

Biblioteca Centrală
Revizuită
Hunedoara-Ploiești

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LUCEAFĂRUL

ANUL VI — Nr. 16 (127) — 3 AUGUST 1963

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

Apare săptămânal, de două ori pe săptămână — 12 PAGINI — 1,50 lei

Fotografia: I. CUCU

UN MUNTE DE OAMENI

PLEDOARIE PENTRU EROUL ACTIV

Alături de memorabila galerie a inadaptabililor învinși, literatura noastră realistă, a consacrat — în pagini ale sale dintre cele mai bune — o serie de „eroi activi”, a căror voință e dirijată către o finalitate precisă, care sînt stăpîniți de patima acțiunii, comparabili, în planul literaturii universale, cu aceia a personajelor balzaciene sau stendhaliene.

Firește, nu se poate vorbi, în cazul vechii literaturi, de o tipologie socială și morală unică. Actul de voință nu este abstract absolut, el purtîndu-se exercita în direcții diferite, chiar polare, și cu mijloace diferite. Astfel, Dinu Păturică se încercinează în ambiția nestăpînită de a parveni pe o treaptă socială superioară, și toate datele caracterologice ale acestui personaj sînt concentrate în fluidul turbure care îi domină existența. Asemenea și Stănică Rațiu din „Enigma Otiliei”. În schimb, Vitoria Lipan e minată de o aprigă și ireductibilă năzuință justiciară, imaginea acestui personaj rămînd în conștiința noastră prin forța nemăsurată a voinței active de a descoperi adevărul și de-a pedepsi pe ucigași. Ion al lui Rebreanu este expresia unui sens activ contradictoriu, întrucît ciocnirea între cele două „glasuri” este de neîmpăcat.

Acești eroi au devenit termeni de comparație și, așa aș spune, momente nodale în tipologia literaturii noastre. Dacă vom adăuga la personajele amintite pe „insotății de absolut” ai lui Camil Petrescu, angoși tragic în lupta înegălată cu realitățile sociale pe care trebuiau să le înfrîngă — și de care erau înfrînți — pentru a-și păstra neîntinată aspirația cinstită dar naivă către un ideal absolut, vom avea un tablou concludent — deși nu complet — a ceea ce a însemnat în literatura noastră din trecut, „eroul activ”, tinzînd cu obstinție și adeseori cu o înverșunare dezarmantă către scopurile dorite, dar către scopuri alt de deosebite.

E adevărat, literatura noastră contemporană, în eforturile ei de a realiza acei eroi activi, reprezentativi pentru epoca de prefăceri adînci, revoluționare, pe care o parcurgem, se bizuie pe o tradiție realistă puternică, drumul fiindu-i înlesnit de marile experiențe caracterologice și însemnatele descoperiri de energie umană datorate înaintașilor. Dar dacă „eroul activ” al vechii literaturi nu putea să reprezinte decît o tipologie individuală — nu în înțelesul autonomiei față de coordonatele sociale, ci în acela al particularizării pînă la cazul extrem, — eroul activ al literaturii noastre realist-socialiste este și trebuie să fie un exponent al însăși tendinței transformatoare, revoluționare, proprie întregii societăți.

Se profilează pe temerile noi realități istorice un erou activ de alt tip, reprezentant al unei voințe colective, înregimentat luptei pentru un ideal uman nobil, înzestrat cu capacitatea dar și cu toate posibilitățile de a-și atinge țelul, de a face întotdeauna ca năzuința și acțiunile sale să fie încununare de rod. Calitatea de constructor al socialismului și, cu deosebire, înalta calitate de comunist implică sensul activ al existenței, dăruirea, lupta continuă. De aici decurge și pentru literatură necesitatea imperioasă de a da viață artistică unor eroi care să fie legați prin întreaga lor structură de acea dinamică a luptei pentru o finalitate superioară.

Ne gîndim la muncitorii și inginerii care își dăruiesc zile și ani unei investiții sau inovații, căutării unor noi metode de organizare a producției, de ridicare a productivității muncii. Ne gîndim la activiștii de partid și la toți comuniștii, care luptă pentru traducerea în viață a politicii partidului, care realizează conținutul concret al liniei și direcțiilor partidului. Ne gîndim la oamenii care tind activ către cucerirea unor valori morale și culturale noi.

Desigur, nu vom condamna din principiu acele personaje literare care nu se constituie în voințe active, angajate riguros într-un proces dinamic cu o țintă precisă. Receptiv și răsfîrînd lumina unei etici noi, doctorul Sirbu din „Risipitorii” lui Marin Preda, deși nu e ceea ce se poate numi un personaj activ, situat pe direcția unei finalități de acțiune, constituie totuși o prezență literară dinamică, pentru că trăiește, dar destinul propriu și prin destinul celor din jur, un proces înnoitor concludent, pe care se străduiește să-l înțeleagă, să-l explice, să-l analizeze.

Nu putem rămîne însă numai la acest tip de personaje, deoarece viața însăși impune o situație în centrul literaturii a eroului activ, implicat direct în direcția transformărilor, în înfrățirea revoluției socialiste. E surprinzător că unii scriitori, care s-au remarcat prin realizarea unor eroi activi, i-au schimbărilor radicale din gospodăria de stat în care venise ca director, în al doilea volum el a fost, într-o măsură, trecut în linia a doua a frontului.

Paul Everac aducea în „Ferestre deschise” cîteva personaje care aveau meritul unei participări directe la lupta pentru un obiectiv socialist de mare importanță: obținerea cocului românesc. Remuțind parcă la propriile cuceriri, dramaturgul a preferat — în „Căstane și viață interioară”, de exemplu — altfel de personaje, chinute pînă la paroxisim de probleme intime, ale căror soluții le așteaptă din afară, incapabile să acționeze singure, să-și impună o conduită fermă. Inșiși comunistul Botogean, personajul pe care autorul îl servește ca model celorlalte, este un sfătuit reținut, aproape sfios, în niciun caz eroul de acțiune pe care-l anunța, promițător, „Ferestre deschise”.

Și totuși numai eroul activ exprimă — în cel mai înalt grad — esența și forța omului contemporan — conținutul revoluționar, dinamic al epocii socialiste. În multe lucrări literare el a devenit o realitate artistică, iar dacă, în alte lucrări, el nu a pătruns încă, există premisele apariției lui impetuase, întrucît căutările febrile ale scriitorilor — inclusiv ale celor tineri — se îndreaptă către acest tip de erou.

Nu tăgăduim virtuțile și succesele reale ale literaturii de atmosferă, de simboluri, dar se cuvine o atenție cel puțin egală literaturii de caracter, menită să evidențieze tipologiile diverse ale omului de azi, între care, în primul rînd, pe aceea a omului activ. Pledăm deci pentru un erou activ, pentru eroul reprezentativ al societății noastre, pe care îl dorim în centrul literaturii actuale. Problema e, fără îndoială, mult mai largă și mai complexă; n-am făcut, în pledoaria de față, decît să invităm la discuție...

Dumitru Solomon

Al. Căprariu VAGON-RESTAURANT

N-aș fi știut că există, dacă în goana ritmată a trenului n-or fi sunat, cristalin, acel clopoțel care chema-mbiețor. Și-acum, înainte de-a ne fi cunoscut, — și nu ne vom cunoaște nicicînd! — între noi — despărțirea. Ne despărț: dreptunghiul mesei și vîrtele noastre, două paralele ce nu se vor înliini niciodată pentru că nu ne-am văzut pînă azi — și de azi, tu, coborînd în stația indiferent care, nicicînd n-ai să mă mai revezi.

Privesc prin geam holdele țării, învîluite-n omiză și soare. În laltă: ochii tăi. În ei văd ceva din candorile mării: Cunoști litoralul, desigur: ciocolata catifelată a pielii tale — ochii mi-o spun — soarele acela morin, în calde străluciri, îi-a dăruit-o.

Simț o ciudată ispiță s-aud glasul tău și-astept nerăbdător prezența ospătarului cărui-ți vei cere banal: o supă, friptură și, poate, cafea. Cere-i orice, dar vreau să-ți aud vibrările vocii.

Sau nu. Mai bine — nu! Păstrează-ți glasul curat

— poezii ar spune: ca unda flului lîndr de munte — pentru secunda cînd vei coborî în gara indiferent care și-ți vei spune lui „Bun găsit!...” — cum ritual, de anul nou, murmurî: la mulți ani! Păstrează-ți glasul curat pentru clipa aceea.

În ochi ai ceva din candorile mării — și ochii, iertată să-mi fie citarea livrescă, sînt interesele inimii. În ochi ai ceva din candorile mării. Primește-mi urarea, rostită fără cuvinte: iubirea nicicînd să nu-ți fie un yalt ars pînă la linia de plutire.

Inima ta nicicînd să nu fie geamandura care punctează linia pînă unde au voie s-ajungă cei ce nu știu să se lupte cu-naltele valuri. În ochi ai ceva din candorile mării. Pentru două cartoane — mușcate metalice după zîmbetul prietenos al conductorului,

ne purtăm, și tu și eu, lumile noastre, pe două paralele ce nu respectă geometria pentru că tu și eu nu ne vom înliini nicî în înliini.

Și laltă, ospătarul se-aproapie de masa noastră... Te-ai ridicat și-ai plecat cu ochii plini de-amintiri vîitoare și n-am auzit vibrările glasului tău. Eu am rămas și-am să-ți cer o cafea tare cu zahăr puțin — și-n ritmul trenului care ne duce destinele singulare

voi luma țigara cu litru, gîndindu-mă că noi țoți, împreună, sub unic orizont căldătorim spre lericire.

Ion Pop EXAMEN LA ISTORIE

Va trebui să vorbesc despre voi. Iată, voi spune, acum cinci sute de ani Cîteva mii de romîni s-au luptat cu turcii Care erau cîntă frunză și iarbă, ori cînt nisipul. Și n-au mai rămas din ei decît frunza și iarbă. Decît nisipul.

Iată, se va spune în anul două mii și cinci sute, Acum cinci sute de ani Altele sute de milioane și altele mii de muncitori și țărani

Au visat numai lucruri adevărate, S-au înregistrat altele sute de mii de acte eroice. Iar eu, care voi fi, de pildă, unul dintre ei, Am un nume al meu, trăiesc, Astă seară la șapte am înliinire. De aceea mi-am și cumpărat un costum nou — Doar am lucrat pe trei șantiere. Am asfaltat o mulțime de drumuri — Șifii, uneori vorbesc cam mult, mai ales După ce întîrziu la un pahar cu prietenul meu, Liviu.

Alteori, cînd totul e prea frumos, nu știu cum, Se urcă în mine ceva care, Mi-e cam rușine s-o spun, Aduce a lacrimă. Dar iată că din nou mă trezesc vorbind, Ce și cum ar fi ceva deosebit de ceilalți De pînă la mine. Și profesorul va spune? — Bine.

mult e dulce...

A apărut „Sriul bând-jean” nr. 6. Spicium din cuprins:

„Cineva continuă o poveste începând, evident, mai înainte”. („La autogară” de Laurențiu Cernej.) Evident!

„Ilie auzea zgomot de cârje și glasuri care tremurau în aerul răcoros”. („Luna buclucă” de Vasile Crețu). Mai precis: Ilie auzea zgomot de glasuri și cârje care tremurau.

„Mai recentă, problema lezabilității genurilor reză dintr-o altă delicia”

manifestată în critica literară, dându-ne pentru poezie”. („Aspecte ale liricii și epicii în poezia de Șerban Foașă. Prin urmare: 1) o problemă poezică este delicia; 2) critica literară este dându-ne pentru poezie (opinie auto... critică?)

„Felurile de îmbinare a litericii cu epica într-un poem în mai mult de laharator personal al poetului... (idem)... și mai puțin de părea personală a criticului!

Spunind adio pădurilor, într-o poezie intitulată la fel, poetul A. E. Bacovskiy, vrea să repete acest rămas bun oarecum haiduceșc, sub o formă ceva mai aleasă, în următorul vers din bucată la care ne referim: „Spun adio tăcutelor sible silvestre”. Din mizelele codrilor păduratici sau pădurilor codrene pe care poetul le părăsește, versul lui salvează toți o prețioasă mireasmă... de pleonasm Acest vers va fi apreciat, fără îndoială, de toți junii tineri care îndeobște admiră roibul cavalin al peșgului acestui poet.

HOREA (detaliu) sculptură în bronz de ROMULUS LADEA

JURNAL DE LECTURĂ

Alecu Ivan Ghilia: „INSULA SPERANȚEI”

În mod firesc, o nouă carte despre Cuba reaminte în memorie „notele de drum” mai vechi ale acad. Mihai Balea. Asocierea este interesantă nu pentru contrapunctul a două formule artistice ci prin aceea că lucrările surprind etape deosebite în istoria poporului cuban. Mihai Balea vizitase insula într-un moment când „spasmul colonial se concentra și se preciza în ultima sa zăcănire”. „Notele” lui cuprind prezentimentul legii inexorabile a dialecticii ce se afirmă imperios în contradicția ascuțită dintre muncă și capital.

Cartea lui Al. I. Ghilia evocă imaginea Cubei revoluționare, care, eliberată de despotia dolanului, își făurește în prezent propriul ei destin.

Cuba dinaintea revoluției era un paradis al tuturor voluptăților sterile. Asemeni unei Venus a rasei negre, ieșită din spumele oceanului, mențea ei părea să fie aristocratic al unor achimilioniari dezabuzați. Un sanatoriul de lux unde căutau o compensare în pasiunea ardentă a tropicele organisme obeze, cu singele rece și subțiat, pe care soarele glacial al nordului nu-l putea încălzi.

Pentru călătorii mai vechi Cuba devenise un mit și locul ei în lanțul Antilelor se diferenția numai geografic. Prin revoluție însă, ea a ieșit din mit pentru a trăi primii ani ai istoriei sale. În imensul continent al Americilor închinate într-un regim de anacronism flagrant, Cuba cunoaște prima ritmicitate intensă al prezentului istoric, al contemporaneității socialiste. Acest sentiment al timpului se afirmă imperios în cartea lui Ghilia. Călătoria cu avionul îi suscită scriitorului reflecții interesante privind relativitatea timpului, omogen măsurat pe cadranul ceasornicului: „Timpul călătoriilor, prin condensa-

re, îmbogățește experiența umană ca trăire simultană a mai multor vieți. În aceste momente singulare ale existenței, formula lui Einstein își relevă toate valențele poetice. („Un tovarăș de zbor: timpul”).

Ghilia distinge un prezent biologic al vieții organice și unul istoric, care nu coincide întotdeauna. De pildă, ponava în insula portugheză Santa Maria, bătăuții de eroul tragic al țării salazariștii îl aduce „în apropierea unui timp istoric medieval. Venim din socialism, zburăm spre socialism și de o jumătate de oră stăm internamități în preistorie”. („Donă ore printre rechini”).

În cartea lui Ghilia peisajul exuberant al Cubei încadrează și potențează un peisaj etic, uman, agitat de cele mai înalte idei ale revoluției.

Revoluția a pus bazele unei orinduii fundamentale pe valorile culturii înteleasă ca o condiție a libertății: „ser culta para ser libre”.

Ceea ce dă o valoare aparte cărții lui Ghilia este mai ales un sentiment adânc de autenticitate. Majoritatea faptelor transmise direct emoționează nu atât prin transfigurare artistică cât prin concentrația de viață pe care o conțin. Integrat acestui tumult al vieții nemiloșite, scriitorul o trăiește plenar, în manifestarea ei imediată. Datele se comunică întotdeauna ca reflecții directe, rarori supuse unei elaborări literare mai îndelungate: „De fapt tot ce se întâmplă cu mine aici nu sînt perspectivele unei călătorii exotice: trăiesc direct, cu toate simțurile, un roman pasionat, cu personaje reale care se mișcă, anar și dispar contaminându-mi fantazia. Nu un roman ficțiune extras din realitate ci realitatea însăși trăiește direct, în romanul ei fierbinte și palpabil”.

Personajele acestui „roman” sînt cele care au înfăptuit revoluția — „los barbudos”, mărunțelii fray al celor 12 comuși de Fidel, de Raúl și de Ernesto Cuavara. Sînt Ignacio Noviega și Hector Sarmes, toți negri și mulatri hotărâți să construiască „una vida muy interesante”. Sînt poetul Nicolas Guillen și bătrîmul pescar din Valca Soarelui.

Biografiile condensate, grele de tot înțelesul prefacerilor revoluționare. Destine surprinse în dinamica lor ascendentă și proiectate pe fundalul unui peisaj mirific,

fabulos care a stîrnit exclamații superlativ-bătrînilui Columb. Culoarea și dinamismul, pe care pictorul Rene Rostocorhero le considera specifice picturii cubane caracterizată deopotrivă natura. Tumulul ei interior, efervescență a sevelor abundente, se exteriorizează în adevărate explozii vegetale. Solul policorn al insulei văzut de la o altitudine care estompează limitele și permite suprapunerea impresiunilor cromatice infinite pe care le evidențiază momentele variate ale zilei sau mișcarea multiplă a valurilor par, pe bună dreptate, „atermulate de peninsula frenetică a lui Gauguin”.

Este demnă de relevat în cartea lui Ghilia tendința de a anexa reportajului modalități noi capabile să-i sporească valorile expresive. Reportajul autentic se îmbină adesea în mod eficient cu cel fictiv și, în asemenea cazuri, observația mobilă și necrutătoare a reporterului este dublată de intuițiile fine ale romancierului („Mister Dunnezeu locuia în camera 1914”, „Izgonirea din rai”, „Interviul cu Fidel”).

Alciori este utilizat procedeul citatului care, integrat în anumite contexte, relevă o forță emoțională adîncă. Capitolul „Gusanos și crocodilos”, care relatează înfrîngerea invaziei contrarevoluționare, se constituie din alternarea unor fragmente din discursurile politice ale lui Castro cu citate din presa burgheză, din ordinele de zi ale lui Cardona cu știri transmise de diverse agenții de presă. Interferența între planul real al relatării, străbătut de prezentimentul victoriei revoluției și cel falsopresentiment al stîrilor contrarevoluționare creează un relief afectiv plin de dramatism.

„Tehnica montajului cinematografic care concentrează „într-un timp precipitat” în traaga epopee a revoluției cubane potențează și ca patosul tragic al evenimentelor și comunică sentimentul unei vieți trăite încandescent în numele unor principii de înaltă umanitate. („Paralela Castro a trecut prin Infern”).

Încheiată sub simbolul luminis al Stelei Polare, călătoria prin „Insula Speranței” prilejuiește cunoașterea unora din momentele cele mai pasionante ale epocii noastre.

Radu Cîrneai: „NOI ȘI SOARELE”

Expresie a unui optimism trăit cu sinceritate, versurile volumului de debut al lui Radu Cîrneai se înscriu sub semnul unei apoteoze de lumină ce strălucește perseverent în punctul cel mai înalt al zenitului.

Încă din primul „Poem”, autorul dezvăluie semnificația acestui simbol în care a înfrunghiat forța ideii, clarvizința partidului clasei muncitoare, căruia îi este dedicată poezia: „Prin ani sub lumina ta am crescut, / Puternic, drept și avu!”.

Lumina este o proiecție a valorii umane care înobilează cosmosul: „Acum însuși soarele e luminat de frunțile noastre. / Stelele învață de la noi drumul luminii”. („Poem despre oameni și pămînt”). Acest sens al exuberanței luminate alcătuiește substanța lirică a celor două poeme de amplă respirație ale volumului. Primul, „Stelele sint aproape”, închinat constructorilor de la Bicaz, evocă lupta tenace împotriva inerției geologice a materiei. În anumite momente însă fluxul liric se subțiază, devine inconsistent și poetul nu poate evita un anume ton declamatoriu, lipsit de tensiune emoțională.

Celălalt poem, care dă titlul volumului, evallat cu frenzie, ca într-un cult naturist arhaic, Soarele, forța lui ce pătrunde în oameni și în lucruri ca o plasmă vitală. Conștiința valorii umane găsește în marea carea ascendentă a soarelui gestul care o exprimă cel mai deplin: „Iar soarele se-nalță, se-nalță, se-nalță!”

Acest sentiment al vieții face ca poetul să preferă versurile de plenitudine ale anului: toamna opulentă („Uneori toamna”) sau primăvara cu germinția și fluxul impetuos al sevelor („Peste zăpezele lumii”), cu ploaia fecundă („Dans în ploaia dinții”).

Bevine frecvent în versurile volumului imaginea copacului ca simbol al vitalității ce se exprimă „în cald-ngemănare / dintre pămînt și soare”. El sensibilizează însăși structura sufletescă a poetului ce se vrea „atopac în piscuir veghind peste pămînturi”. („Oda pădurii”). Altciori pomul plin de rod este simbol al timpului interior, al devenirii și al împlinirii sufleteste. Conștiința acestei plenitudini interioare se întrecește cu un element al eticii socialiste, necesitatea imperioasă de comuniune, de dăruire: „Sufletul mi-e ca o

Cimbia (în ciclul „Cor peste marile pămînturi”), pădurea (în ciclul „Citera”) și marea (în ciclul „Vintul era abstrahu”) constituie aspecte variate ale naturii noastre, evocate diferentiat, dar în același înțeles al afirmării vieții. Peisajul alpin, desi presupune adesea solitudinea peregrinării, nu duce la un exces de interiorizare, poetul fiind continuu sollicitat de varietatea multiplă a naturii. Scenele de dragoste se desfașează uneori în acest cadru al căruia elemente repetă amplificat ritualul gingaș al iubirii. („Amurg în doi”, „Elegie”). Marea se agită doar cînd trăiește nostalgia luminii. („Chemarea mării”). De obicei ea e calmă, reprimind în adîncuri energia titanică. Imagini pline de pitoresc („Pescarii”) sînt uneori străbătute de un vag sentiment elegiac („Cintec lin”), alciori însoțite de o inspirație grațioasă de autentică plasticitate. („Dansul lunii”).

Peisajele lui Radu Cîrneai nu dovedesc o paletă cromatică prea diversă, poate și pentru că unele sînt surprinse în lumina puternică a amiezii care absoarbe culorile, pentru evidențierea lor fiind necesare intensități variate ale luminii. Dacă nu găsim prea multe culori, găsim în schimb sinteza lor — lumina, care, prin caracterul ei abstract, devine element al peisajului sufletesc, definind coordonata fundamentală a unei structuri optimiste.

Cel mai adesea poetul oferă perspective vaste care includ în liniile lor aspecte numeroase Succesiunea lor se face în enumerări largi care, ca și gesturile sale ample, sînt uneori de un gust facil, convențional.

I-am sugera lui Radu Cîrneai un efort de fixație în sensul reducerii ritmului vizivului enumerat, printr-o interiorizare mai pronunțată a lor și o concentrare mai adîncă a lirismului. Aceasta va sporii virtuțile unui talent evident cu prisosință în primul lui volum.

Cornel Mihai Ionescu

cronica literară

Cartea talentatei poete tinere Constanța Buzea cheamă la lectură de la primele piese și, după ce te-ai înfrînt în ararorii prin reviste și cărți cu versuri chinute, suclte, te adîncești, nu fără emoție în lectura volumului „De pe pămînt”, scris frumos, simplu. Cu câteva excepții (de care, cum e obiceiul, ne vom ocupa mai la urmă) volumul e ca un zbor lin, nestrident spectaculos, la o altitudine aproape egală. Într-un cerc specific feminin, consacrat la noi de creația unor poete ca Magda Isanos, Maria Banuș, Nina Cassian, Veronica Pomirbacu, Violeta Zamfirescu, tinăra poetă aduce un fior imediu.

Clipocelul „mlecă” a andrelelor care croșetează, miros de dușumele proaspăt spălate, de carne care sîrșie în tîgăie la bucătărie, plins „cu fața-n pernă”, „a leagănelui coardă” etc. — acesta e întiul univers poetic al Constanței Buzea. Pare aproape paradoxal, dar autoarea atît de înclinată spre lirismul „pur” nu stăruie prea mult asupra vîrșei copilăriei, spre descoperire de foarte mulți confrăți de generație, care s-au simțit obligati a-și reconstitui biografia „interioară” a primilor ani. Nici ororile războiului, nici amintirile despre tata, frați, surori, care dacă au pornit încărcate de poezie din pana inspirată a lui Nicolae Labiș, au ajuns, acum, prin repetare, simple clișee poetice. Amintirilor despre „odăia cea mai strîmă din Obor”, a cărei sîhă ciudată i-a afumat anii „cei mici”, poeta nu le dă prea mare atenție (poezia respectivă, „Întiul univers”, mai slabă, pare introdusă în volum mai mult de dragul tradiției) și pășește încrezătoare în maturitate.

„Vreau să rup strimtul cerc; / Lumea mă cheamă mereu. / Vreau și în piața să-necore / Gura conduliului meu”.

(„Plecare pe șantier”) E drept, maturitatea e încă plină de naivități, de exclamații și umiri. Dar toate acestea constituie de fapt însăși modalitatea poetică prin care poeta înțelege să răsfrîngă lumea. Cînd nu e căutată cu luminare, ingenuitatea devine poezie autentică: „Etecle cresc, / Sint dintr-o dată lumina / Părul îi se desface în ea / Ca într-o mare meduzele limpezi”.

(„Fetele cresc”) Poeta construiește „mari călătorii” și se entuziasmează candid de propriile ei aventuri: „Răsăzu luna rotundă la cotitură / Și să trec prin tunelul ei luminos, / Pentru că vreau să văd / Stîncile-afirmînd pină-n iarbă, / Ca niște cerbi aplecați să pască. / Să văd rugînd din piatră-n piatră / Fașii izvoarelor asprite de fier / Și viaducte subțiri acunind peste prăpăstii...”

Desenul e grațios, delicat și strolca (cu excepția viaductelor din ultimul vers, al căror arc s-a prăbușit cu prea mult uz) frumoasă. Plimbîndu-se printre asemenea subiecte, parcă pentru a da avînt inspirației, poetei îi scapă totuși, (chiar cînd le abordează cum vom

vedea mai încolo), temele mari, afit de fertile la alții (mince, sondele etc.) — se simte mai la îndemînă în observarea unor fenomene sufleteste — dragoste, de pildă, — sau în sesizarea jocului de culori pe cerul antimpurilor. Ea cîntă „verdele înalt” care se aventurează în iarmuri afit de subțiri, aerul cald care înlăsoară zidurile proaspete, săgețile de iarbă „vibrînd în pămînt”. Posedînd o dexteritate a pastelului, poeta extrage din „clopotul priveliștilor” acele detalii care trec de obicei neobservate și care conferă poeziei sale un gust inedit: „ameteala amară de coajă încă vie” a copacilor tăiați de curînd, pulbera albă de pe buzele oamenilor ce „se pregătesc de pace lungă” etc.

Cicluul cel mai reușit, mai „rotund” din volum mi se pare „Anotimpuri de dragoste”. Aici Constanța Buzea găsește, de cele mai multe ori, cuvintele „cureturate de dor” în a căror „ceară fierbinte” să se imprime imaginea unui suflet generos, pasionat. Asistăm la fluxul înflorit al unui sentiment: „Vezi cîte zări spre dragoste se-nclînă... / Și doar de tine-ai răz glasul meu / Eu m-am înfășurat în soare roșu, / Ca într-o coamă leneșă de leu...”

(„Amiază”) ce trece prin zone de deznăvăle „vastă”, amintind de sfîrșitul lumii: „Pot să stîng acum, / Pot să plîng și să mor. / Unde ești nu ajung cuvintele / Cureturate de dor.”

(„La o despărțire”) precum și la refluxul sentimentului care lasă în urmă niste strălucind de o liniște cam suspectă: „Nici un sunet de pas nu irîlă / Aerul. Vremea în clipe mă-mparte. / Lumea eare extoară, spre vîră se mișcă rotînd / Pină te-ntorci, singură, luncă spre moarte.”

(„Pină te-ntorci”) Dar iubitul se întoarce, bineînțeles, și dragostea se multiplică frumos în ciome și variante. A fost observată de croniciari (N. Marinocescu, Eugen Simion) naturaletă acestor versuri, femininitatea lor nefeminizată cu orice pret. Într-adevăr, poeta reușește în aceste creații să mențină prospețimea viziunii unei „simple femei îndrăgostite”, spunînd ca oricare îndrăgostită și lucruri banale, de albur, dar obținînd și adevărate izbîzni ale sale, ca această poezie din care cităm trei strofe: „Părul mi-era roșu cînd trecuse vara, / Părul meu de aur greu, nelegănat, / Prăfuit de ceață, țintuit de hrumă / — Ningea lin pămîntul unde l-am culcat. / ...Stau cu mîini legate, arcute-n creștet, / Nu mă pot întoarce să te văd cum vii. / Părul s-ar desface, aș orbi o noapte / Și-ncă multe zile să-l aduni n-aș ști. / Stringe-n pumni zăpadă și grămezi de hulgări / Să-i arunci în pîrul care-abia-l mai

(în — / Se va face unul, poate, o agrafă / Să-mi elihereze mîinile de chin.”

(„Ningea lin pămîntul”) Acest cîntec calm o defnește poate cel mai bine pe autoare. Deși e prematur să vorbim de „arta” Constanței Buzea, au fost citate totuși aici suficiente versuri pentru a încerca o „caracterizare”. Mi se pare că poeta începe să capete de pe acum un profil al ei interesant, o distincție în versuri, specifică. Spre deosebire de un alt tinăr poet, Ion Gheorghie, talentul cel mai „copi” din tinăra generație, care „enervază” cuvintele, le întărește, le face să-și arate colți și fete noi, neclămite, Constanța Buzea așază vorbele în vers încl, cu grijă parcă să nu se atingă. Versul e mlocm, lin, amestecat, „roua cu miera”. Impresia de prospețime provine din candoarea cu care e privită lumea sau, ca să folosesc termeni consacrați în critică, din optica neviețată a poetei. Eroul liric din versurile Constanței Buzea percepe realitatea cu simțiri primitive aproape, netocite, așa cum Lizuca descoperă cu ochii mari o lume de basm, puțind convorbi deopotrivă cu floarea soarelui și cu prichindeii. Realitatea i se destăinuie prin culori și nuante schipitoare, rotîndu-se mereu într-un caleidoscop, care „îi spune imagini”.

„Ce flăcări lungi, adăvurate hamuri / De piele galbenă și încă-urîmălată, / În care herghelii se pustiesc. / Tu oipi imagini, le asmuți galeop / Un tropot surd, atît le-ar trebui — Și-un cîrdion de fun în tre capite.”

(„Focul”) Vintul, apa, pietrele, păsările, lumina populează cu „sufletele” lor cele mai frumoase poezii din volum, dîndu-le nu știu ce fior care tulbură. Într-o poezie intitulată „Dor de ploaie”, parcă toate celulele ființei participă la acest dor: „Numai pîru-mi, plin de zhorul / Păsărilor depărtate, / A ieșit cu mine-afară / Lung, de dor de ploaie.”

Pescarii îi apar, într-o altă poezie, ca niște oameni ciudați care se întorc înfășurați în năvoade și cu „bărbile răstîgnite pe piept”. Altfundea aflăm cum podurile de salcie „au înfrunzit și trăiesc” sub pași.

Promiteam la început să nu trec cu vederea slăbiciunile volumului și să-i creez poetei posibilitatea de a medita asupra unor deficiențe pe care le voi semnala (știind cum se dau în vînt poezii să mediteze asupra observațiilor semnalele de croniciari). În primul rînd, o impresie mai generală: nu cumva universul poetic al Constanței Buzea rămîne totuși prea strîmt? Se face, mi se pare, prea multă broderie sentimentală în volum și prea puține ecouri din afară îl pătrund. Nu-i cerem, firește, poetei să agite hățîș în aer o spațiu vehementă, dar actualitatea poate fi cîntată frumos într-o mie de feluri, inclusiv în maniera pe care o încercă poezia. Cîteva poezii, ca „Vagon clasa II-a”, „Într-o galerie la Petrita”, îndeplinesc mai mult o funcție decorativă în carte, nu aduc sporul de „prezent” scontat. Poeta vorbește de hărbați care „dorm pe coridoare”, în timp ce într-un ungher cîntă „armonica înce” (evident mai mult o reminiscență livrescă, decît o armonică adevărată), de brațul care „s-a strecurat rotund pe sub pămînt / și smulge cărbunele / și sprijînă

muntele”. Și din nou în poezia „Tren spre Anina” se aminteste de „oameni care dorm liniștiți”. Deci, cu versuri sau strofe cîtele, aceste poezii nu-i reușesc, și-i de mirare cum, după ce a dat atîtea dovezi de originalitate, poeta o apucă seșînind pe drum hărbaților. Întrînd în mîna, ea cîntă „goba luminii / șîningînd din lampa mea înainte” — un mod foarte debil de a celebra munca minierilor ca și imaginea aceasta tocită (la fel de tocită precum și „muntele răsturnat”, „lampa de carbid”, „păduri stratificate” etc. pe care le întilnim în asemenea ocazii). Astfel de metafore, care revin obsesiv, dovedind că poetei nu pot scăpa de ele, le-aș numi metafore bumerang. O verificare pe cit de facilă pe ale de săltăreții în genul acesta sfîtos: „Vor fi odată multe, gata, / Dar nu mă tem că vom uita. / Mistria roasă și lopata, / Și scripștii de macara.”

arată primejdia facilității, prezintă chiar și în ciclul de dragoste. O scenă casnică: iubita își privește iubitul care scrie, apoi pregînd focul se gîndește: „Ești un om așa de mult buget”. Ii mai arată niște fotografii și li-i întreabă: „Nu ai așă că mă iubesti foarte mult?” Mer-gînd pe linia aceasta, autoarea nici nu simte cînd se scufundă în banalitate: „Eu frig carne și între noi e viscolul. / M-am tot gîndit la porcul / Pe care tu l-ai tăiat azi. / Viscolul seamănă mult cu un mistreț / Care-și răbînă prietenul.”

(„Cîntece de soție”) Evident, aceste secvențe domestice nu sînt apoteice în sine (Magda Isanos, de care Constanța Buzea pare a se ține mai aproape, a făcut atîtea demonstrații de poezie „a casei”, dar e nevoie de mai multă forță lirică. Alternarea de planuri: porcul concret (cel tăiat de bărbat) cu porcul abstract, dovedește și o stinghie în folosirea metaforei.

MARIN SORESCU

Pîrîndu-i-se uneori a vorbi prea simplu poeta se complică inutil, chinuie imaginile, le răsucește, caută „profundimea”. Înțilnim aforizme confuze: „Cîți pădure răbdă timpu-n frunză / Și îl revarsă toamna întilul!” Ce înseamnă apoi „Vezi umbra? Fără tine-ar fi-nprejuri-mi.”

S-ar mai putea aduce observații pe linia neaprofundării unor influențe, a culturii poetice etc.

Acastă cartă de debut impune atenției una din fostele „stele fără nume” ale „Luceafărului”, devenită acum o stea cu un nume capabil să cîștige un loc propriu în rîndurile tinerei generații de poeți.

Vasile Nicorovici

Cine n-a auzit de stațiunile polare „Mirni” și „Vostok”, situate între gheturile sudului? Numele lor sînt tot afit de notorii, ca și al sputnicilor. Și la fel ca și sputnicii, ele se găsesc, pentru un locuitor obișnuit al pămîntului, la o depărtare nu mai puțin astronomică, învalute într-un exotism, — al peisajului și al condițiilor de viață. — tot afit de neobișnuit, ca și spațiul cosmic. De aceea, călătorul află, nu fără oarecare surpriză, că în mijlocul Leningradului, confortabil și civilizată, într-o clădire de stil vechi, e centrul care coordonează expedițiile în tinuturile polare numit „Institutul Arctic și Antarctic”.

Că oamenii care intră și ies pe ușa principală a acestei clădiri, îmbrăcați la fel ca și ceilalți locuitori ai orașului, pentru a-și petrece ziua de muncă în fața birourilor sau a stringurilor, ori pentru a se duce acasă la neveste și copii și a-și petrece seara în fața televizorului, sau lângă o carte de literatură, — că acești oameni dec. avînd o viață ca a tuturor leningradenilor, pleacă pe lungi perioade de timp, de obicei cam pe un an de zile, pentru a trăi în împrejurări, de climă și de muncă cotidiană, pe care nu ni le putem imagina măcar. Într-o bună zi, hărțile așeză scumpe, cu suris modest de profesor, Fiodor Ivanovici și-i zicem, nu mai apare la ora obișnuită în fața clădirii în stil vechi. „Fiodor Ivanovici nu a plecat.” — și se spune. Simplu, ea și cum ar fi vorba de o călătorie de câteva stați cu metroul.

Fiodor Ivanovici, însă, trăiește, — fără exagerare spus, — în condițiile de viață cele mai aspre din cîte le-a avut de înfruntat vreodată omul. E în mijlocul pustului de gheață din Antarctica.

Asta înseamnă că el o duce incomparabil mai greu decît în Sahara, pe Himalaia sau chiar în tinuturile gheții din regiunea nordică. Aici și-au dat înfăptuire parca toate vitregiile naturii. Dezolarea marilor deșerturi, ca în Sahara, se însoțește cu aerul rar și greu de respirat al înălțimilor, și cu uragane de zăpadă și temperaturi coborîte, mai teribile decît în apropierea polului nordic. Un savant australian notează în carnetul său de note, antarctic, acest pasaj pe care îl citez pentru plasticitatea lui:

„O lume îngrozitoare a pustului, a furiei și a groazei. Ne înfrîmăm și luptăm cu cerurile Siberiei. Un nor negru asalt al vîntului, un fel de coșmar războinător te lovește, te înțeapă și te îngheață; zăpada întepătoare orbește și înghesușă.”

Și apoi: „Noi ne-am găsit locul de așezare la marginea unui câmp nemăsurat. Am descoperit țara blestemată. Am dat de împărăția viscolului și a vînturilor.”

Deși cur în aceste notații precipitate intră și o narecare doză de exagerare artistică, dar astfel se subliniază tocmai faptul că Antarctica este tinutul cel mai vitreg din cîte a cunoscut omul pe pămînt. Poate nu mai cosmopolită, care vor debarca pe Lună sau pe alte planete, o să înțelegem condiții de viață mai potrivnice decît aici, în zona polului meridional.

Lata dar, în ce lume deosebită, fată de civilizatul Leningrad, se află cel pe care l-am denumit ipotetic Fiodor Ivanovici atunci cînd tovarășii săi de muncă spun că „e plecat într-o expediție”.

Ceva din atmosfera acestei lumi exotice, regăsim în

se defectau. De transmis puteau transmite totul, dar nu puteau recepți. Situație analogă cu cea înălțată în filmul „Scenariu neopeditat”. Avioanele treceau desupra lor în zbor rar, și aruncau mesaje scurte. Că să des zăpăce la întrebări ca: „Sîntei tu toți sîntății?”, sau: „Aviți nevoie de schimț?” etc., cei dintr-un tren sărăcesc să țină în fața controlului și să se rîdă în zăpăce la întrebări, după cum le indicaseră cei din avion.

Grupul de exploratori era format din sovietici și suedezi: norvegieni și suedez. În fața primelor cunoscute ei au alătmă o celulă strîns unită, ca o familie. Se întîmplase, ca în perioada de timp cît au stat acolo, să se întîmbrace două evenimente cu caracter latin: ziua de naștere a mamei lui Leonid Leonidovici și ziua de naștere a soției suedeze, profesorului table universităii, sărbătorite în comun.

În fine, cînd vrea să mai scrie, avionul aruncă de sus hîrtii mari de hîrtie, împiedîndu-l pe navigator să scrie și să scrie pentru a indica pîntecul pînă era mai potrivită pentru scrierea.

Și încă pe Leonid Leonidovici vin și nevăzute alături de mine, dintr-un mîncă o servită, cu aerul vîntului al unui funcționar de bancă. Această înfăptuire de ordine cu totul obișnuită a exploratorilor polari, o remarcă și la olt colaboratori ai Institutului Arctic și Antarctic, cu care mă înfăptuiesc la cabinetul de lucru al directorului adjunct, Constantin Mihailovici Iakubov. Găsim în Evgenei Korotkevici și un bărbat blond, cu ochelari, puțin vorbăreț, — avînd o înfăptuire de ordin și vîntului la o profesionalitate de astronomie din „Știința fără nume”. Antidul exploratorilor, Iakubov și Korotkevici au luat parte la prima expediție din Antarctica, în 1937, cînd a fost construită stațiunea Mirni. De atunci Institutul trimite asemenea expediții de an.

Peșteră din acea vreme călătorii a o strălucită epopee în tinuturile polare. Dar mai ține cîteva secunde dintr-un stat, după al acestor cîteva polari, Institutul Arctic și Antarctic. E un descoperit încredințat un glaciolog al Antarcticii, Dumitrușca, în-a frap, De să și prezentarea de să vîntului și să o-muncă mai intensă.

Într-o personală a lui Leonidovici, A fost înfăptuit în anul 1934. E compo din seminarele științifice, topografice, climatologice, prognoze vremii, prognoza schimbărilor, geografice, antropologice, grafice, calendar științific, organizarea expedițiilor. Se ține în înfăptuirea științifică a unei comenzi de specialitate pe lângă Academia de Științe a U.R.S.S. Institutul în revine comanda de o organizație expediției în regiunea polară. E un fel de coordonator general, și însoțitor sau asistent mai sau, al unei activități foarte diverse și complexe, în care lasă parte vîntului pînă de cîteva luni pentru nevoia la pînă a unei singure expediții. Într-unul din zile, se vede că se lucrează echipamentul, alimentele etc., și, însoțitor, multe instrumente științifice.

Oare există vîntului mai complicată, cînd o vîntului de organizația unei călătorii, decît expedițiile în tinuturile polare? E vorba „Ce se pregătesc azi? Pînă și pleacă la pol... Înălțat pentru a caracteriza condițiile de viață, o călătorie pînă peșteră, o organizație unei comenzi. Un singur exemplu conștient: La prima expediție în Antarctica, au luat parte trei vase, două cu motor Diesel: „Ob” și „Lena”, și unul dotat special transportului de alimente. Nu mai la cabinetul științific de transport local, expediția dispunea de: un avion bimotor IL-12 (pe noi), două avioane bimotore L-5 (pe noi sau pe alții), un avion AN-2 (pe noi), două tractoare MI-4, 10 tractoare cu șenile S-80, două tractoare K.D. adaptate la hîrtii, două tractoare portative, 10 camioane, un GAZ, 60 stări trase de cămilă, și încă diferite vase mici și mici și mici.

În schimb, au Institutul și-a comandat atenția mai ales asupra tinuturilor glaciare din sud. Regimul nordic au fost cunoscute și cunoscute. După desolarea dramatică maritim permanent, prin Oceanul înghețat de sud, de-a lungul Siberiei, — după expediția lui Papanov, după zborul peste Polul Nord, zborul de Călugăr, vremea descoperirilor sezoniere a trecut. A venit rîndul lui „terra incognita” din Antarctica. Și asta nu afit din curiozitatea de a se descoperi locuri noi.

NOAPTE LENINGRADEANA

Fotografia: ION MICLE

Aproape întreaga Antarctica e acoperită cu o pălămie compactă de gheață, care atinge uneori grosimi de 3.500 de metri, prin care străluce, din loc în loc, picături glaciare. Antarctica este un izvoare rece de frig. Dacă s-ar topi pînă la o jumătate din gheață, nivelul mării ar crește cu cîteva metri.

E de la sine înțeles, că pe un asemenea ghet și aerul de frig. Temperatura de minus 70 și chiar de minus 80 de grade se menține în timpul iernii, zile și zile și nopți. Vîntul, în interiorul continentului antarctic, are o viteză de înălțare de 100 km pe oră.

Exploratorii folosesc la încălzirea dintr-un loc pe care se văd în muzeu. El este o „stație electrică”, cum prezintă Korotkevici, la fel ca și celelalte Leningra-

rele, vom consuma tot combustibilul, și nu vom mai avea ce să aruncăm în Antarctica. Afară de asta, nu era teamă că a doua zi, ghetul se va întîrzi și nu vom mai veni să încălzim motoarele. În sfîșit, viscolul se putea prezinti încă multă vreme și atunci ne-am fi pomenit „întîrzi” în stațiunea Komsomolskaia. A fost însă hotărîrea: decolarea oricî s-ar întîmpla.

Motoarele dăduseră și avionul se arzi din loc. Startul era extrem de dificil. Pînă la avioanele se loveau de grămezile de zăpadă și erau în pericol de a se rupe. Totuși au decolat ca bine și au luat direcția spre stațiunea Pionerskaia. Peste douăzeci de minute vremea s-a strîmătat, năsoare și apoi viscolul întesa. Zburam neaptea, fără să vedem nici o altă stație. Pentru navigator s-a creat o situație foarte grea: nu putea stabili direcția avionului la vîntul din lateral. Lipsa vizibilității corăria s-a deșchis de a se folosi de compasul astronomic și de-a utiliza metodele clasice de orientare.

În ajutor ne-a venit radiocompasul de pe Mirni. După indicațiile lui am reușit să stabilim că vîntul lateral deviază avionul cu 25° la stînga. Navigațional a operat modificarea. În sfîșit, după calculele noastre ne apropiam de stația Pionerskaia, dar radiocompasul care trebuia să indice direcția spre stația de radio nu putea fi utilizat, intrucît din cauza viscolului, în receptorul radiocompasului se arzea numai zgomot și trosniri. Numai cu patru minute înainte de sosire am reușit să ne folosim de indicațiile radiocompasului și cu ajutorul lui să ieșim deșupra stației Pionerskaia.

Din stația Pionerskaia ni se comunica prin radio că au lansat rachete roșii și pe pista de decolare au fost aprinse focuri. Dar din cauza viscolului nu vedeam nimic. Avionul, înfăptuit peste stația de radio, sta înălțime de 3.000 metri, dar nu vedeam absolut nimic. Se făcuseră o escală, o nouă coborîre dar nici de astă dată nu vedeam nimic. Abia a treia oră avionul a izbucnit să aterizeze cu bine.

Trenul de tractoare care s-a îndreptat spre Vostok a trebuit de asemenea să se replieze în fața iernii. La întoarcere, tractoarele au nimerit într-o zonă de crăpături. În pînă noaptea, tractorul din fruntea coloanei a alătmă și a rămas stîmbrat deșupra prăpăstiei. Dar soferul nu și-a pierdut cumpătul. A dat un semnal printr-o rachetă roșie, ceea ce însemna: „Stați pe loc cu toții!” Dimineață au sosit avioane, care au indicat calea de ieșire din zona periculoasă.

În vara următoare ofensiva a fost reluată pe ambele fronturi și Antarctica a trebuit să se supună. Iată numai cîteva episoade ale acestei epoci, care prin dramatical lor întrec toate romanele de anticipație științifico-fantastice. Descrierea zborului prin acel uragan negru, rădăcirea tractoarelor în zona prăpăstii de gheață, au măreția palpitantelor lupte de dimensiuni cosmice ale omului cu natura. Omul modern și civilizatul al secolului nostru, cu televizor și frigider, avînd la dispoziție TU-uri pentru a ajunge din Europa în America, în căruța are, omul acesta nu e scutit nici astăzi de a da bătălii aprige cu stihia vitregă. Și asta nu numai în Antarctica, dar și în spațiul cosmic și pe noile planete unde vor debarca solii „terrei” noastre. Luptele pe care el le dă acum, ca reprezentant al civilizației moderne, cu furtunile negre ale Antarcticii, nu sînt mai puțin teribile decît înfruntarea mamuților în grote de căte strămoșii săi. Numai că astăzi omul e mai puternic, are unele mai de nădejde și nu crede în duhuri. Dar el a rămas un luptător. Cu cît civilizația, socialistă în primul rînd, și oferă arme mai perfecte împotriva stihiei carbe, cu atît el pretinde mai mult. Iată de ce zicem că expedițiile în Antarctica, primate ca un prelude al viitoarelor expediții spre stele, constituie adevărate epoci moderne.

Rezultatele observațiilor adunate în aceste expediții au dus la numeroase și interesante concluzii științifice. Continentul alb încetează să mai fie „terra incognita”. Datele și concluziile se adună și cresc an de an. Munca științifică nu va înceta niciodată, căci și aici, ca în orice alt domeniu, „ultima concluzie” e abia o treaptă spre un adevăr mai cuprinzător. De aceea nu vreau să stărnesc asupra unor probleme pe care doritorii de amănunte științifice le pot găsi în cărțile de specialitate. Și dacă, uneori, m-am referit și eu la asemenea date pozitive, am făcut-o pentru a înfăptui mai pregnant cadrul acțiunii, sau de a descrie mai convingător munca „polariștilor” sovietici. Am vrut să subliniez faptul că stațiunile sovietice de pe continentul alb constituie, ca și otelările din Zaporozje sau Institutul experimental din stepa Kubanului, niște avantposturi înaintate în lupta pentru comunism și pace.

De altfel, din acest punct de vedere, al colaborării dintre țări, Antarctica înfăptuiește o plînditoare zonă a păcii. O asemenea întreprindere științifică vastă, ca cercetarea unui continent, nici nu poate fi înfăptuită altfel decît prin eforturi comune. Colaborarea internațională e reglementată de o convenție pe 30 de ani. În anul 1962, de pildă, au participat la cercetarea Antarcticii 12 țări, printre care Australia, Anglia, Franța, Argentina, și altele. Expediții mari, cu activitate sistematică, an de an, sînt organizate în principal de Uniunea Sovietică și de Statele Unite. Intrecerea istorică dintre state cu sisteme economice diferite, are aici un caracter pașnic, de colaborare prietenească. Stațiunile aparținînd unor țări diferite fac schimb de informații științifice. Exploratorii din aceste stațiuni se vi-

zitează între ei. Polariștii sovietici, de pildă, au făcut o călătorie pînă la Polul Sud unde e instalată o stațiune americană. Colegii lor din S.U.A. le-au dăruit ca amintire un sacun de nichel, pe care l-am văzut expus în muzeu, avînd următoarea inscripție: „Presented to Mirny by South Pole Station”. De asemenea le-au dăruit un steag american. Polariștii de pe Mirni le-au dat în dar un steag sovietic. Intre expedițiile americane și sovietice s-au efectuat schimburi de specialiști.

Grăitoare dovezi ale raporturilor prietenești sînt cazurile cînd exploratorii diferitelor țări își vin în ajutor în împrejurări grele. În anul 1959 aviatorii sovietici au întreprins o acțiune de salvare în apropierea Munților de Cristal. Aici rămăseseră blocați niște exploratori belgieni ce aterizaseră forțat într-un loc izolat de stațiunea lor, printr-o zonă de crăpături. Zece zile se luptaseră belgienii ca să scape cu viață. Doi dintre ei nu mai puteau umbla. Atunci au rugat să li se dea ajutor. Cea de a treia expediție sovietică a îndreptat imediat într-acolo un avion pilotat de V. M. Perov, care, zburînd într-o regiune necunoscută, pe vremea reia, a reușit să și-și ducă misiunea la bun sfîșit. Regele Belgiei a acordat decorații polariștilor sovietici, pentru actul lor de curaj.

E unul din nenumăratele cazuri, care dovedește roadele binefăcătoare ale solidarității omenești, pe baza unor principii nobile și generoase.

*) Din volumul în pregătire: „Între Riga și Irkutsk”.

exploratorii continentului alb

Muzeul Arctic și Antarctic de pe strada Marat, pe care îl vizitez. Mă însoțește Leonid Leonidovici Baklakin, oceanograf al Institutului, un bărbat slab și mărunț, cu fața osoasă, volubil, care seamănă, prin înfăptuirea lui și prin preocupările sale, cu acel ipotetic Fiodor Ivanovici, prezentat cu câteva rînduri mai sus. Leonid Leonidovici e specialist înșă în cercetarea apei oceanice polare din emisfera nordică. A condus expediții științifice de pe spîrtătorul de gheață „Litke” în regiunea insulelor Frantz-Joseph, apoi a fost cu un alt spîrtător de gheață în insulele Groenlandei. Și asta numai în ultimii ani. Dar Leonid Leonidovici, cu înalta vîrstă și activă, are la activul său încă multe alte expediții polare.

În timp ce străbăteam galeriile muzeului, însoțitorul meu îmi relatează o întâmplare petrecută pe o insulă din Oceanul Înghețat de Nord. Și cu toate că expozițiile din jurul nostru, reprezentînd pînă și uși și înfăptuiri, creează un cadru adecvat pentru astfel de eveniri, îmi vine greu să mi-l rețin cu ariea acest lămuritor, volubil, ca explorator al nordului friguros, îmbrăcat într-o subă grosă și umbrit printre stîlpii de gheață.

De aceea nu va fi decît în avantajul cititorului, dacă înainte de a-i relata întîmplarea povestită de Leonid Leonidovici, vor întîrzi în prealabil în fața unor vînturi, sau exponate. Pinguini imperiali, pe care i-am pomenit, au pînă la strălucire și privesc din spatele geamului cu o mîndrie de răitor. Urși mari, ridicat în înălțime din apă, pe o grădă de gheață, și depășii ca fotografia, cu înfăptuirea lui Leonid Leonidovici, — cu convingerea că niciodată nu vom vedea respectiva poză. Rămînd plăcut impresionat înaintea unui panou, pe care, la o simplă apăsare de buton, un sistem întreg de becuri colorate, înfăptuiează, în linii sumare dar sugestive, jocul de lumini al aurorei boreale.

Mă interesează mai ales exponatele care vorbesc despre viața exploratorilor polari. Dacă corul în care au locuit membrii expediției lui Papanov, pe ghetul plutitor, în celebra călătorie din 1937-38, e depășii ca înzestrare tehnică, în schimb reprezintă un interes istoric. Patru suprapuse, acoperite cu blănuiri groase, vase de bucată, aparatul de bord, — iată ce vede, la prima arătură de ochi, privitorul. Leonid Leonidovici îmi comunică amănuntul interesant, că în timpul călătoriei temperatura era mai ridicată cu cîteva grade în partea de sus a cotului decît la înălțimea podului.

Noua locuință pentru exploratori din Antarctica este mult mai confortabilă. Construită în ultimii ani, are pereții dintr-o materie specială, numită penoplast, iar în interiorul este înfăptuit din aluminiu, cu hîru de lemn. În dă un aspect modern, comod și plăcut. Pare o cabină de munte, așezată pe tîlpi: unei sănii.

Din tot muzeul, cel mai mult m-a impresionat înșă costumul destinat exploratorilor Antarcticii. Înșă înfăptuirea lui, aducînd cu echipamentul unui cosmopolit sau scafandru, spune mai mult decît condițiile aspre din acea parte a lumii, decît cîtele din carnetele de însemnări ale exploratorilor. În picioare niște cizme enorme de blană. Mînușile sînt, de asemenea, mari, făcute din blană, lungi pînă la cot. Feste îmbrăcămintea grosă, sînt așezate foi mari de cort, ca protecție împotriva vîntului. Pe obrazul manechinului ce înfăptuiează un explorator, o mască de plerigă prevăzută cu o baterie electrică. Costumul e o veritabilă reducă împotriva frigului.

Și acum e momentul, după această succintă intrare în atmosferă, să redau întîmplarea lui Leonid Leonidovici. Faptele s-au petrecut undeva în tinutul polar nordic, pe lîngă Groenlanda. Cînd exploratorii, printre care se află și el, s-au pomenit izolată de restul lumii, în mijlocul pustului de gheață. Helicopterul cu care călătoreșeră a suferit o gravă avarie. Luceau într-un cort, dar mîncarea și combustibilul trebuiau folosite cu măsură. Din cauza cetei, avioanele trimise în ajutorul lor, nu puteau ateriza. Și pe deasupra, stația de radio

sau de a se stabili performanțe sportive, e din necesitate practică. Astăzi nu poate fi ignorată regiunea Antarctică, cînd e vorba de date pentru zborul sputnicilor sau prognoza vremii. Nici cînd e vorba de studii fenomenologice privind ghetul pămîntesc, sau ionosfera. În viitor vor trece pe aici căi aeriene din America în Australia.

Iakubov și Korotkevici au luat parte la prima expediție, condusă de M. Somov, directorul adjunct al Institutului Antarctic și a înfăptuit ca un unghi și achizițor palat de cîștig, zăpăce colui din hîrtie.

Ceea ce l-a impresionat în primul rînd pe Korotkevici, după cum îmi relatează el, a fost priveștea eșchii Antarctică înseamnă gheață. — posturi de gheață, mînuși de gheață, albaștri și violeți, deșupra cărora străluceau vînturile soarelui. Așa e zăpăce în amiază mare. În spre amuz, posturi și mînuși de gheață capătă nuanțele multicolore ale corăbășeni, cu un caleidoscop de cristal.

La 5 ianuarie 1936 prima expediție sovietică a ajuns la țărutul Antarctic de vest. La 15 ianuarie, după efectuarea unor zboruri de recunoaștere, a fost ales locul de așezare a bazei științifice Mirny. Au început operațiile de debarcare.

În sînt arătate, într-un album de fotografii, scene din această perioadă de început a cuceririi Antarctic. Văd vasele ancorate lângă zăpăce înălțate de gheață. Tractoare grele care trag remorci încărcate cu material de construcție, pinguini care privesc cu înțelepciune filozofică la noi veniți.

Și, într-una din fotografii, văd o înșă piatră înșăzată pe care scrie lacrimos: „Lui Ivan Hmaru. 1936-1938”.

E momentul unui tractorist de-al nostru, mi se spune. După cum vedeți, era foarte tîrziu, împlinise abia 20 de ani. A murit eric, la datorie, vîntul și ajuțe pe un tovarăș, al cărui tractor se afla în primejdie de a produce catastrofa, a fost denumit piscul Hmaru.

Prin luptă aspră și dificilă a început cucerirea Antarctic pentru știință. Oamenii sovietici, participanți la expedițiile polare, — mulți dintre ei leningradeni, — au arătat și aici, prin modul cum au înfruntat primejdile pustului de gheață, de ceea ce sînt în stare reprezentanții unei societăți noi. Și aici, în modul înfăptuită Antarctică ei aduceau, prin activitatea lor exemplară, o contribuție la construirea comunismului.

Deși exploratorii luaseră parte la numeroase expediții în Antarctica au avut de înfăptuit nu puțin surprize. Chiar în primele zile de la debarcare. Chiata pe care umblau tractoarele se sfîrșia mult mai lesne, de cum și înșăve experiența dobîndită în nord. De aceea, în prima expediție, aproape totul, începînd cu îmbrăcămintea și terminînd cu tehnica folosită în transport, era supus probei celei mai evidente, a confruntării cu practica.

Hainele folosite în nord s-au dovedit bune și aici, doar că mai era necesară o apărătoare de pînă de cînt împotriva vîntului. În stațiunile continentale, aflate la mare altitudine, mai era necesară o mască.

Iakubov, specialist în mecanică, a făcut observații asupra comportării mașinilor. Îmi spune că din cauza zăpăcei cu structură cristalină, mărunță și alunecoasă ca nisipul, senilele tractoarelor trebuie să fie mai late. Motoarele mașinilor și ale avioanelor nu pot să funcționeze fără dispozitive speciale de îmbogățire cu oxigen.

Cum își duce viața oamenii care populează stațiunile de pe întinsul continentului alb? E vorba bineînțeles de cercetătorii științifici. Fiindcă alți locuitori Antarctic nu are. În interiorul continentului nu e nici o fîntînă vie. Lînjște deșchisă, întreprind din cînd în cînd de uraganele care duce sute de mii de tone de zăpadă

dolu. În mese la ore fixe. Seara, cîșce, joacă șah, văd filme, organizează spectacole cu actori amatori. Sînt vînt și a căror meserie îi obligă să se scule în timpul nopții pentru a urmări funcționarea aparatului. Dar și acesta e tot o treabă obișnuită, pe care o îndeplinesc și unii locuitori ai Leningradului care muncesc în schimburi de noaptea. Neobișnute sînt doar cadrul și condițiile aspre de viață. Ce eforturi presupun ele din partea exploratorilor vom vedea imediat.

Spunem că expedițiile în Antarctica sînt niște epoci moderne. Cadrul în care se desfășoară ele, compus din imagini științifice de paradisi și din uragane negre ce se adună atînge granduri dantesci. Aici, romanele științifico-fantastice care descriu lupta cu stihia deșchisă ce-i întîmpină pe cosmopoliti pe planete imaginare, sînt depășite de realitățile antarctice de ficțiune.

De acest punct de vedere, al desfășurării epocii, amintim că a faptelor, trebuie reținut că de-a doua expediție antarctică, de sub conducerea lui Alexei Fiodorovici Trepukov, directorul Institutului leningradean, s'arica ei era extrem de dificilă. Pentru executarea cercetărilor din cadrul anului geografic internațional trebuia să înfăptuieze stațiunile Vostok și Komsomolskaia, la o distanță de aproape 1.500 de kilometri în interiorul continentului și la o înălțime de peste 3.500 de metri.

Aici exploratorii au avut de înfăptuit toate urșile Antarctic, acestea care îl făcuseră pe savantul australian să scrie în carnetul său de note că a dat de „țara blestemată”. Zăpăce alunecoasă ca nisipul, adîncă, oprea tractoarele ca într-o mlaștină. Mașinile se țiru „pe burtă”, asemenea unor broaște țestoase. Dar marșul continua. Mecanicii făceau reparații în frigul dălesc de afară, culcați pe zăpadă ore în șir. Așa s'a întîmplat în drum spre stația „Komsomolskaia”. Din cauza efortului depus a fost consumată și așa provizia de combustibil destinată pentru iarnă. Era necesară o retragere vremelnică. Începeră terribile viscole hibernale. S'a luat măsura ca stațiunea să fie „conservată” pînă la primăvară. Oamenii au fost aduși înapoi pe calea aerului în condiții extrem de grele.

Într-o situație deosebit de dificilă s'a găsit avionul IL 2, care trebuia să se întorcă ultimul. Iată cum relatează unul din aviatorii acel episod dramatic, pe care îl redau întocmai, intrucît e extrem de semnificativ pentru lupta omului cu stihia Antarctic:

„Toată ziua de 24 martie, relatează navigatorul Palevici, echipajul a ajutat mecanicilor de bord să repare defecțiunile. S'a lucrat pe un frig de 65 grade. Cu toate că în acea zi vîntul batea încet, dar pe un astfel de frig ne ardeau pur și simplu obraji. Aproape la toți membrii echipajului au apărut pete albe — semne ale degerăturii. În asemenea caz „suferindul” dădea o fugă pînă la avion sau intra în spatele unui adăpost contra vîntului, ștergea locul degerat și din nou se întorcea la lucru. Munca în asemenea condiții, la înălțimea de 3.500 de metri deșupra nivelului mării, ne obosea atît de tare, încît abia ne mișcam.

În noaptea de 24 către 25 martie din nou am înnoptat la stațiunea Komsomolskaia. În ziua următoare, multă vreme am încălzit motoarele. De mai multe ori, ca și în ziua precedentă, a trebuit să le porum. În acest timp am consumat multă benzină și pînă la Mirni (870 km) nu mai puteam zbura. Combustibilul ne ajungea pînă la stațiunea Pionerskaia (490 km). Tocmai atunci radioul primise o radiogramă alarmantă: la Pionerskaia e furtună; vîntul e puternic, cade zăpadă, vizibilitate mai puțin de 50 de metri.

Ne-am alarmat. Dacă vom înnopta din nou la Komsomolskaia, atunci în ziua următoare, încălzind motoa-

Ovidiu Genaru

UN OM

Cînd m-am întors, era amurg alar, pe cîmp, o toamnă sulfată în aur lucra. Alt om se prelungea din mine, înțar care descoperise broșorul marea dragoste-a lor pentru zîlmul unellelor.

„Cît de departe-ai plecat!” mă întrebă soldajii de plumb topii în memorie, vîntul care mă știa copil, basmul care-mi legănașe rășchitul și apusul Oglînzile își mirară-argintul, ca-n foja celui întors de pe mare cu afit timbru în glas, cu glasul trecut prin vînt, prin siliciu, prin dragoste, cu gîndul salvat de nuanța însingurării, cu toate zilele verii ităile și dornic de-a plecare mare.

Cînd m-am întors era amurg alar, pe cîmp, o toamnă sulfată în aur lucra și-un om în mine începu să crească.

SANTIER

Santieru-i pietros, cu muchii aride, apa e scumpă ca roua pe Hori, dar noi știm un cîntec ce ne ține de sete, de odihnă, de culori.

Piatra latră ca scousa din minți, ne lovește gheleze, se face tunel. Prietene, prietene, avem putere s'o răscum și pe deget, inel.

Soarele cade drept în mijlocul timpului, Mi-e dor de liliac, un dor... Roca smulge umărului milimetri, palmelle înă frig, miinile mă dor.

Prin dureri străbat fiorii depășirii, zămislirea gtea a orei cînd te bucuri, arșia continuă ce-ngeunche timpul. E durerea crengii explodată-n muguri.

MOMENT DIN COPILĂRIE

Măști pe obraji cu boaba de bozii
ne cădărăm pe grilajul ruginit
de unde privim
sărbătoarea din curte —

pe masa eșență printră dali înalte,
pahare și sticle cu dop din cocoon
înconjură gramofonul pictat
cu îngeri zburând peste cel

și discul se răsucește repede, repede.

În aerul toamnei plutesc funigel,
porumbelii venind și plecând
sint explozii albastre.

din plina de foc a gramofonului
creșc poveștile despre valurile Dunării
și nouă acum ni se pare
că oamenii din curte sint veseli
fără să știm că sumentul de gânduri
cu pietre ascuțite
le bat într-una în timp:

cineva se gîndește la datoria de la Banca Albina.
cineva se gîndește la soția boaină din pat.
cineva se gîndește la inundația de anul trecut.
cineva se gîndește la vilă distrusă de floșera.

și discul se răsucește repede, repede.

aerul e plin cu pleavă, cu vieșii
ce coboară și suă din perele strivite în prag
și cad apoi în apa verzei din lăgheb

și discul se răsucește repede, repede.

iar noi privim termecajii
cînd pași se aud venind către noi
lugim și ne ascundem în șanț,
ne spunem că odă și noi vom fi mari
și atunci vom cumpăra gramofonul cu plină de aur
să ascultăm cil vrem
poveștil minunate...

Florin Mugur

ZILE DE DRAGOSTE

Trec în coloana voastră, bărbaii tericiți.
De unde-ai pornit? Un ultim val de săruturi
vi s-a uscat pe trupuri, toștorețeni, ca apele mării.
De unde-ai pornit, ziditorilor? Tineri bărbai
cu mișcările largi, învățate cu dragoste.

Neslăbită nevoie de dragoste ne împingea
Avem mulți de iubit, nu-i așa? O mie de veacuri
ostile
ne-au lăsat un spațiu imens pentru dragoste.
O mie de veacuri, abia depărtate. Privește,
femeia mea,

zoc în farină urmele străvechilor săgeți
mulate-n vîntărieșe Uite, copacul uscat
chinului se rotește, de parcă
și-ar trage pe roată amintirile.
Ne otaie încă, ne otaie umbrela mari,
îngroșată de crăcane de țurle. Nus deajuns
vagi înșelării, duioșii O mie de veacuri ostile
ne-au lăsat un spațiu imens pentru dragoste,
un spațiu pe care l' izbeșim în lată soarelui,
brăzîndu-l cu supetele îonj de-orama.

Așa te vreau, femeia mea, rîdicîndu-te-n mijlocul
celor treizeci de arbori
cu care te-compară anii mei înșeri,
ascultînd cum te vijii sevele aspre sub soare,
cum urcă treizeci de fluturi pe abia lămoase,
cum urcă mereu și deodată îșițesc, jubilînd,
într-o delia sonoră de ramuri și lrunze.

Cît de puternică te simt! Ți l minte?
Fantastic lumina cîmpul de sticlă!
Primejdia, la margaiea orașului rînit,
pămîntul ăra, acoperit de cioburi,
cu groază își purta deasupra lună,
o lună lumurie, cu mîchii lari, de fier.
Fantastic lumina cîmpul de sticlă!
Și-ar fi putut să te-amețesească, dumsănoș,
și-ar fi putut să te ucidă cîmpul
nebuln cu alzele lui ascuțite.
Dar te-nălțai cu dragoste, femeie,
cu-o mare lumină trecînd peste cîmpul de sticlă,
cu-o nebluită lumurie.
Te vîd, alidată, după urzobi, alidată...
Peronul strălucitor, de piatră galbenă.
Pe lingă mîntul tău jîsneau vagoanele
cu niște melonii de fonă.
Și tu alergai, Genunchii tăi
loveau fustă, loveau paltonul, inebunîndu-te,
și tu năvălai, cubulidă de vîzică ca un strigoi,
cu plînea subțire sub braț — atunci, în clipa
scînteietoare, o parniri către luple
Alergînd, lineam vigoan-mielii de iubire, Frigea
Aveam să dorm în vagon lîndu-mi capul
de-aceia balonată lîerbinie,
simțînd cum toate visele se umplu de curajul tău.

Te vreau, femeia mea, așa cum ești.
un mers elegant, biruind
porneța moale-o norilor acadomii,
tînd nedeslîșirea violentă
cu pieptul, cu genunchii loviți de vînt, cu soarele.
Te vîd înalțînd, Aplecînd vîntul
frunzele mele vîntulidă către tine —
și ramurile celor treizeci de ani ai mei
și-aruncă umbre colorate ne abraș.

Uneori, lumea din jur ne cere-alta drag
incit rîmînea, la capătul înalt al zilei,
ca doi copaci în vară, plini de stîgîdie.

nemaigîsînd puterea să se-ncline
întu spre celalalt, îndrăgostitii,
ca doi copaci
și numai gîndurile,
ruple de noi, se întîlnesc și se-nlețeg,
de parcă ne-am vorbi
prelung
prin păduri.

Trec în coloana voastră, bărbaii tericiți.
De unde-ai pornit? Un ultim val de săruturi
vi s-a uscat pe trupuri, toștorețeni, ca apele mării.
De unde-ai pornit, ziditorilor? Tineri bărbai
cu mișcările largi, învățate cu dragoste.

Merg în coloana voastră, bărbaii tericiți.
Și cred! Cred în înălțarea voastră care mă
descumpăncște.
Peste mașinile voastre vă aplecați,
peste abozuri tulburate de femeie, înclinînd
fulgerul lung, de argint, al iubirii.
Avem mulți de iubit. Da. Avem
un spațiu imens pentru gesturile noastre
pe care le-ncercîm nepotîlîi,
umplînd orașele cu acurii de lîrumi.

Desene de
VICTOR CUPȘA

Nela plecase la părinți, fără să știe dacă avea să se mai întoarcă.
În primii ani, cînd încă n-aveau copii, se gîndise nu o dată să-l pără-
sească pe Neculai. Își strîngea fustele de pînă, rochiile, le împănura
și le așeza pe-un raft anumit din dulap, ca să-i vină mai ușor
să le ia, sau le puneă într-o valiză de carton, vechi și jupuită. Nu
se gîndea să se întoarcă acasă la părinți. Avea la îas, o prietenă din
copilărie și se gîndea să plece la ea. Pentru ea, Olga rămăsese fata
zburdănică, veselă și vorbăreată care-i destăinau toate amonurile cu
glas tare, de parcă ar fi spus o poezie la școală. Fuseseră colega de
bancă și, la fiecare sfîrșit de an sau la fiecare serbare, Olga recita
poezii pe scenă în fața părinților. În timp ce țigita, se uita numai la
ea, ca și cînd ar fi vrut s-o întrebă ceva și versurile se depănau unul
după altul, fără să le înțeleagă. Se întimpla de multe ori să repete o
strofă și să nu-și dea seama. Cînd cobora de pe scenă, venea la ea, o
strîngea de mîni și întreba cum a fost. Nela îi spunea:

— Ai spus o strofă de două ori.
— Da? Nu-mi-am dat seama. Se poate s-o fi spus. Da? a
fost bine?
— A fost.
Cîteodată îi spunea, ca pe-o mare noutate, că diseară vine la ea
Mihai (sau Nicu sau Lică). Nela întreba:
— Și-l primești?
— De ce să nu-l primesc? Lasă că acolo unde vrea el, nu sînjue
așa ușor.
— Poate că ar fi bine să nu-l primești...
— Îl primesc, dar mi pun pe mine pantalonii fratelui meu. Să vezi
cum îl tin toată noaptea, ca pe jar...
Se inscreseră amîndouă la o școală profesională textilă, dar la
sfîrșitul anului doi, Nela făcuse o hepatită epidemică, se anemiasă și
părinții n-o mai lăăsaseră să urmeze. Olga umase încă un an, absol-
vise și intrase lucrătoare la „Teșitura”. Ajunseseră în cîțiva ani să în-
creze la mai multe răboșii, să fie decorată și alcasă deputată de
stradă. I se dăduse și locuință într-un bloc nou pe Păcurari. Nela
știa toate astea de la mama Olgei, cu care se întîlnea într-o zi în
autobuz. Tot drumul n-a făcut altceva decît să-i vorbească de Olga.
Să se laude și să nu-i vină să creadă cît de bine se situase.
— Nela ar fi plecat la Olga, dar în clipa în care se vedea cu valiza
făcută și se uita prin camera o cuprîndea o tristețe inexplicabilă. Nu
se gîndea la Neculai; el nu-i apărea nicodată în minte în chipul
astea. Dacă i-ar fi apărut, poate că i-ar fi fost mai ușor să plece. Era
însă altceva, un simțămînt cu totul neînțeles; o mișcă pentru lucruri
care rămîneau, pentru pereții zugrăviți proaspăt, pentru doșu-
meau curată și galbenă ca mîierea, pentru covatele de pe șa pe
care le scutură în fiecare dimineață. Mai tirziu, cînd se apropia ora
să se întoarcă Neculai, cînd știa cît dîmtr-o clipă în alta putea să audă
poarta de la ușa, deschidea repede valiza și scoțea totul afară. As-
cundea valiza după dulap sau în cămară, se temea că dacă are s-o
vadă Neculai are să-i ghicească intenția și ea se apuca să facă or-
dine în dulap sau se așeza pe pat cu mîinile în poală și-l aștepta
teapană și rigidă.

Într-o zi, Neculai a fost chemat la raion și a mers și ea să-și co-
mande o pereche de pantofi. Au trecut pe la un atelier de incal-
tămînte, și-a comandat pantofii, apoi Neculai s-a dus la raion —
avea ședința la ora 10) și ea a rămas în oraș să mai facă unele
cumpărături. În fața unui magazin de sticle a întîlnit-o pe Olga. În
prima clipă n-a recunoscut-o. Se îngărase, înainte era o fată subțire
și înalță își ostigăse părul și era foarte elegantă. Purta numai lu-
cruți scumpe de la romaria: fustă de tergal, albă, dulă de maldon,
pantofi cu virfurile ascuțite. Olga îi spusese toată dintr-o mîlare;
cît a dat pe fiecare, cît s-a zăbînt pentru fiecare (cît fusese de tergal
nu se găseau în orice zi) mă rog, fiecare lucru de pe ea avea o
istorie întregă spusă zgometos, încît trecătorii întorceau capetele.
Olga nu-i lua în seamă. Vorbea repede, veselă, ca și cînd ar fi recitat
prezila la școală. Îi spunea un lucru de două și de trei ori. Nela
era nerăbdătoare să afle și alte noutăți și-i zicea mereu:

— Despre asta mi-ai vorbit mă înainte. Spune-mi altceva.
Olga întreba veselă și nepăsătoare:
— Ți-am spus? Da? N-am observat...
Alte noutăți n-avea. Astea erau noutățile. Se situase foarte bine cu
serviciul, fusese și decorată de 1 Mai avea salariu bun, garsonieră și
se dăzra. Mai avea și alte vești, dar pe acestea era bine să le spună
cîcăt îi făcuse cu ochiul și Nela înțelese că era vorba de vreau
amor de-al ei. Dar dacă Olga nu i se destăinau așa în plină stradă,
cu glasul ei vesel și nepăsător, înseamnă că era vorba de ceva serios.
Întreabî în cîteva magazine: apoi luată tramvaiul. Garsoniera era în
șic, dar nu de invidiat, așa cum îi spusese Olga de cîteva ori în
tramvai. Avea un hal mic, în care abia se puteau învîrti. Acasă,
Olga deschise aparatul de radio, arunca pe-un scaun comparaturile,
luă de pe studio o fotografie cu rama din soicri de mare și i-o trecu
prin lațu ochilor:
— Ți place?
— Nela îi lua fotografia din mîni și se uita lung la tuzarul care
zîmbea cu niște dîmte puternici, albi și frumoși. Olga se învîrte nerăb-
dătoare pe calcie și întreabă:
— Așa-i cît-ți place? E moșt după mine. Nu mai pot să fac nici-o
mîcare. Îndată mă întrebă: unde am fost și cu ceam? Și de ce?
— Tu mă știi cum sînt? Ca să-l pun pe jar, încep să scormesc tot felul
de povești
— Și nu se supără?...
— N-are decît să se supere. Parcă eu ce vreau? Să se supere...
Olga era veselă și vorbea repede, așa cum vorbea ea despre orice,
fără să se gîndească prea mult.

Nela se uitase de cîteva ori la ceas. Era încă devarme. Neculai
îi spusese că pînă pe la 2-3 n-o să poată scîpa) dar ea se ridicase.
— Vrei să pleci? Mai stai, trebuie să iasă și Tutu...
Olga formase repede un număr de telefon și ceruse uzina. În timp
ce aștepta să-i dea legătura, îi făcuse iar cu ochiul, apoi izbucnise:
— Tu ești, Tutule? Ce faci? N-ai terminat?
— Fără să aștepte răspuns, apropiase receptorul de urechea ei, o
lăsase să asculte, apoi o întrebare:
— Ai auzit ce glas are?...
— În drum spre casă, Nela își reamîntise amănuntul acesta și sim-
țise că o îndrăgoste. Olga, așa cum era, — nepăsătoare și cam
prostută, se îndrăgoste pînă peste urechi, dacă era în stare s-o în-
trebe de glas. Dacă i-a auzit glasul. Notocul ei a fost că Olga n-o
întrebase nimic de Neculai. (Era primă țare tare de proprie) ferici-
tă. Nela n-ar fi știut ce să-i răspundă. În orice caz, n-ar fi spus
că-l iubeste. Poate că ar fi înălțat din umeri și ar fi spus: „Ne înțelegem”.
Desi Nela știa că între ea și Neculai înțelegerea asta era ni-
mai aparentă. Ea făcea eforturi să dea impresie că se înțeleg. La în-
ceput n-a vrut să-și supere părinții. Îl prezentase pe Neculai drept
soțul ei. Mamă-sa se supărase. Ar fi vrut să le facă nuntă, cu tot ce
se cere la o nuntă, cu lăutari (măcar șase — deși în mod obișnuit se
aduceau 12) cu vin mult, cu viței tăiați, nuntă care să (țină trei zile.
Acum ținerii nu prea mai țineau mult la asta. Se cununau la sfat și
după o lîmă-două, după o jumătate de au, cînd le venea bine, făceau
nunta la salon. După ce nuntă mai era asta? Incepea dimineața și
tinea pînă pe la miezul nopții sau cel mai tirziu pînă la ziuă. Ei, dar
se chema că era nuntă de elită, la salon. Pe timpuri nu făceau așa
nuntă decît boierii. Frațele lui Șimion Chelaru, cel care era inspector
la Iași, își făcuse asemenea nuntă.

Nela nu țineuse atît de mult la petrecere și poate că de asta nici
nu prea luase în serios supărărea mamei sale; n-o înțelesese. Totuși
i-ar fi plăcut să aibă și ea rochie de mireasă, voal și beteață. Și după
ce ar fi ieșit de la sfat, i-ar fi plăcut să meargă la un fotograf.
— Uneori se gîndea, că dacă lui Neculai i-ar fi trecut prin cap să
meargă cu ea la un fotograf, atunci, după ce au ieșit de la sfat, s-ar
fi schimbat multe în viața lor. Dacă el ar fi dus-o atunci la foto-
graf, ea ar fi uitat că el se purtase așa cum se purtase; ar fi uitat
să i-i fi trecut cu vederea. Ea n-avusese rochie de mireasă, fușe-
seră luată prea repede, — dar el era dator să se intereseze. Poate că
s-ar fi găsit la fotograf o rochie. Atelierele fotografice care fac poze
de nuntă au totdeauna rochii de mirese pe care le închiriază. Așa
cum a primit, fără nici-un cuvînt, să se însoare cu ea, trebuia să se
intereseze și de fotograf. La urma urmelor puteau să închirieze acolo

pentru o jumătate de ceas o rochie de mireasă. Cînd ar fi venit în
sai, ar fi arătat pozele și mamă-sa n-ar fi zis nimic. Mamă-sa a vrut
și după aceea să le facă nuntă.
— Lasă, ea ea, două nuntă nu strică. Mai faceți o dată nuntă.
Șa și-ți lumea că te-ai măritat. Așa nu știe nimeni.
— Am făcut o dată. Unde s-a mai văzut ca cineva să facă două
nuntă?

Nela poate că ar fi primit să facă nuntă, așa cum spunea mamă-sa,
dar nu era sigură că Neculai n-ar fi uitat și o donă care să cheme un
fotograf. Atunci, chiar că nu i-ar mai fi trecut nimic de la ea. Ar fi
plecat de la masa mare. Cînd s-ar fi cîntat marșul pentru miri și
ușă ar fi trebuit să-l conducă la culcare, Neculai s-ar fi trezit singur.
Atunci ar fi înțeles că trebuia să cheme un fotograf. Sau poate
că ar fi înțeles altceva. Ar fi înțeles că trebuia să nu tacă atunci, în
cabinetul directoratului. Așa, el făcuse. Se temuse s-o contrazică pe di-
rectoare. Nu spusese măcar un cuvînt. Și directoarea crezuse că ea
fusese una de acelea care se duc noaptea cu băieții pe bănci în
parcuri. Asta crezuse. Și Neculai o lăsase să creadă. Nu spusese
nimic. O lăsase să creadă că ea se duse în parc la două noaptea
ca orice fată ușuratică. Poate și el își închipuise că tot de asta a
mers atunci în parc. La oțherul stării civile, Nela putea să tacă. Pe
drum chiar se gîndea să tacă, sau să spună nu, dar după aceea el ar
rămăs cu impresia că ea mersese în parc la două noaptea ca orice
fată ușuratică...

Întîlnirea cu Olga o făcuse să se simtă sigură și străină și fără
roși. Trei zile pe săptămîna lucra la câminul cultural. Programa fil-
melor, serile de dans, repetițiile la jocurile populare. Veneau fetele s-o
roșge cîte ceva; cîteodată venea și Neculai și-o invita la dans. Ea
făcea tot ce-o rugau fetele, dansa cu Neculai, dar nici dansul cu el,
nici rugămintele fetelor, nici faptul că se ducea la cîmin, n-o încăl-
zeau cu nimic. Se mișca, vorbea, făcea totul în silă. Sandu a venit
pe lume tot din silă. I-a fost greu să mai umble pe la doctori. După
aceea a început să-l aștepte cu nerăbdare. Se gîndea că, dacă o să
aibă un copil, o să uite mai repede totul sau că ceva o să se schimbe
în bine. Așa a venit Sandu. După un an și jumătate a venit și Dina,
dar schimbarea în bine pe care o așteptase întîrziă. Fără să-și dea
seama, copiii o îndepărtară și mai mult de Neculai. O îndepărtară
asa de mult, că uneori, cînd îl vedea întînd pe ușă, se întreba mi-
rîtă ce-o fi vrînd, sau de ce se întereseze așa repede, sau se mira
cînd îl vedea trecîndu-se cu Sandu. Avea impresia că se joacă așa
mult cu băștăl sau cît rid, ca să-i facă ei în necaz. Ea se prefăcea
că nu-i băzî în seamă, dar ea atență la fiecare mișcare, la fiecare
gest, la fiecare hoțot de ris. Neculai rîdea totdeauna tare, mulțumit

întoarcerea

Fragment din romanul „Cu fața spre soare“ de Costache Anton

și sigur de el. Era mulțumit și sigur de el în tot ce făcea. Nela se
obănuise să vadă această siguranță și mulțumire și-n cele mai neîn-
semnate gesturi. Și cînd bea apă, și cînd se pleca să-și lege șnurul
la pantofi, și cînd ieșea sau intra trîntit_ășa după el și cînd dormea.
Se trezea noaptea și dacă se uita la el, pe chipul transpirat și roșu
ceai căldură se ghicea siguranța și mulțumirea aceea de el, care nu-l
părăsea nicî în somn. Uneori, se culca cu Dina și pe el îl trimitea
să doarmă cu Sandu, numai că să nu fie nevoită în timpul nopții să-i
privească chipul. Altfel, cînd se întorcea acasă, își făcea de lucru
(cîrpea ceva sau croșeta) ca să nu-l vadă cum se mișcă. Să nu-l vadă
cum gesticulează.

Nu-l auzise nicodată să se plîngă că se întimplase ceva în gos-
podărie, că cineva era nemulțumit, sau că nu poate să rezolve ceva.
Sau s-o întrebe și pe ea ce se păreare. E bine să facă așa, sau altfel?
Venea, se așeza la masă, mîncea bine, bea și-un pahar două de vin
și cîteodată o întreba și pe ea:
— Ție nu ți-e frică, Nela?

— Aștia din zina aceea lînsse șase ceasuri, sau că recolțaseră 3200
kg de grîu la hectar la Cotul Sandului, ca și cînd asta ar fi fost
meritul lui.
La părinți, Nela nu găseă nimic din ce aștepta să găsească.
Mamă-sa îmbătrînise, se ascuțise, devenise vorbăreată. Tatăl dimpo-
trivă, era tăcut și liniștit. Dacă se așeza pe pat, stătea acolo și-o ju-
mătate de zi fără să spună nimic și fără să se miște. Părea că tot
timpul se gîndește la ceva foarte important. Asta crezuse în primele
zile. Apoi și-a dat seama că de fapt doarme. Nu se gîndea la nimic.
Cum se așeza pe pat, își lăsa bărbia în piept și adormea. Cînd fă-
ceau copiii zgomet pe trezera, se uita la ei și niște ochi licărîmîși,
zîmbea și adormea iar.

În casa lor nu se schimbă nimic. Toate erau așa cum le stia în
urmă cu 10-12 ani. Dar ceva se schimbase totuși. Era o schimbare
abia perceptibilă. Dacă nu s-ar fi uitat mai atentă, n-ar fi observat
nimic. Și totuși, ea, fără să se uite, observa în fiecare zi cite ceva.
Albia de spălat rufe mai avea un petec de tablă zincată. Incepseră
erau parca mai mici și ograda și ulița pe care se jucase sau alergase
de-alteori ori. În dimineața cînd se întorcea de la primul bal, Olga
făcea pîmte mari de val; ea venea mai în urmă, rîdea și-i spunea:
— Tu ești nebună! Te vede lumea.

Pe uliță nu era însă nimeni s-o vadă. Căzuse roșă și urmele pașii-
lor se imprimau în praful de pe uliță. Erau singurele urme de pe
uliță, în dimineața aceea și Olga se învîrte mereu și cînta.
— Tu ești nebună! Te vede lumea.
— Să mă vadă! Ce, nu-i dau voie eu?
Olga o prinsese de mijloc și începuseră să valseze amîndouă. În
praful de pe uliță acoperit de roșu, urmele pașilor rămăseseră ca
niște serpentine mari. În dimineața aceea, toate i se păreau mari:
și ulița, și casele, și salcîmii de pe lingă garduri și cerul. Cerul în
dimineața aceea nu era albastru, nici roșu. Era alb.

Acum, se trezea uneori din de-dimineață, ieșea în ogradă sau pe
prispă și aștepta să se lumineze. Ar fi vrut să mai vadă o dată cerul
alb, ca atunci cînd se întorcea cu Olga de la bal. Diminețile erau
însă cenușii și reci. Spre apus cerul era întodeauna întunecat, iar spre
răsărit, dincolo de salcîmii, începuse să se coloreze în roșu. Mamă-sa
ieșea în prag și-o întreba cu glasul îngroșat de somn:
— Ție rău?
— Nu.
— Credeam că ți-e rău.
Într-o dimineață, lingă ea pe prispă a venit Dina. La început n-a
observat că-i era. Credea că-i cinelea. A venit și s-a așezat alături.
A întrebat:
— Ce faci, mamă? Privești cerul?
— Da.
Dina o țiguse nămănu în rochiță. Nela a luat-o la ea sub palton. Avea
un palton cu căptușală grosă de blană. Dina i s-a strîns la piept
și a întrebat-o:
— De ce-o așa alb cerul, mamă?
— Nu-i alb! Unde-l vezi tu alb?
— Ba-i alb!
Dina stătea la pieptul ei, cu ochii închiși și zîmbea:
— E alb...
Fetele cu care copilărise sau care-i fuseseră kolege la școală, ple-
caseră toate din sat. Se măritaseră în satele vecine, plecaseră pe șan-
țuri în noi fabrici. Băieții nu plecaseră totuși. Erau acum oameni în
toată firea, cu perii albi la timp. Se întîneau rar. Și-aproape că
n-aveau ce să-și spună.

— Ce faci, Nela? Ai mai venit pe-acasă?
— Am venit.
În zilele cu soare, ograda se umplea de copii. Veneau la Sandu
și la Dina. Ea stătea pe prispă și-i privea cum se joacă. Jocurile erau
aceleași. Printre copii apăreau și chiguri cunoscute. Îl vedea pe Gicu
lui Dumitru Coton, pe Dina sau pe Dandale. Dandale era pellic.
Nu putea să spună sandale. Zicea d în loc de s. Într-o dimineață
intrase cu Sandu în ogradă. El îl întrebare:
— Cum te cheamă pe tine? Dandale?
— Copilul se uitase la ea, dar nu-i răspunsese nimic. Sandu interve-
nise pentru el.
— Nu-l cheamă așa!
— Dar cum?
— Tudor!...

În fiecare dimineață, mamă-sa se îmbrăca în negru (broboadă,
haină, fustă, ghete, toate negre) și se ducea la biserică. Se întorcea
cu mînuiri înțelate foarte de catet, chema copiii, îi puneă să se spele
pe mîni și le dădea cîte-o frîmțură. Sandu întreba:
— Ce-i asta, pline sfințită?
— Da.
O mîncea, strîmbîndu-se și întrebînd de ce-i acră sau de ce-i așa
tare. Odată la masă, nu se atînsese de loc de plîne. Mîncea toful
gol. Pîinea și-o oprise însă și cînd se ridicase o luse cu el. Nela îl
întrebare:
— Ce faci cu ea?
— O string.
— Văd eu cău asta faci. Dar de ce o stringi?
— Să i-o dau bunicăi s-o sfințească. Nu-mi place acritura pe care
o aduce ea.

Bunică-sa îl auzise și se răstise:
— Cine te-a învățat să vorbești așa, păcătoșule?
— Nu m-a învățat nimeni. Da, plînea pe care o aduci tu e acră...
Bătrîna se întereseze spre ea și-o fulgerase cu privirea:
— Ați văzut ce-ați făcut din el?
O dată sau de două ori pe săptămîna întreba:
— Te-ai certat cu Neculai?
— Nu m-am certat...
Mamă-sa își amîntea că uitase ceva la bucătărie sau în casă și
ieșea grabită. Dar întrebare se repeta la trei-patru zile cu-aceleași
cuvinte și-aceleași glas îngrijorat. Nela începuse să știe cînd o să-i
pună întrebare, după ce ea se apropia sau după privire. Se apropia
încet, grijulie sau o privea pe furia. Și mai avea un semn. Dacă
stătea amîndouă la bucătărie și mamă-sa lăcea mai mult de jumă-
tate de ceas, știa că trebuia să-i pună întrebare. Atunci, ea s-o evite,
își îmbrăca paltonul și ieșea, zicînd că se duce să vadă ce-i cu copiii.

— Să i-o dau bunicăi s-o sfințească. Nu-mi place acritura pe care
o aduce ea.
— Cine te-a învățat să vorbești așa, păcătoșule?
— Nu m-a învățat nimeni. Da, plînea pe care o aduci tu e acră...
Bătrîna se întereseze spre ea și-o fulgerase cu privirea:
— Ați văzut ce-ați făcut din el?
O dată sau de două ori pe săptămîna întreba:
— Te-ai certat cu Neculai?
— Nu m-am certat...
Mamă-sa își amîntea că uitase ceva la bucătărie sau în casă și
ieșea grabită. Dar întrebare se repeta la trei-patru zile cu-aceleași
cuvinte și-aceleași glas îngrijorat. Nela începuse să știe cînd o să-i
pună întrebare, după ce ea se apropia sau după privire. Se apropia
încet, grijulie sau o privea pe furia. Și mai avea un semn. Dacă
stătea amîndouă la bucătărie și mamă-sa lăcea mai mult de jumă-
tate de ceas, știa că trebuia să-i pună întrebare. Atunci, ea s-o evite,
își îmbrăca paltonul și ieșea, zicînd că se duce să vadă ce-i cu copiii.

— Să i-o dau bunicăi s-o sfințească. Nu-mi place acritura pe care
o aduce ea.
— Cine te-a învățat să vorbești așa, păcătoșule?
— Nu m-a învățat nimeni. Da, plînea pe care o aduci tu e acră...
Bătrîna se întereseze spre ea și-o fulgerase cu privirea:
— Ați văzut ce-ați făcut din el?
O dată sau de două ori pe săptămîna întreba:
— Te-ai certat cu Neculai?
— Nu m-am certat...
Mamă-sa își amîntea că uitase ceva la bucătărie sau în casă și
ieșea grabită. Dar întrebare se repeta la trei-patru zile cu-aceleași
cuvinte și-aceleași glas îngrijorat. Nela începuse să știe cînd o să-i
pună întrebare, după ce ea se apropia sau după privire. Se apropia
încet, grijulie sau o privea pe furia. Și mai avea un semn. Dacă
stătea amîndouă la bucătărie și mamă-sa lăcea mai mult de jumă-
tate de ceas, știa că trebuia să-i pună întrebare. Atunci, ea s-o evite,
își îmbrăca paltonul și ieșea, zicînd că se duce să vadă ce-i cu copiii.

— Să i-o dau bunicăi s-o sfințească. Nu-mi place acritura pe care
o aduce ea.
— Cine te-a învățat să vorbești așa, păcătoșule?
— Nu m-a învățat nimeni. Da, plînea pe care o aduci tu e acră...
Bătrîna se întereseze spre ea și-o fulgerase cu privirea:
— Ați văzut ce-ați făcut din el?
O dată sau de două ori pe săptămîna întreba:
— Te-ai certat cu Neculai?
— Nu m-am certat...
Mamă-sa își amîntea că uitase ceva la bucătărie sau în casă și
ieșea grabită. Dar întrebare se repeta la trei-patru zile cu-aceleași
cuvinte și-aceleași glas îngrijorat. Nela începuse să știe cînd o să-i
pună întrebare, după ce ea se apropia sau după privire. Se apropia
încet, grijulie sau o privea pe furia. Și mai avea un semn. Dacă
stătea amîndouă la bucătărie și mamă-sa lăcea mai mult de jumă-
tate de ceas, știa că trebuia să-i pună întrebare. Atunci, ea s-o evite,
își îmbrăca paltonul și ieșea, zicînd că se duce să vadă ce-i cu copiii.

— Să i-o dau bunicăi s-o sfințească. Nu-mi place acritura pe care
o aduce ea.
— Cine te-a învățat să vorbești așa, păcătoșule?
— Nu m-a învățat nimeni. Da, plînea pe care o aduci tu e acră...
Bătrîna se întereseze spre ea și-o fulgerase cu privirea:
— Ați văzut ce-ați făcut din el?
O dată sau de două ori pe săptămîna întreba:
— Te-ai certat cu Neculai?
— Nu m-am certat...
Mamă-sa își amîntea că uitase ceva la bucătărie sau în casă și
ieșea grabită. Dar întrebare se repeta la trei-patru zile cu-aceleași
cuvinte și-aceleași glas îngrijorat. Nela începuse să știe cînd o să-i
pună întrebare, după ce ea se apropia sau după privire. Se apropia
încet, grijulie sau o privea pe furia. Și mai avea un semn. Dacă
stătea amîndouă la bucătărie și mamă-sa lăcea mai mult de jumă-
tate de ceas, știa că trebuia să-i pună întrebare. Atunci, ea s-o evite,
își îmbrăca paltonul și ieșea, zicînd că se duce să vadă ce-i cu copiii.

— Să i-o dau bunicăi s-o sfințească. Nu-mi place acritura pe care
o aduce ea.
— Cine te-a învățat să vorbești așa, păcătoșule?
— Nu m-a învățat nimeni. Da, plînea pe care o aduci tu e acră...
Bătrîna se întereseze spre ea și-o fulgerase cu privirea:
— Ați văzut ce-ați făcut din el?
O dată sau de două ori pe săptămîna întreba:
— Te-ai certat cu Neculai?
— Nu m-am certat...
Mamă-sa își amîntea că uitase ceva la bucătărie sau în casă și
ieșea grabită. Dar întrebare se repeta la trei-patru zile cu-aceleași
cuvinte și-aceleași glas îngrijorat. Nela începuse să știe cînd o să-i
pună întrebare, după ce ea se apropia sau după privire. Se apropia
încet, grijulie sau o privea pe furia. Și mai avea un semn. Dacă
stătea amîndouă la bucătărie și mamă-sa lăcea mai mult de jumă-
tate de ceas, știa că trebuia să-i pună întrebare. Atunci, ea s-o evite,
își îmbrăca paltonul și ieșea, zicînd că se duce să vadă ce

Si asa a inceput lupta... Am inchis bloc-notesul, destul de mulțumit de introducerea făcută, și dimineața, cu o oră înainte de începerea lucrului, m-am prezentat la fața locului. Știam că cei noi vin întotdeauna înaintea schimbului. Și într-adevăr, omul meu era acolo. Sta pe o buturugă și mânca prune. — Dumneata ești Dumitru Cicoară? — Eu, mi-a răspuns omul, mestecând. Am deschis repede caietul de notițe. Tocmai răsărise soarele,

Schițe de IONIȚĂ MARIN

— Am făcut semn cu mina să oprească. A frinat și uriașa broască țestoasă a încercat să se desprindă de loc, sfârșind parca ușor ca a fost strunită din ureșul vitezei. — Ia-o pe partea asta, nu vezi că nu se deschide ușor? — Intr-adevăr, peretele muntelui era atât de aproape, că nu avea loc să se deschidă portiera. M-am strecurat printre șofer și volan și mașina a pornit în goană. Era un tinăr oacheș, cu sprincele stufos, cu părul negru și ondulat. De la început, frim făcea impresia că l-am mai văzut undeva, dar degeaba frim hătai capul să-mi amintesc unde l-am cunoscut. Până la urmă, renunțai. Multumindu-mă să cred că seamănă cu un actor dintr-un film bulgar pe care-l văzusem de demult.

Nu privea decât în față, de parcă, în stînga și în dreapta lui, n-ar fi fost decât o uriașă cîmpie netedă, pe care poți s-o cutreieri cum vrei, de-a lungul și de-a latul, cum deschiși, fără hotare și fără hupuri. Numai eu mă uitam cu sufletul la gură, la peretele de cremene așchiată, — pe care aproape că-l ștergea mașina, cînd la o palmă, cînd la un lat de mină — ha în prăpastia căreia de abia îți ghiceam fundul. Loc între munte și hălul vîii, numai alt cît să treacă mașina, și mașina trecea într-o goană nebună.

— Calm, oacheșul sprincenat de lingă mine, răsturnat în fotoliu, părea că asistă la un spectacol într-o sală de teatru. Mai neliniștit era cînd trebuia să aștepte vro-o mașină, acolo unde văgăuna sau îndepărta puțin de peretele de piatră, apoi cînd holidul porea din nou în fantastica-i goană, mișca lin volanul, cum plimbi bățul unei unghii pe lăcuții apăi.

— E periculos... îi strig eu în ureche. — Da, periculos, fu de acord cu mine, fără să dea importanță acestui lucru. — Aveți meserie grea! — Grea! — Și frumoasă! — Iți, aprobă el, fără să mă privească. — Cred că lucrul aici de la începutul șantierului. — De la început! — Și nu e așa, că n-ați fi părăsit șantierul pentru nimic în lume? — Him... zîmbi el, parcă ar fi vrut să spună: „Ce știți dumneata? Apoi, a făcut tot drumul, lăsîndu-mă să mă mir de îndemneala lui și să holbez ochii pe peretele de piatră, sau să strecur privirea șioasă, spre adîncul rîpelor.

Numai în gara, după ce namila cu zece roți își făcu loc printre celelalte basculante, cînd omul meu cobori de la volan (era cu mult mai mărunt decît îl crezusem) mă hotărî să mă țiu scari de el. — Așa e că n-ai fi plecat de aici? — Uite că am plecat! A devenit repede comunicativ.

Era de pe la Urziceni. Șoferul o învățase în armată. Venise aici de la început. Primise o mașină bună. Dar începutul fusese greu. — Ce era ca acum? N-aveam nici gara, nici atelier, nici rampă. Spălam mașina cu cîrpa și căldarea. Plotele de toamnă nu se mai terminau. Drumurile erau în lucru. Podurile improvizate în dormitoare musteau pereteii... Căzanele cantinei fierbeau afară, sub un sopron... Fete puține pe șantier și scumpele la vedere. Așa că primise bucurios propunerea unui fost coleg să treacă pe o mașină mică la București.

— Aduceam directorul de-acasă, parcam mașina și îl duceam înapoi. Și pe urmă cravată la băiat, dangă. — Și de ce te-ai înapoiat? — Uite, vezi, de ce-am venit înapoi? Nici eu nu-mi dau prea bine seama. Aici sînt ca acasă la mine!

— Sînt sigur că nu ți-a plăcut București. — Hei cum să nu-mi placă. Asfaltul spălat parcă este o nesfîrșită oglindă neagră. Și lumina... Restaurantele, cinematografele... Și Bulevardul și fetele, ce fete! Și parcurile... E frumos, al dracului de frumos! Dar ce rămîne de tine? Urma cîntecurilor pe asfalt? Aici, e altceva... Barajul lacul urma... Știi, tatăl meu a fost un fel de meseriaz. Făcea podete pește sanț și turna puturi. Făcea, adică lucruri. Avea obiceiul să zgrîie cu un cui în cimentul monale: „Făcut de mine, Petre Gheorghe, în anul cutare”.

Cite o dată parcă aș vrea să ne scriem tot numele în betonul barajului, cu litere mari, luminoase... Șapte mii de încălzitori cu țevile de piatră... Copilării! N-o să scriu nimic! Dar rămîne ceva în urma noastră, ce să pomenească și copiii, și nepoții, și copiii nepoților noștri!

SOFERUL

REUNIUNE TOVĂRĂȘEASCĂ

Mai era o jumătate de oră. Maistrul Davidescu pîrîi pe fereastră un sala inundată de lumină. Lingă combina muzicală, șeful secției, inginerul Popa, discuta ceva cu directorul de club. În partea opusă, bibliotecara așezase la standul de cărți. La pian, soția inginerului încerca un exercițiu memorat din școală.

— Iată, acum era să intre și el, să se apropie de cei doi, să le strîngă mina. Și el au să-l întreb: „Ți-ai adus materialul? Jar el o să scoară din buzunar ziarul, să-l desparturească pe îndelete. „Eu o să-l cîntec din gazeta. Mi l-a publicat gazeta de uzină”.

— Iți potîri cravata, salută din prag și se apropie de combină. — Singur, tonarișe Davidescu? — Il întîmpina inginerul. — Țin cu piept și singur, răspunse în glumă maistrul. Dar nu s-au adunat tovarășii? — Mai sînt 20 de minute, zise directorul de club. Trebuie să iasă de la film.

— Înainte de a începe simpozionul, unde prezenta și el un material impresionant cu șeful secției și cu un muncitor evidențiat, Davidescu îl întrebă pe directorul de club: — Pot să citesc din ziar?

— Cum vrei. E tot materialul dumatilă... Cînd se termină și discuțiile, cineva îl felicita pe Davidescu, scuturîndu-i mina.

— Am să vin să-ți văd încașul! Apoi se apropie maistrul Farcaș. — Iți fac cunoștință cu soția mea. — Iți pare bine, ginguri femeia, după ce se făcuseră prezentările. Doamna n-o veni la reuniune?

— Nu prea vine ea, îngînă Davidescu. Cînd să plece, se întîlni cu președintele sindicatului. — În formă! tovarășe președinte. — Dar nevasta? Unde ți-e nevasta? — Hei, nevasta...

— De ce nu ții aluz soția? — A rămas acasă, știți, copiii, trebuie să le facă baie... — Nu e bine! Nu e deloc bine! Perchele începură să se invite la calș, să-l împingă tot mai mult spre perete pe Davidescu, pînă cînd rămîuse într-un colț, parcă necăzut de nimeni.

— „Ce naiba! Au conit toți cu necestele, ca la nuntă!... A lui Popescu cu rochie neagră de cotifea și cu bratele goale, ca la recepție... A lui Mărgărit cu eșarfă aia spumoasă, care de abia îl acoperă umerii...”

— Un dansator, cînd cineva îi luă partenera... „ca la Timisoara”, ridică în palmă un ghicior de flori de pe masă și începu să calceze cu el, în hăluc general, pînă cînd îl oferi altuia, în schimbul fetei. Și tot așa, ghiciorul trecu de la perche la perche. Davidescu rîdea și el, dar risul nu ținu mult, că unul bun de glume îi puse ghicivul în brațe. Sta acolo năcut, în colț, cu ghicivul strîns la piept, căsîndu-se să ridă. Noroc că se termină dansul. Il trecuseră nădușelile. Se strecură spre bufet, să ia un pahar înainte de a pleca. „Puștlu!” — cel mai tinăr băiat din secție, își sercea partenera cu citronadă. Davidescu auzi fata în urma lui: — Maistrul tău este vîduț?

— Nu știu... cred că a căsătorit... — Nu l-am văzut niciodată cu soția! Răcoarea nopții îl încolțiră. — Se leagă așa de om, ce au ei cu mine? N-au dăci să se zbanguiască toată noaptea, treaba lor... La fereastră lui mai, ardea încă lumina.

— Nu s-a calcat Maria? — Trecuse pe acasă, mincase în pripă și nu schimbase. Ea nu îl întrebasese unde se duce. Poate că atca creșă se dîndă. Il spusesse numai atât: — Vii țirziu? — Nu știu, cînd s-o termina.

— Primise și el o invitație, ca toți ceilalți, prin care era rugat să participe cu soția. Plecase cu gîndul să expună materialul, să schimbe o vorbă, două, să bea un sprî și să cîntă acasă. Il pîrea rău acum că intrisese cu flegururile. Cînd deschise ușa, o auzi pe Maria: — Siii... a venit tata.

— Si copiii fugiră cu picioarele goale în odăia lor, unde tacură ca pești. Așa îl creșuse Maria: „Cînd vine tata, să fie cuminți, să nu facă gălăgie, că tata muncete mult, are răspunderea mare, șade mai mult la lucru și cînd vine acasă trebuie să se odîmnească”.

— Se dezbrăcă încet, punînd hainele pe un scaun. Pe marginea patului, îl aștepta pijamaua calcată frumos și, jos, papucii de piele.

— Vrei să te speți? Ți-am finit apă caldă. — Culcă-te tu! o rugă el domol. Femeia se ghemui în pat, sumșă. — Dacă mai ai necioie de ceva... — Lasă! Dormi!

— Il plăcea așa caldă și căldura din odăie. Maria închise ochii. Fața ei era liniștită și frunța senină. Părea cam obosită și parcă începuse să îmbătrînească.

— „Unde-ți este nevasta?” — îi conii în minte întrebarea de la reuniune. Căuta pe masă ceva. Nu găsi, și nu oru s-o mai trezească pe Maria. Căută mai departe în caseta de lemn cu incrustații, pe care o primiseră cadoul la nuntă. Puse olături pînașul alb cu un fulg vopsit în coadă, micul de mînașe și deschise cutia.

— Un ruj de buze se scuse în tub, de cînd nimeni nu mai pusese mina pe el. Un colțur de perle și niște cercei locii de brumă, ca strugurii toamnei, dată să se stofidească. Capacul cutiei cu cremă de față întepense. Pămîntul de pudră rămîsească într-un colț, așa cum îl pusese vremea, și se zbricea îmbătrînită. Davidescu uitase ce căuta. Inchise încet caseta și rămase cu privirea pierdută în gol. Ceasul de masă toca timpul străitor și monoton, cu aceeași măsură, ca pe niște gălele uscate.

— Cum trece vremea... Puse mina pe fruntea Mariei. Femeia deschise ochii și se ridică în coate. — Lasă... stai culcată! Ce mai faci copiii, Mario? — Ce să fac? Se joacă, dorm, parcă tu nu ții?... Davidescu ar fi vrut să spună ceva și nu știa cum să spună, așa cum nu știa să-și mărturisască iubirea cînd era băietăndru.

Primisem sarcina să fac un articol despre prima impresie a unui om care vine pe șantier. M-am apucat de seara să scriu capul reportajului.

„Cei doi uriași, muntele și omul, stau lafă în fafă. Se măsoară unul pe altul, ca doi dușmani înainte de luptă. Semei, muntele își dezvăluie, de sub mantia de nori, pieptul de grantit: — De sute de mii de ani, stau stăpîn neclintit în locul acesta.

De sute de mii de ani își prolepsă umărul în mine vînturile din toate părțile să mă dărîme, dar nu reușesc să xmulg decit cite o mină de praf. De sute de mii de ani mă izbesc ploile, dar n-au putut să lure decit cite o mină de fîrînă. De sute de mii de ani, mă scobesc puhoalele apelor, dar n-au putut să-mi crezeze decit citeva vîlece. De sute de mii de ani, mă bîntuie gerurile, dar și ele sînt neputincioase.

— Eu sînt omul, și te voi rapune! Și astăzi, miine, în patru ani, nu în sute de mii. Eu sînt omul, mai puternic decit vînturile, mai năprasnic decit gerurile, mai stăruitor decit puhoalele apelor.

— Pe mine nu poți să mă supui. N-ai decit să zgrîie cît vrei cu unghiile în cremenea mea, unghiile au să fi se toacească; n-ai decit să bați cît vrei cu pumnii tîi în temelia mea de gresie, pumnii au să fi se strivească, și ai să ostenești, și ai să te dai batul și ai să-mi cazi întrîni la rădăcină.

— Munte, înlumuratule! Am să scobesc prin măruntaiele tale cum umblu cu mina prin buzunare. Am să te zdronic în vagoane și să te încarc. Eu sînt omul!

S-a întunecat muntele, și-a tras zăvoarele, și-a lerecat porțile și a stupit cu lum și cu pucioasă. Privirea omului a fulgerat platoșa muntelui și a scîpărat în cremenea lui.

incununînd creasta muntelui, de parcă acesta ar fi ținut să se arate în toată splendoarea, ca bătrînul Priam.

Reportajul meu avea să aibă un conținut bogat, cel puțin pe măsura introducerii la care muncisem toată noaptea.

— Hel, ce zici, îl arđai muntele lui Dumitru Cicoară. O să-ți răzbiim?

— Dă-î în măsă! zise el, scuipînd alături un simbur de prună. Nu e prima...

Nu era nici dispreg, nici înfumurare. Omul mai lusesse pe citeva șantiere, începuse cu Bumbești-Livezeni, terminase Bicazul. Se apucă de lucru gospodărește, ca la el acasă.

VIATA-AVERE OBȘTEASCĂ

Vecinul meu se ridică în capul oaselor și se rezemă de tîblia patului. — Mă sicile drăcia asta, zise el, ciocnînd cu virful degetelor în platoșa de gips care îi strîngea coastele.

Mai întoarse citeva file, apoi lăsă cartea pe pătura și începu să privească pe fereastră, cum ninge.

Cum stă așa cu capul puțin dat pe spate, cu gîtul lung și încovășit, cu mărul lui Adam leșit în afară, cu minile atîrnînd îndepărtate de corp, cu ochii atîntîți lacom și nostalgic în spațiul de afară, semăna mai mult decit orînd cu un vultur de stîncă pus în colivie.

Se insera înecul cu inecul și, cînd oajia se umplu de umbre, mă îndreptai spre comutator, dar vecinul îmi făcu semn cu mina.

— Las-o stînsă! Astă seară nu mai citesc!

Parcă ghicind gîndurile mele, care se întrebau de ce făcîndu-se stă numai cu nasul în carte de cînd îl cunosc, el începu să vorbească.

— Am cîtit mult, enorm de mult. De fapt, nici nu știu de cînd citec, de la ce vîrstă, așa cum nu-mi aduc aminte cînd am început să vorbesc sau să merg în picioare. Mi-au trecut prin mină fel de fel de cărți. Mama cîntărea de muzică ușoară, care nu s-a căsătorit niciodată, nu prea s-a ocupat de mine. Cînd o incomodam, îmi da o carte sau mă trimitea la plimbare.

— Imi plăcea să hoinăresc pe străzile orașului, să umblu fără hîlet pe tramvai, să mă invit pe la blocurile noi. Grozav mă captivau macaralele și pereteii din prefabricate care spînzurau în aer, ca peste cîteva minute să dea gata un apartament. Noaptea mă visam maceragiu sau constructor, așa cum mă visam adesea pilot, parașutist și scafandru: dar împrejurările au făcut să nu ajung altceva decit mecanic de ascensoare.

— Cîștigam bine și duceam o viață plăcută, dar cînd am auzit de hidrocentrală, am lăsat totul baltă și am venit aici.

— Lucrez la construcția drumului de acces. Am o imaginație bogată și de multe ori realitatea m-a dezamăgit. Cu totul altfel îmi închipuiam marea și cînd am văzut-o m-am întreb: asta-i tot? Dezmăgînt am fost și cînd am cunoscut prima femeie, și de cite ori...

— Dar aici trebuie să-ți spun că este ceva mult mai mult decit mi-am putut imagina vreodată... Să crojești drum pe acolo unde n-a călcat nici picior de căprioară, în cremenea și gresia peretelui abrupt care n-a fost atins decit de ploaie, de vînt și de ecou, este ceva extraordinar și pe mine extraordinarul m-a cucerit întotdeauna.

— Urcăm pînă pe creastă, pe o pantă mai lină în care s-au săpat trepte și s-au fixat balustrade. În virful crestei ne fixăm bine funiile și coborim pe ele la linia pe unde trebuie tăiată șoseaua. Acolo scobim găuri pe care le încercăm cu dinamită. De multe ori, din cauza izbiturii te îndepărtezi de perete și pendulezi suspendat între cer și fundul prăpastiei care îți pare tot atît de îndepărtat. Cînd revii, trebuie să ai grijă să atingi muntele cu tălpile și să amortizezi cît mai bine lovitura.

Cînd găurile sînt gata, urcăm pe funii ca niște păianjeni care urcă pe propriul lor fir, ne ascundem într-un loc ferit și așteptăm explozia.

— O primă detonătură, telegrama. Peste cîteva minute găurile încep „să cînte” toate deodată, ca niște trîsnete cumplite. Muntele rămîne o clipă nedumerit, încercînd parcă de surpriză, apoi se desprind bucăți mari de stîncă ce se rostogolesc într-un huruit infernal.

— Grozav îmi place treaba asta. Îi chestie de curaj și de îndeminare. Și mie curajul nu mi-a lipsit niciodată, iar îndeminearea am deprins-o din copilărie. Cînd era un meci mai important, sau trecea vreo delegație străină, cine se cățăra ca mine pe coame, pe streșinile caselor sau în virful celor mai înalți copaci? De altfel sînt și destul de viguros. N-am zăcut niciodată și n-am avut nici un accident și toate acestea mă făceau să cred că mie nu mi se poate întîmpla niciodată nimic.

— Imi plăcea să fiu ultimul care intră în adăpost și primul care iese după explozie. — Imi plăcea să sar de pe un colț pe altul de stîncă și să înfrunt primejdii de tot felul...

— Munceam bine, eram fruntaș și-mi aduceam o mare contribuție la menținerea brigăzii mele în fruntea întrecerii. Dar erau nemulțumiri de mine. Încă din primele zile au început să mă sicile cu sfaturi și cu amenințări că nu respect normele de securitate. N-am înțeles niciodată grija excesivă pentru o precauție care mi se părea de prisos, așa cum de neînțeles îmi păreau multe lucruri.

— Odată, maistrul meu s-a infurțat îngrozitor pentru niște ciment risipit de cei de la baraj.

— Ce-ți pasă dumitale, meștere?, l-am întrebă.

— S-a uitat crunt la mine, de parcă eu aș fi făcut risipa.

— Cum să nu-mi pese, bă?! E bun obștesc! Altfel, Argeșul adusesse din sus niște trunchiuri de brazi. Abia ieșiți din schimb, oamenii au mai stat citeva ceasuri de s-au luptat cu puhoiul apei să pescuiescă buștenii și să-i stivuiască pe mal. Pe urmă, unu a dat un telefon la întreprinderea forestieră: „Aveți niște lemne aici. Veniți de le luați!” Și nu și-a spus nici măcar numele.

— Sau, să-ți povestesc o întâmplare foarte nostimă. Într-o zi am dat peste o ursoaică enormă pe care n-am putut s-o alungăm cu nici un chip. Desigur că avea pui în birlog. Inginerul ne-a scos cîteva zile din frontul de atac și ne-a băgat la finisaj!

— Mie mi-a părut gestul foarte nobil, dar s-a găsit unul care să mormăie că nu trebuia să ne oprim în loc, tocmai cînd e un timp atît de bun de înaintat, pentru un urs. N-aveam decit să-i punem o dinamită la coadă și să ne vedem de treabă. Bietul bălat, n-aș fi vrut să fiu în pielea lui. Toți au sărit cu gura pe el.

— Ce e, meștere, tot chestie de avere obștească? l-am întrebă pe maistrul cînd s-a mai potolit.

— Tot, să știi tu!

— În dimineața aceea am venit mai devreme. Era senin, răcoare, minunat de frumos. Simțeam că-mi plîsnește pieptul de o nelămurită bucurie. Imi venea să cînt, să hăulesc, să alerg, să îmbrățîșez și să sărut pe primul trecător. Parcă niciodată nu mi-au părut atît de dragi munții, oamenii, apele, cerul.

— Iată-î, vin ortaci!

— Pentru seara semnasem o convocare, dar am uitat de ea. Am stat acasă și am citit o carte, „Țigrii din Himalaia”. Era o scrieră de producție și știam că la asemenea scrieră se discută ce a fost făcut, ce trebuie făcut de aici înainte și, de obicei, se legau de mine pe tema protecției muncii. (La discuție trecuți îmi ceruseră sancționarea).

— Le ies înainte și le dau bună dimineața. Imi răspund fără chef și își văd de drum. Mă vir printre ei și începem urcușul.

— Unul cite unul mă împinge ușor cu umărul și trece în fața mea, pînă cînd mă lasă în coadă.

— Am înțeles. Holțriseră să mă scoată din brigadă.

— De ce m-ai dat afară? Ce v-am făcut eu?

— Hei, băiete, ce sa facem noi cu unul ca tine care e în stare să-și însere mațele pe munte?

— Știu eu să mă însere. Doar nu mi s-a întîmplat nimic pînă acum.

— Cînd s-o întîmpla, e prea țirziu!

— La urma urmei, mă privește! Fac ce vreau, e viața mea, nu mă interesează.

— Mi-am adus aminte de întîmplarea cu ursoaica și nu m-am putut stăpîni să nu zimbesc ironic. Meșterul mi-a prins gîndul și s-a plantat în fața mea:

— Da, băiete, e tot avere obștească, să știi. Nu este chiar numai a ta și n-ai dreptul să faci cu ea ce vrei. Ți-a fost dată, ca să zic așa, în seamă. Trebuie s-o folosești cu pricepere și să nu-ți bati joc de ea. Și ne privește pe toți.

— Ha, ha, ha... Viața mea este avut obștesc. Imi este dată în pășirare...! Stai să-ți dau un bon pentru ea, meștere, s-o trecem în inventar.

— Mi-au întors spatele și-au plecat, lăsîndu-mă la rădăcina muntelui. Urcam îngîrșit unul după altul, din ce în ce mai mărunt, ca un șirag de furnici, fără să se oprească, fără să-și întoarcă vreunul capul înapoi.

— Nu-i nimic, mi-am zis. Au să trimească numai decit după mine. Azi se încheie bilanțul întrecerii între brigăzi și nu le convine să piardă locul din cauza mea. Dar nu m-au chemat.

— Număram exploziile. Iată, acum trebuie să se producă a doua serie de explozii... Trec cinci minute, zece, douăzeci și cinci!... Ce dracu s-a întîmplat acolo?

— O iau la goană pe drumul cel mai scurt, prin zona Interzisă, să ajung mai repede la brigadă. Dar n-am mers mult și s-a produs detonătura...

— Am avut prezența de spirit să mă arunc sub un pînten de stîncă și s-a întîmplat ca acesta să reziste. Numai o piatră m-a prins în plin, restul au trecut pe lingă mine.

— Maistrul a fost și el prins în avalanșă, dar a scăpat mai ușor. Cînd văzuse că intru în zonă, se repezi pe să smulgă fîtilul dinamitei. Era însă prea țirziu...

— Cît am zăcut rău, îmi trimitea mereu portocale și lămii. Tar cînd m-am făcut mai bine, a cerut voie la doctor să mă viziteze.

— Dacă dai în cap la cineva, te leagă și te aruncă în pușcărie. Tu ai fost cît p-aci să pierzi o viață.

— Două, meștere! Și pe-a dumitale.

— Da, chiar două!

— Știi, meștere, știu! Lasă-mă, nu mă mai chină și dumneata. E destul de mare și așa osînda.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

POSTA REDACTIEI

In saaua acesta te misti
Aici in odie, printrer colectivitate.
Te simt linga surer mai
Si te adre pe obraii,
De fericire
Ca sintem la aceleai etaj.

Fără noială —
Televizor, antenă, releu,
Sint catrene cintoacului meu
Care adună in toate casele de la țară
Patru cu toate onoare și în primăvară,
Sundu-mi în aceeași clipă satul
Pe toate etajele orașelor țării
Si-n toată lumea, de-a lungul și de-a latul.

PE PISC

DUMITRU CEFANARU

Ca pui de vultur în primu-avint
Pe-aripi au strins văpaie și sineală,
Sint cisele, născute pe pământ
Spre soare au fișit pe verticală.

Si căile lumini colindând
Pe-aripi au strins văpaie și sineală,
Incit, cind trec pe cer in stol răsfrint,
Par arc de-norău boreală.

Par, lege-a celor oceanic călători,
N-au venișat la dragostea primară
Pentru intuii cub, dintre ponoare,

Ci se întorc adre în miez de țară,
Din lumie de dincolo de nori,
Pe piscul unde-au învâșat să zboare.

ANDREI NESTORESCU

PRIMA EMISIUNE

Tara-ntraegă-n odia cu cocoare
A stat între noi, după amază,
Fierc, ca snarul-ntr-o rază,
Si mîna-a dat cu fiecare.

Dezînțind o mie de primăveri
Se află-n aceeași clipă în mii de încăperi
Pe care le-a contopit
Intr-una singură, fără sfișit.

Prietene ce-o să-mi citești
Scrisoarea pe schele,

Intr-o grădiniță în care se îngrămădesc ga-
zoace, trandafiri, măceși, simfonii, orchestre
etc., imaginea se contopește cu nenumărate
alte imagini florale și cititorul cu greu va
mai reține nouă, dacă el există. Cele mai
multe dintre poezile trimise suferă de o
astfel de alburare de teren. Remediu? **Autocenzurii.** Este evident că d-ta poți da
mai mult.

Em. Candian: O corectitudine necom-
vingătoare: „In era de ston ce s-a des-
chis, / Contur și viață prinde orice vis, / Cu
nava voi pluti curind spre aște / Voi ex-
plora-nălmitele albastre. / Voi naviga pur-
tind la prora sori, / Spre țărniuri cu eterne
aururi” etc. Lipsște vibrația lăuntrică, a-
dica viața.

Sterian Vicol: Amestec de ingenuități și
remisiune din lecturi. Din cauza
aceasta, este prematur să ne pronunțăm.
Oricum, tematica d-tale este, deocamdată,
manierată. Uneori, supraumera de imă-
gini (comune) întunecă sensul: „Prima
inhibe mi-a pus la gură flaut / Ca în cin-
toe lumina să-mi torn, / De-aceea azi,
ca pe-un izvor o caut / Si cu cerebii fug
la sinetru de cor”. Cu alte cuvinte,
prima inhibe, care este un izvor, amă de
fapt din cor și fatidic poetului un...
flaut. Prea multe, pentru un catren.

Ion Duraș: N-am negat niciodată va-
labilitatea ideilor conținute în versurile
d-tale. Dimpotrivă. Sint, în general, ade-
văruți evidente, dar faptul că se prezin-
tează cu ritm și rimă nu le conferă calita-
te de imagine artistică. Din punctul de
vedere al dovezilor nu se poate restroa
nimic, de pildă, acestui catren: „Eu erod
în minunile omului, vii, / In tot ce simt
pătrunde și vede / In harnie ce
sfinți, ori cu alte stihii, / Azi nici copiii
nu mai pot crede”. Dar ce aduce în
plus, față de aceeași idee exprimată de
un conferențiar sau de un articol? Aici
este toată problema.

Teodor Dîrlău: Expresia s-a mai limpe-
dit, căpătind unora accente convingăto-
re: „Plutește pe valuri / ca un fruct agă-
tat pe ramuri despuțate, / primul tractor”.
Dar nu este întotdeauna așa. Mai există
imagini obscure („spasm hibrid”, „mie
mintea lucidă ca dangătul de clopot /
prevestind transformări în ardere” etc.)
și multe versuri încă neprelucrate. Cind
se salvează din prețiozitate sau grabă,
imaginea devine într-adevăr promițătoare,
ca în „Floara”: „Ne sârnam / și
ploaia pătrunde / în stăruțele noastre /
ni le fura / și le dea întregului pământ /
să zămicească din ele / sârnatul pă-
mîntului”.

Ionel Tărănoacă: Se disting unele
promisiuni („Privirile, cascade, se arcu-
iesc / cîntind frumusea-mprăștiat de zori /
ce izbucnise-n salmuri peste noapte / In
transformările ce-aveau să vină — zori”)
dar sint și foarte multe neglijențe și sti-
găcii, alături de locuri comune („Un grup
de tineri cu fericirea-n brate / pomisără
pe drumul luminos al vieții” și altele).
Este necesar un exercițiu mai sever.

Cornel Rîmnicușanu: Sint și în „Casa de
naștere” unele versuri notabile, dar am
reținut, deocamdată, acest catren dens:

„Clipa te s-a prins de clipa mea / Si
le-a-nchis, în stihii de timp, granit /
Chiele-le-am pus în cui de stea / Si le
aiub-n pași infiniți”. Poate că aceasta
este calea pe care trebuie s-o urmezi, a
concentrării. Soluțiile diluate au întotde-
una mai puțin putere.

Ion Dumitru Șirna: Este interesantă în-
cerarea d-tale de a cita, la persoana
intia, o mașină electronică: „Sint
creierul modern / cu singe electronic /
Am nervi din gheață metalică /
vibranți / deaer la fluxul invizibil / si
atomice de curent / Transform miliardele
timpului în secunde, / visor vialde nevi-
sabile țără / omului și sint tovarăș de mun-
că / mă nasc... / trăiesc... / mor... / Ah!
Dar niciodată nu voi fi / Om!” Ideea nu
se pare, însă, simplificatoare. Problema
existenței gândirii și sentimentelor la ma-
șinile electronice este (chiar la timpul viitor)
plină de neînțelegere semne de întrebare
și în general, cibernetica se află abia în
inceputurile ei. Bineînțeles, nu trebuie
să așteptăm rezolvarea problemei (poate ar
trebui să așteptăm cam mult) dar credem
necesar să sugerăm complexitatea ei.
In fond, poate că și omul înducește să
fie, în unele privințe, asemenea unei ma-
șini electronice! Dar ideea d-tale este,
cum spunea, extrem de interesantă și
merită să te ocupi ceva mai serios de ea.

Dorin Fetescu: Regretăm incidentul.
Subiectul la majoritatea afirmațiilor
d-tale. Din păcate, însă, oricât de just
ar fi fost intenția, ea nu se realizează în
versurile respective, înclt ne menținem a-
precieră. Argumentarea poeziei se folo-
sește de imagini. Poezia în cauză folosea
imagini desuete și, neconvinsă nici alimnieri,
nu putea să se convingă nici alimnieri.
Inclt o dată, sintem de acord cu afirmații
d-tale, cind la acele versuri (pe care
nu le-am citat, desaltel, ca fiind repre-
zentative pentru ansamblul încrecărilor
d-tale, ci ca pe un pericel care trebuie evi-
tat). De acord și cu aprecieră pe care
ai dat-o altor versuri.

Romulus Toma: D-ta vrei să spui:
marile succese ale oamenilor sovietici în

cucerirea Cosmosului aduc o imensă con-
tribuție la cauza păcii. In versuri, acas-
tă ideea devine: „Gust din clipele miș-
cării pe verticală, / din clipele furiurii cu
viteza rachetei / a uriașei plini pe care-
clim în dar / lăbrilor și abilor penun-
bei, / Vouă, soli și păci, mă închin”
etc. O plină, pentru perumb, furiță cu
viteza rachetei... Bombastic, artificial.
Apoi, un fel de cugetări total neconclu-
dente: „Pași mei sârnam pământul / vi-
sela mea sârnam împăinierea, / privirile
sârnam orizontul, și cîntul / sârnam în-
hizarea”. Este, de data aceasta, o simplitate
artificială. Sint și versuri promițătoare, ca
în „Sonde”: „Puzderie de sonde — su-
tori de caritate — / Intregirează singele
donat de-acest pământ”. Imaginea este
neapțentă și perfect ferească, totuși, și
ți arată una dintre căile către poezie.

Aurel Sasu: Mărturisirea dragostei
pentru poezia eminesciană este sinceră,
dar viciată de prea multe neglijențe: „Tu
ai cîntat pe strunele durerii / Intinse ac-
pur sub arcușul rezolvării / Notamul sufere-
ței și ghimpele tăcerii / Ce a țara din
viață firul destinului tău tragă”. Poate
noianul și ghimpele să țoară firul vie-
ții? Sau: „Eu te cunosc din carte și în
simți fiorul / Cind ne-o citea o dată tă-
cut învâștorul”. Dacă „ne-o citea”, în-
seamnă că glas țara, nu „tăcut”. Re-
citatele și atenție versurile.

Albu Zare: Foarte curiosă poezia
„Talan”. In ciuda unor frumuseți e-
vidente nu i-am putut, însă, descifra sen-
sul. Pare un fel de descantec ermetic. Și
în „Joc de unde” sint multe curiozități.
Cu greu ne-am putea pronunța. Credem
că este necesar un sfert către claritate.
Poezia argeșiană, din care cități, este un
strălucit exemplu și în această privință.

Mihu Dragomir

MAI TRIMITEȚI

Florentin Popescu — Buzău, Florin
Șoimescu — Lipova, Cecilia Iordache —
Birlad, Arăstică Băghina — Tr. Severin,

Vișteanu Doru — București, Gh. Pocre-
na — București, Rădăoiu Constantin —
Constanța, Elena Șerbanoiu — Ruzeni
Arges, Silviu Silvania — București, Va-
sile Alexandrescu — R. Sărat, Costin Ră-
duț — Craiova, F. Ibrerian — Lugoj, Ion
Princu — Medias, Lucian Albu — Buce-
rest, Ion Dumitrescu — Ploiești, G. Dră-
gănescu — Butea, Ion Bușet — Rizele
Rășin, Gh. Feldes — Medias, Ion Nichi-
ta — București, Mihai Negrea — Ploiești,
Spiridon Ștefanescu — Medias, Mihail
Ungureanu — Izvorul Alb, Răzvan Ale-
xandru Maior — București, M. Mihăilă
— București, S. Licuș — com. Frăter
Giurgiu, Nicolae Costea — Ploiești, Li-
viu Simara — Ploiești, Mugur Cernescu
— Trgovște, Alexandru Carp — Buzău,
Maria Cojocaru — Focșani, Constantin
Cnalu — Sibiu.

DOCAMDATĂ NU

Ionel Bulgaru — Fanceu, Restan Dumit-
riu — Săcuză Adău, Aurel Buda Eber-
tinescu — Brașov, Florin Manea — Brașov,
Paul Nicolae Ciocoiu — Pitești, Iancu
Ion — Sinaia, Florentina Catan — Buce-
rest, Herghelieș Nicolae — Suceava,
Vileanu Gh. Dan — Godești Oltena,
Paul Nicolaide — Pitești, Costache Vic-
tor — București, Ion Dragănescu —
Aleză Crișana, Bojan M. Constantin —
Hugi, Jecan Octavian Gheba — Cluj,
Radu Bogdan — București, Ovidiu Ma-
xerenco — Grindu București, Toni Stancu
Emir — Galați, Marin Vila — Hirău,
Stana Dumitru — București, Stăuciu Vi-
liu — Petroșani, Belu Rusalin — Călan
Hunedoara, Dumitru Tortă — Suceava, C.
Manoilă — București, Feldman Carola —
București, Tănase V. Constantin — Co-
vasa Iași, Iulian Preda — București, H.
Manculescu — București, Panțig Vasile —
Focșani, I. T. Mocanu — București,
Gheorghe Filip — Ploiești.

„DE-A V-AȚI ASCUNSELEA”. Fotografia: A. MIHAILOPOL

DIN POEZIILE SOSITE DE LA CERCURILE LITERARE

Miron Rusu Barian

ACOLO PE TREPTELE DE SCHELE

Acolo, pe treptele de schele,
In-mă, zidarule, de mîra cu tine.
Și învâș-mă să culeg gene de stele,
Din pleoapa întredeschisă
A zoriilor.

Du-mă cu tine la ultimul etaj,
Unde uneltele te așteaptă
Vegheale de ochii înmășlăii...

Du-mă și voi tăcea.
Rostul cuvintelor acolo se pierde.
Singele lor magnetizat de vis și de miini
Se scurge-n uneite
Și-n ziduri,
Mai sus, și mai sus
'Aproape de nori,
Slidind vesnicia.

Du-mă cu tine la ultimul etaj,
Tovarăș de deapă și vrede,
Cind că voi pune poemului schele
Și ardă pra vreme.

M. Bălușet

TĂRÎM

De pe acest țărîm, copilăria mea te învâșuie,
Te-mbrățișează pămîntul plin de amintiri,
Acesta-i drumul de hatar bătut de vite
Și de picioarele mele alădăntă desculțe.
Te-nțimind plaiile mele natale.
Vezi dealurile
'Adormite la picioarele munților?
Eu le-am mîngiat liete răpă, liete crîng,
Patecile toale, izvoarele, florile,
Satul din vale mi-a toai cuiub călduros,
'Acolo au rămas pămîntii, țărăii, prietenii
Toți cei ce-am privit odăită vîmii
Ungheii arpiilor liete însetate de-naturii,
Fierzîndu-se pe orizontul munților.
'Acușii Se-aude distinct înnoimii
Păduri natale și al inimii mele,
'Alunecarea notilor și-a amintirilor,
Șoaptele ce ivorăsc de pretindendi.

Ion Istrato

RÎS ESTIVAL

Cind cosmonauții au descris primul arc spre înțîșit
Inima a zvicnit
Si-am ris uluitor.
M-am dăruit așa, resitrat în senin
Trăind clipe descătușării deplin
Am dorii, deși nu i-am cunoscut,
Ca risul meu să fie ris de cosmonaut
Derul dia inimă,
Lin ris înă umbră,
Să dezvăluie prin el tuturu
Arcurile de curcubeu spre viitor.

Dumitru M. Ion

STEAUA ARGESULUI

'A obosit un vint sulind spre sale,
Spre munții verzi pe-alocuri dezbrăcați,
Abia-l mai simți cîi de pierdut străbate
Prin duna serii aninată-n braz.

Cu-asini e luat sub siele gantierul,
Se-aud moloare, zgomotul lor dur...
Și clopot de neon imi pare cerul
Bolii peste comine-n spațiu pur.

Remedelele forme din pămînturi,
Cind aletele dispar — se deformează
Sub brațe de mîneri ce ies din gaturi
Și peisoajul nopții-i completează.

O, 'Argesul va fi o nouă stea
Care-și va dăru lumina toată.
Și toți ne-am îndrepta priviri spre ea
Din patria țereic luminată.

Anis Ner

COPILĂRIE

Eu m-am născut printre fișani, în Tei,
Intr-o cocioabă neagră, de pămînt.
Pe marile mozdane cu notoale,
copilăria mea descultă
trecea cu trupul schilodii și frînt.
Cu cîntii-aldării acormonea-n gunoale,
Iugea lăsdindu-și urma pe nisip
și se-azea la gloturi lungi de taină,
cu oamenii-nsemnați de chin pe chip.

Cind adormeam cu toții în bordel
primeam spre cer prin singura țereastră.
Primeam spre stele, înseal primeam,
în noaptea naltă, plină și albastră.
Și se-nțimpla atuncea o minune:
pe cerul înundat tot de lumini
se profilau caști rotunzi, în floare,
și case albe, zvelte, și grădini.
Copii țugeau strigîndu-se pe nume,
și-n miini aveau leli de cozonac
și risete în ochii mari, senini.

In zorii-aceia lata o plecat
cu șapca lui de zife bune.
I-am prins de miini în prag,
i-am sârnat obrazul slab, de ziduri lungi brăzdat,
i-am urmărit cum trece-ngindurat
pe ulițe murdare de cărbune.

Sirenele au prins treptat să sune,
Sunau mereu, mereu mai avîntat
și-n ziua-aceia n-au mai încetat
să își reverse glasul peste lume.

I-am așteptat strîșni ghem în prag, tăcuți,
Păream un singur trup de gînduri stors
Sunau sirenele, prelung chemau,
dar tata nu s-a mai întors.

Exigență, atenție, înțelegerere!

Noul în toată complexitatea sa, trăit cu intensitatea atașamentului față de contemporaneitate, se cere exprimat emoțional, trezește tumultul de aspiratii, de simțiri ce nu se pot tăini. De aici numărul mare al încrecărilor literare, unora stin-gace, altora tradind artizatul în devenire. Avîntul trebuie, însă, îndrumat cu atenție, cu mult simț de răspundere. Deunăzi, cineva mărturisea că, cercetînd colecția unei reviste, a descoperit emoțional, în cadrul *Poetice Redacției*, răspunsul adresat, pe atunci, necunoscutului Marin Preda.

Realitatea consemnării unor talente, prin amintita rubrică, o aștează între altele și Tribuna, referindu-se la un tînăr corespondent: „Vasile Gleznea (Mangalia). Inti-nirea cu versurile dv. a fost însoțită de emoții care, obișnuit, însoțesc înțînirea cu un talent”. (Tribuna, 18 aprilie 1963).

Urînd, poate, viața literară va înregistra numele lui Vasile Gleznea, și al altora, ca o promițătoare apariție. Spunem aceasta în favoarea aparent neînsemnatei rubrici

„Posta redacției”, neînsemnată, fiindcă, de foarte multe ori, spațiul îi este fie cedat altor materiale, fie sacrificat din lipsă de interes. „Posta redacției” poate fi considerată, alături de cercurile literare, o pepinieră a viitorilor literari. „Posta redacției” e pentru fiecare corespondent piatra de încercare, de verificare a posibilităților artistice. Data-toria noastră rezidă în încercarea cu care ne sint adresate timidele încercări, ca și în necesitatea de a face cunoscute cititorilor cele mai reușite lucrări. Asadar, cu simț de răspundere sintem obligați să analizăm, să îndrumăm primii pași, dezvăluind cu mult tact celor lipsiți de „reală chemare” a muzelor”. Incapacitatea literară, valorificînd crea-țiile celor încreștrați, dar arătîndu-le de cită putere de muncă trebuie să dea dovadă pentru a-și aprofunda ideile, pentru a-și îmbunătăți stihii, într-un cuvînt, de a se reali-za pe plan artistic.

Redactarea unui răspuns solicită multă competență, înclnd seama de speranțele, emoțiile ce însoțesc rîndurile trimise. Desi multe lucrări sint elaborate în goana rînd-eului, starea lor nu implică „delicate ironii” de genul celor înțînite în „Tribuna”.

Gheorghe Bivolatu (Sighisovara). Aveti mai multă îndeminare la enigmistică, dar cum există o publicație de specialitate (Rebus) și atele care cultiva genul respectiv (Flacăra, etc.) v-ai putea adresa acestor redacții.

Sau: „Ghid (Zalau). Trimiteti-ne mai multe file, chiar dacă sint lineate, cu poezii și mai bune de actualitate”. (Tribuna 20 iunie 1963).

Nu numai că asemenea staturi superlative revistei, dar sint de-a dreptul jig-nitoare.

La fel de jenantă este și specializarea altor răspunsuri, din celelate publi-cății literare. Sintem convingi că Lețu Ioan sau Lia Plugaru n-au înțeles mai nimic din cele notate în spațiul acordat lor de „Iasul literar”:

„Lețu Ioan (Piatra Neamț). Schița epistolară conține, e drept, un material de viață concret, care ar fi putut servi drept punct (sic!) de plecare. Condeii trece însă pe deasupra vieții, consemnînd și afla tot”.

„Lia Plugaru (Sinaia) Sensibilitatea există, într-adevăr, dar capătă formă din cale afară de romantioase: — „Ah, tu iubite / gîndu-mi trimite / Lin, ușurel / In zbor-ine!” etc. (Iasul literar nr. 6'963).

Evident, nici noi nu sintem de acord cu asemenea „versuete ușurele” ale Lici

Plugaru și ale altora, dar insuficiența răspunsului nemulțumeste, mai ales în urma abre-cierii redacției care a înregistrat — în ciuda desuetudinii — sensibilitatea ei poetică.

Nu vrem să dăm modele, dar credem că modalitatea folosită de „Gazeta lite-rară” în ultima vreme, în cadrul rubricii discutate este foarte potrivită. (A se vedea de pildă numărul din 11 iulie 1963).

In paginile unui număr nu e necesară epuizarea întregului material epistolar sosit la redacție. Discutarea a două, trei nume oferă posibilitatea unei analize mai efici-ente a travaliului artistic depus de corespondentul respectiv. Numca pe text, încltă cu riguroasă exigență și însoțită de explicații clare, adecvate, limpezte ideea artistică înabuzată de slozozitatea platitudinilor și a încurării comune. E îndobesc cunoscut că amisarea unei opere solicită muncă intensă, perseverență. La începutul începutului este mereu expus lentăteii grațiozității, a soluționării rapide și simplete, a grandilocvenței și declamatorismului. Tine dai de etica noastră profesională modul în care e înțeleasă misiunea de îndrumare prin „Posta redacției”. Existenta unei reviste pentru tineret, ca „Luceafărul” nu poate practic rezolva singură problema. Desigur, ei își revine mai tîrziu sarcina de a călăuzi manifestările începătorilor, de a-i face să înțeleagă că pro-fundă cunoaștere a realității, sfertul sustinut asupra manuscrisului, exigența și mo-destia sint condițiile pe care trebuie să le urmărească în formarea personalității lor artistice. Ceram măiestrie, e de la sine înțeles. E însă nevoie și de mestegus. Ce folos dacă o poezie denotă real for liric, cînd forma în care s-a realizat trădează slăbiciu-ne? Da, oricine poate învăța regulile prozodiei, totuși nu oricine poate face poezie! Începătorul are însă nevoie de aceste elementare cunoștințe.

Aprelul unor reviste de prestigiu (*Viața Romînească, Contemporani*) se poate face simțit, dacă nu prin permanentizarea rubricii respective, cel puțin prin apariția unor coloane în care specialiștii să-și spună cuvîntul asupra mestegusului și măiestriei literare, cu referiri concrete și ample la tinerii scriitori.

Îndrumarea prin „Posta redacției”, solicită în continuare măsuri de îmbunătățire a ei, menite să ducă la înlăturarea superficialității care însoțeste adeseori această la-tură a muncii redacționale.

Rodica Docea

Cei 100.000 de pe munte

În seaptea dinaintea sărbătorii, în centrul Tării Moților s-au aprins lumini pe culmi. Văzută din cursa de seară a avionului bimotor Oradea-București, geografia Tării de Piatră căpăta un relief inatistic, intrând într-un nou sub-aură legendă. Pasagerii pluteau în penumbra ilichie a nopții — parca pe oripile unei păsări ciudate — de pe care zburau de jos apărea ca o proiecție pe un ecran cinematografic gigant.

Harta Tării Moților, văzută de la 2000 de metri, încrustată cu punctele de rubin ale locurilor sărbătorești și comentată de melopeea motoarelor, îi concretiza mai deplin sentimentul de stăpânire, de univers al iau, de comunicare direct respiratorie cu pământul. Luam cel mai de sus aer al Tării Moților, încercând ca legendă, același aer pe care tulnicul de jos îl făcea să vibreze pînă în pilnia inimii.

- Încă o lumină. Se pregătesc moșii de sărbătoare.
- Sînt luminile unui orașel minier. E iluminat cu neon de aproape doi ani.
- Încă o lumină...
- Este o uzină în construcție.
- Schelele punctate cu becuri par bulevarduri verticale, sau — ca să punem la sincron senzațiile — flamuraie unui loc decorativ, înghețate.
- Dar acolo?...
- E într-adevăr un loc. Dar nu a lîră de ciobani, ci un loc pionieresc de tabără.

Luminile ce vestesc sărbătoarea de mine — luminile moților, luminile ciobanilor și tăietorilor de pădure, ale căror plucuri se aproprie sub umbra nopții de „Tîrșul de țete” — se confundă cu luminile fixe ale orașelor noi, ale satelor electrificate, ale schelelor de construcție. Luminile care migrează în noaptea asta pe culmi și pe piscuri, vestind bucuria sărbătorii de mine, figurează parca ceață migrație a luminii, a impetuozului elan edificator care a suit pînă pe culmi în Tăra de Piatră, așezînd vetre trănicioare care se numesc civilizație, cultură, progres.

Muntele acesta ar fi trebuit să fie un altar. Aici s-au oficial, din timpuri imemorabile, rituri străvechi de păstori, bulbul acesta de piatră al Apusenilor a-dunînd periodic crîngurile de oameni risipiți prin văd, într-o sărbătoare tradițională care a făcut nu o dată istorie. (Etnograful german Reissenberger relatează, în paginile sale dedicate Ardealului, despre luptele oamenilor din Vidra, comuna de la poalele muntelui, împotriva celorlalte naționalități de monogoli, lupți care s-au dus chiar aici, pe creasta de piatră, și care s-au silșit cu izbînda localnicilor).

Un altar? Nu. Mai curînd o inimă. O inimă lăcută, adunînd pulsațiile generațiilor și impietîndu-le în simbolul unei aprige neînduplecări. Aici, pe muntele Găina, n-au urcat decît peletii prieteni. Muntele domina Vidra lui Iancu, și poate că eroul, rezemîndu-se cu tîmpia de el, a simțit și mai intens ura mineralizată a prietenilor lui Iobai. Nu se putea ajunge aici decît spînzînd înimile tierbinji ale acestor crînguri moștești. Pentru că inima aceasta să se desierece din impietire, să se deschidă bucuriei și ospitalității trebuia ca moșii înșiși să devină ceea ce sînt azi, stăpîni adevărați pe rosturile vieții, mindri de țara care-i a lor.

E încă negură... Reflecțiile s-au aprins. Ele cîmulează toată energia de lumină a nopții aurii din Tăra Moților, potențată cu întreaga strălucire solară. Au chemat lumina cele 14 țete din Vidra lui Iancu, urcate ca niște vestale pe creasta muntelui. Tîmpia care au sunat o dată cu dimineața, deșteptînd ecouri și descoperindu-ne, într-un gigantic amfiteatru natural, 100.000 de oaspeți veniți din toată țara, 100.000 de participanți la sărbătoarea moșească.

Nu e un spectacol obișnuit. Moșii nu sînt să optine. Omul de aici nu s-a aplaudat niciodată de sine. Miile de oameni au venit să joace. (Aceleași „In-virtute” și „Tîrșul”, aceleași „Briuri”, aceleași „Mărunte” și „Șituri”).

Au venit să petreacă. (Aceleași brebinje cu vin ori vinars de cîreșe, ori cu „rosolie” îndulțată cu miere de stup).

Au venit să schimbe produsele de atîzanal. (Aceleași tîlnice albe, aceleași ulcioare și plăși smîlțuite, aceleași ștergare și cusături, în care moșvele tradiționale încep a se înnoi, în ton cu simțirea contemporană a omului de pe aici, aceleași pi-rograuri, aceleași clopuri, aceleași pungute de piele pentru tutun...).

Dor au venit să schimbe și noulăji, care, împletite precum motivele de pe o țesătură, desenează parca geografia pretacerilor.

Toader Costea Pirvu, meșterul cooperativist „Horia moților” — autorul celor 14 tîlnice care au deschis sărbătoarea — suie și coboară paneele muntelui, în-cercînd clopuri, deslăcînd ștergare, probînd țării vinarsului și adunînd noulăji din cele patru orizonturi de munte și țară, într-o originală variație antonpanhască.

— Asta din Albac s-au domnit. De cînd au fabricat la el în comună, toți ar vrea să fie ingineri. Și-au trimis feciorii la carte... și uite-i, nu mai știu să sune din tîlnice.

Un grup de ingineri din Albac încercară, stîngați, niște tîlnice, sub surșitul lui Toader Costea Pirvu, meșter dogar.

— Care sînteți din Ciuruleasa?
— Cei din Ciuruleasa? Cu parte dintr-o comună răspîndită pe vreo 50 de kilometri pătrați. Față la față se pot vedea, toți, numai acum, la sărbătoarea de pe muntele Găina. Președintele Statului popular local e tentat de prilej ca să organizeze o ședință cu toți cetățenii Meșterilor Toader îl tachinează:

— Lasă lumea să petreacă! Hai mai bine să-i ascultăm pe Benone Sinulescu!

— Da, să-i ascultăm pe Benone Sinulescu!
Benone Sinulescu e favoritul Mușilor Apuseni și a fosti revendicări telegrafice Bucureștilui care — surpriză! — a trimis la sărbătoare întreg ansamblul „Clocotit”, chitările vocale, instrumentiști, dansatori, cu cele mai alese piese din repertoriu, întregite cu bucați din folclorul local.

Seară. Îarși se aprind lumini pe culmi. Tăra de Piatră intră din nou sub o aură de legendă. Bimotorul în frînlime stă întinericul rece de sus. Harta Tării Moților, văzută de la 2000 de metri, încrustată cu punctele de rubin ale luminilor sărbătorești și comentată de melopeea motoarelor, îi concretizează — și mai deplin — sentimentul de stăpânire, de comunicare direct respiratorie cu pământul.

Luăm, din nou, cel mai de sus aer al Tării Moților, încercînd ca legendă, același aer pe care tulnicul de jos îl face să vibreze — deparie, mereu — pînă în pilnia inimii.

Ilie Purcaru

Constanța Buzea

IULIE

Eliberat de griu
E o explozie pămîntului, fumegînd.
Stă afînat un orizonul întins.
La orizont care să mai coboară

În aer vine-a doua primăvară
Mașinile se-aptencă spre cîmpie
Și cod vibrează plin în care mi
De plante și împerează un drum în sus.

Trec kilometru obședanți de rași
Și-ar trebui să-mi fie dor de-un proaspăt
Conlur atîșenesc, de-un plătitor
Balcon deschis.

Ar trebui să-mi amintesc de umbră
Salcîmii singuri stau nesecerați
La umbra lor sete sîm e și codă,
Oraș umbril au cîteva scroșori!

Volanul trage pumani care-i strînge,
Și rotitor a sute de tractoare,
Pămîntul mi-ogîrdește alt saris,
Altul, schimbat, echilibrat de vara
Muncită mișgălos, trăită-a spic.

Ion Țirlea

SE FĂCUSE TÎRZIU...

Se făcuse tîrziu, întineric,
plecase a zilei splendidă oază,
și eu îl citeam pe Hikmet
și-mi spuneam că e noapte,
și dormea, ca a zi, satia trumoasă.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămîntul pal bun și cuprina
pe care aerul să se culce, și casele,
cum se culcă un gînd și ti se pare
c-a fost, a clipă, iară, și ai nîs.

Se făcuse tîrziu și vegheam,
să fie pămî

Observații la citeva cronici de film

Diversitatea comentariului rezultă, în cazul cronicilor cinematografice, atât din valoarea intrinsecă a filmului, cât și din tema acestuia sau din maniera de tratare artistică. Este firesc ca un film cum e „Invieră”, după romanul lui Tolstoi, să suscite discuții atât în legătură cu ideile tratate (dar în cazul acesta ajungem din nou la binecunoscuta problemă literatură-film), cât, mai ales, în legătură cu modalitatea artistică de transpunere pe peliculă a unei opere literare celebre. Tema propusă atenției spectatorilor, ideile vehiculate vor prima însă evident în filmele ce-și propun dezbatere adâncă, pe probleme majore ale existenței, cum este, de exemplu, „Rocco și frații săi”. Nici unul dintre cronicarii nu a discutat, de pildă, calitatea imaginii în acest film. Selectarea ideilor și a aspectelor celor mai semnificative pentru a fi discutate rămâne la latitudinea (și dovedește calitatea priceperii) cronicarului, care trebuie să supună meditației cititorului-spectator esențialul descris din film, să reducă valoarea unor filme supralicite la adevărata ei mărime, exerci-

tiind în felul acesta și o acțiune educativă asupra gustului publicului, gust care, ori ce ar spune probabil, trebuie ridicat la un anumit nivel peste care abia pot începe adevăratele și adeseori chiar necesarele divergențe de păreri.

În cadrul unei asemenea acțiuni educative și de informare mai largă, multe din cronicile cinematografice aparute în revistele literare uezede a procedee bine venite, oferind cititorului fie elemente generale necesare înțelegerii specificului unui anumit fel de film (Ana Maria Nariu în Contemporanul despre „Poemul cinematografic”), fie, pornind de la filme ce nu rătăc pe ecranele noastre, a prezentare mai amplă a creației respectivelor regiilor (în Gazeta literară Eugen Schileru — „Pietro Germi și neorealismul”, Matei Călinescu — „Fellini, poet al teatralității”), Uneori, spațiul acordat filmului de respectiva gazetă cuprinde articole cu caracter onerum de sinteză asupra unei anumite categorii de film (în Contemporanul, Al. Racoviteanu — „Filmele de animație românești”, Antonela Tănăsescu — „Documentarul de artă” sau discuții privind probleme mai largi de specific sau de curent cinematografic (Eugen Schileru — „Cinematograful și literatura” în Gazeta literară sau Lujian Mihu — „Citeva probleme ale neorealismului” în Luceafărul).

Revista Contemporanul rezervă filmului spațiul cel mai întins — o pagină — lăcând un bun cititorul prin prezentarea voită exhaustivă (alături de articole mai ample precum cele amintite mai sus sau de informații asupra noului film cinematografic de peste hotare) a filmelor de pe ecranele noastre. În cadrul acestor prezentări, se remarcă prin clar-

vitatea și stilul agreabil comentariile semnate de Eva Sirbu. Se face observație însă la numumita autoare o anumită tendință spre literaturizare, care nu supără decît în măsura în care i se acordă o atenție exagerată în donna celorlalte atribuții ale unei asemenea cronici. Filmul ne este trimis prezentat, cititorul alid despre ce este vorba, dar lipsește atenția personală, atitudinea critică alid de necesară în astfel de cazuri. Uneori se mai și dezaprobă cite ceva; cel mai adesea, însă, se descrie pur și simplu, ca în cronică la „Elena din Troia” (Contemporanul nr. 29/963; ne-am obișnuit cu lăși să repetăm că superproducțiile americane sînt neizbutite, dar o ierarhizare se cere totuși făcând, în cazul de față, or îl fost potrivit, din multe puncte de vedere, o comparație cu „Ulise”, de exemplu) — sau se laudă în exclusivitate un film cu scđderi, cum ar fi „Baronul de Munchhausen”. Comentariul respectiv (Contemporanul nr. 7/63) încearcă de la început pînă la sfîrșit să ne convingă că de la „un film care se cheamă „Baronul de Munchhausen” nu trebuie să prețindem prea multe, deși autoarea însăși dovedește prin tot ceea ce spune că a prețins și a-a declarat satisfăcută. „Ne oțăm în țara lui „totul se poate”, în țara închipuirii și a trucajului cinematografic. Manipulări inteligente, uneori cu haz, altele cu poezie, acești convenționali fantastici, realizatori pun, cu naturalețe și seriozitate de copil care construiește din cuburi o lume, toate la locul și la rostul lor”. De fapt, însă, filmul suferă de o vădită inconsecvență, pînă la sfîrșit nereușind să-și precizeze categoria de spectatori căreia i se adresează, de unde ruperea unității de valoare a lanțului imaginilor sau poantele

decalate din punctul de vedere al calității umorului (să se compare, de exemplu, episodul slab artistic și inexplicabil lung al vasului înghițit de monstrul marin cu hazia scenă a coborîrii șerpului Ispililor din Edenul zugrăvit pe corabii sau cu originalitatea transformare a armurilor medievale în costume de astronaut). Nu este vorba de „ochetări” ale sticlei multe ai maturității”, pe care autoarea cronicii ne previne să nu-i folosim, dar trebuie să recunoaștem că sînt numeroase episoade care, cu siguranță, nu se adresează copiilor, fiind compuse mai degrabă în spiritul unor momente similare din filme realizate după desenele lui Elie, „Facerea lumii”. Surprinde, de asemenea, în cadrul aceluiași, palidă figură o amlu modern, a cosmonautului, cu un rol aproape auxiliar, pîrînd numai a actualizare forțat, fără a fi extras din acest prelex artistic toate posibilitățile oferite.

Mai sus amintem de cronicile și articolele apreciative critice de artă Eugen Schileru, publicate în Gazeta literară, a căruia înțeleg în observații și generalizări erudite am avut adesea ocazia să le constatăm Cronicile sale cinematografice au în general, o idee principală, dezvoltată colateral și argumentată pe parcurs, conducînd firesc la concluzia înaldă. Uneori, însă, urmărirea prea insistență a acestor idei și intenția de a o demonstra cu orice preț duc la unilateralitate, la mutăm formulărilor prea categorice. Astfel, în cronică la filmul sovietic „Omul merge după soare” (Gazeta literară nr. 15/963) pentru două-trei episoade revelatoare sau scđzute artisticeste (în comparație cu altele, mult mai numeroase, izbutite, dar pomenite într-o singură trăză) se demonstrează într-o jumătate de cronică (prima ju-

mătate fiind un comentariu — pentru compariție — la filmul lui Lammorse „Balonul roșu”) necesitatea simbolului semnificativ, desprins din viață. Deși poate că nu aceasta a fost în intenția autorului, cititorul ajunge la sfîrșitul cronicii cu sentimentul că are de-a face cu un film laic, neizbutit în cea mai mare măsură ceea ce, de fapt, nu este adevărat.

Cronică „Pietro Germi și neorealismul” (Gazeta literară nr. 10/963), care discută și filmul „Divorț italian”, arată concludent deficiențele de formulare amintite. Referirea cu orice preț la binecunoscutul citat marxist este în cazul de față inoperantă, ducînd la concluzii bizare: „Cu alte cuvinte, lăcîndu-ne să rîdem, regiilor nu ne invită la toleranță și acceptare. Dar fiind că problemele nu sînt încă rezolvate, dar fiind că ele nu sînt rezolvabile, alții vreme cit se mai manifestă înădărea capitalismului, și fiind că ele constituie încă prezentul italian și nu au devenit cu alte cuvinte, trecut, italienii și totuși aceia care trăiesc în cadre sociale, religioase, morale etc. similare, nu se pot desprîri de ele rîzînd. (Să nu uităm că în formularea marxistă intră termenul de trecut)”. De aici ar rezulta că, intrucît această situație amară constituie încă prezentul, te poți desprîri de ea, dar în nici un caz rîzînd (căci rîzînd te poți desprîri doar de trecut). Cu alte cuvinte, rîzu, salira ar fi inoportune în combaterea prezentului capitalist.

Sînt, în general, scăpări datorate insuficienței aplicării asupra obiectului sau unor nuanțări în exprimare. Observațiile de față nu împlează asupra valorii cronicilor, acolo unde este cazul, ci se vor un serviciu făcut autorilor și cititorului.

Al. Tudorică

In loc de cronică dramatică

Scrisori de la un mașinist

(II)

Stimate tovarășe redactor,

La că vă scriu din nou, așa cum am făgăduit în prima scrisoare. Acesta dovedește că n-am stăit de critic, pentru că dacă aș fi avut cit de cit, puteai aștepta mult și bine a doua scrisoare a mea, așa cum așteptați cititorii „articulilor viitor” al cite unui critic, quibit să promită, dar nu să se și țină de promisiune. (Ca să se apere de învinuirea că n-ar fi spus tot ce se putea spune în nu știu ce problemă, criticul își ia măsuri de prevedere: „asupra acestei chestiuni vom reveni într-un articol viitor...” și nu revine. Adică, de fapt, el scrie „articulul viitor”, dar despre cu totul altceva... Ei, dar parcă scriitorii nu fac și ei la fel cînd anunță volumul 2 și nici nu se gîndesc să-l scrie? I Asa se întîmplă că mai apar și trilogii într-un singur volum...) Cum vedeți, am luat totuși ceva de la critici: boala parantezelor.

În scrisoarea trecută, după ce am încercat să explicit, cum m-a dus și pe mine capul, ce se înțelege prin distanțare, mi-am luat angajamentul să vorbesc

și despre cazul cînd persoana lătrăie astăzi, iar actorul în secolul XVIII. Vi se pare curios? Și mie. Dar să știți că se mai întîmplă. Îi vezi pe dumnealui, on serios, cu serviciul militar satisfăcut, că în timp ce-i spune dumnealui că o iubeste, și asta cu cele mai poetice cuvinte, începe netam-nesam să se răstească la „visul vieții lui”, să gesticuleze, să rănească de parcă ar bănuși de pe acum că în actul II ea o să-l înșele. Dar dumnealui nici gînd să se sperie. Ridică și ea tonul și minile se răstește la „scetele primăverii ei”, fiind sigură că în actul III el o s-o părăsească definitiv. Asta e dialogul. După ce termină de spus vorbele dulci pe un ton nu prea dulce, el vine la rampă, prostește un picior înainte, ca să i se vadă bombeul și dunga de la pantalon, amîndouă ascuțite, și fixează privirea în ultimul rînd de bănci de la balconul II și, în timp ce continuă să se răstească, de data asta la sărmanii spectatori nevinovați, face cu mina șiște gesturi ca și cum ar vrea să împingă într-o plasă de bașe un geamanian. În celălalt colț, ea așteaptă cu răsuflarea întretăiată ca el să ter-

mine cearta cu spectatorii și să-și aranjeze bine geamanianul, apoi ridică ochii la cer, la timp ce tonul coboară atât de jos, încît cei care au avut proastă inspirație să-și cumpere bilete pentru rîndul 8, 9, 10 și așa mai departe încep să citească cu atenție programul (cînd se întîmplă ca acesta să cuprindă ceva mai mult decît titlul, pe care o stiau de pe auz) sau să strige: „Linște!” de parcă n-ar fi și așa destul linște. Astea sînt monologurile.

Cînd îi văd pe tinerii actori de la teatrul „Nottadicheseanu, cum își valorifică chipul în lumina reflectoarelor, am impresia că în sală nu sînt 600 de spectatori ci 600 de fotografi. S-ar putea ca un tovarăș regizor să-mi arăte atența că toate acestea n-au nici o legătură cu secolul XVIII, fiindcă în secolul XVIII nu existau fotografi. Eu îi răspund pe pe acum că nici cu secolul XX nu au nici o legătură, tocmai fiindcă în secolul XX sînt fotografi și că actorii are unde să pozeze și nu trebuie s-o facă neapărat pe scenă.

A, că mai sînt și actori care vorbesc ca într-o masă de troleibuz și se mîscă pe scenă ca în stația 33 cînd e aglomerația mai mare, nu începe îndoașii. Dar nădăstie să vorbească acum, ci tot despre cel cu poza și cu vocea răsunătoare. Fără să se pare că am descoperit și o canză. Sînt o să spunetți: tradiția. Dar și cartul cu boala, tradiția. La pînă și Gregorescu; asta nu înseamnă că s-o să înșele teatrul sau I.R.T.A. cînd mă depășesc de la lăsa în Teatru. Nu, nu-i vorba de tradiție. Eu cred că ar cerea la mijloc: arseși înșelăm actorii sau și ei vorbesc ale repetițiilor. Cum vedeți să înșele actorii cînd stimeresc a pleca din secolul XX dăci a scrie și întregă au fost înșelăți regi, cînd scrierile sînt prezente? Ca să nu mai spun că — asta se petrece zămai în teatrul meu — actorii rîdă aceori să-și vîră și numele. La mai toate repetițiile sînt: Henry Jacques, Cains, Pietro Jsa, Elnăsh, Louise și cam prea rău Ion, Vasile sau Ileana. Nu, dăstimeriș: noștri n-au nici o vină, că doar nu scriu ei despre Henry și Louise și nu scriu despre Ion și Ileana, ceea ce-i cu totul altceva.

Nu-i vorbă, nici teatrul nu este vinovat: n-a venit piesa românească, avem cu ea s-o urmasim: dramaturgia universală e bogată! La urma urmei, poți alcătui un repertoriu universal numai cu o singură literă din alfabet: Solocle, Shakespear, Schiller, Strindberg, Shaw, Sartre, Stein, Tocmai bine pentru o stațiune; dacă mai adăugi un Stoescu, se imprimă și o puternică notă de originalitate, rezolvîndu-se astfel sarcina de promovare a dramaturgiei originale. De ce să-și piardă teatrul vremea (și prețului să-l joace pe Marivaux) lînd de vorba cu autorii noștri — de cele mai multe ori — în viață, lucrînd cu ei, cînd cu morții a mult mai ușor să te-nțelegi, fiindcă morții nu ridică nici un fel de pretenții? L-a auzit cineva pe Shakespear prețind că „Macbeth” n-a fost jucat cum trebuie la un mare teatru din București?

H, actor tînăr și sfios, a pus o dată problema asta de față cu regizorul Y. Spera să obțină și el un rol într-o piesă românească actuală. „Aici, mi-a spus el, cel puțin nu sînt valeri care duc țava și anunță că a sosit domnul marchiz”. Tovarășul Y. s-a supărat că de ce se bași H. unde nu se pricepe, pentru că, zicea el, să faci un repertoriu e ceva mai complicat decît să duci o țavă. Are și el dreptate, cu toate că nici să duci o țavă nu-i chiar atât de simplu. Dovadă că, pînă la urmă, i-au luat țava lui H. și l-au pus s-o sagerese, adică să ducă... mîna goală în care toată lumea trebuie să presupună că se află o țavă. Mai mult: după al treilea spectacol i-au luat și țepița cu ea sosit domnul marchiz”, fiindcă un croșar teatrul a scris că e nesemnificativ și scade semnificativă întregul spectacol.

Dar ce mă mir eu de țava lui H. cînd și pe mine m-a pus, după ce am de zile m-am sperit cîrînd teatru, coloane, furnale sau stunguri aidoma celor adăvărâte, să stau pe scenă cu o placardă de 40x60 cm care simbolizează un copac! E drept că și noi „țavă” care-i ceva mai bătrîn decît mine (pe o placardă în țel, tot copac, și amîndouă impresii fa-cem o placardă. Dar dacă în vremea aceea să nu te și totă copaci și să nu pînă să-ți sageră, ce ne facem?

Parcă întotdeauna mai sigur să-ți copaci în mîni decît să te trezești că-ți pică de undeva de sus, că acumă a tești un obiect cu decorurile spinzurate. Copaci alături din cer, ferestrele așiderea, de balconă nu mai vorbesc, la un teatru am văzut și valze suspendate. Nu de alta, dar mă gîndesc la bietii actori care sînt nevoiți să joace cu frica în sin și nu le cadă vreo crețea în cap. În chestia cu placardeta, cel puțin, accidentul a exclus.

Cu stîmă
ION ALMĂȘANU
mașinist
p. cont.
Dumitru S.

Petru Vintilă

„BOLERO” Fotografia: A. MIHAILOPOL

CALEIDOSCOP

Cartea de teatru — în ediție populară!

Fenomenul merită a fi consemnat, al realizîndu-se sub auspiciile Editurii pentru literatură.

Dorel Torian, V. Em. Galan, Paul Fwerc, Al. Voldin se întinse acum cu publicul și altele decît în rîzgăul celor trei cazuri ale reprezentărilor.

A existat prejudecata care susținea că „teatrul” tipic nu se cîștiga. Epuzarea din librării a pieselor Prietena mea Pix, Secunda 58, Ferestre deschise a însă concluzi-

Poste că e suficientă cea din spatele CEC-ului... Economie?

Căldura

Miezul verii. Nădu de iulie. +48.

Stagiune estivală?

Război și pace, Cezar și Cleopatra, Comedia eroilor, Femeia îndărătnică, Antimiu și Cleopatra.

După cum se vede, mai mult bărdul din Stratford e scos la aer.

Unde sînt spirituatele comedii estivale? Unde sînt comedii originale care să pînă să regie în Valea în Trumoașele noastre grădini de vară? Unde sînt lăntezile muzicale? Au rămas doar o... poveste cu cîntec!

Să luăm de bună reclamația unui organizator de spectacole: „Noi putem face cu succes o stagiune cu un repertoriu estival... începînd din noiembrie?”

Turnee

În ultime vreme, publicul din Capitală a fost înțutat la serie de reprezentații ale teatrelor din provincie. Fenomenul e îmbucurător.

Din păcate, planificarea spectacolelor a lăsat de dorit. După o absență îndelungată, în decursul a 10-12 zile am fost ispiți să vedem 3-4 teatre de provincie, toate aproape simultan în Capitală. (Am avut de regretat și absența la București a celor două „Nationale” — Cluj și Iași, ale căror realizări și în domeniul dramaturgic original se anunță interesante.)

Rămîne de implinit o vechi și fierbinte deleanță: o sală și o stagiune permanentă a teatrelor din provincie în București.

Ce prilej de stimulare, confruntări, schimburi de experiență... Si cine de arzoare se fi terenul și pentru cronicarii dramatici, de greu convînsi să la trenul de Turda, Birlad, Bala Mare, Bolosani...

Economie?

Affizele, panourile, reclamele apar cu o perseverență aproape diabolică de obicei pe străzutele doșnice, la umbra unor stăpîni bătrîni sau tîri stufosi.

„Strada reclamei”. În acest sens, e o străduță cuprînsă între cele două străzute, Stagiune populară regională și teatrele din spate a CEC-ului.

Vreți să știți ce se joacă la Teatrul tineretului sau la „C. I. Nottara”? Luați tramvaiele 7, 25 sau 13, auto-buzul 38 și, pe străduța romantică veți găsi, ca la o expoziție, afizele teatrelor din Capitală.

Într-o deshidrată televizată veți alid de trei ori pe săptămîna de bine să consumați sac de țoși (într-un film de scurt metraj), că la strand a recomandabil să folosești costumele de baie și că vasa e mai bine cu sandale decît cu pantofi cu talpă dublă. Evident, la rubrica publicității.

N-am văzut însă prea adesea o la fel de insistență publicitate în jurul unei piese, al unui spectacol...

Al. Popovici

EXPOZIȚIA LUCRĂRILOR DE DIPLOMĂ

Deschisă anul acesta în sala Dalles, expoziția cu lucrările de diplomă ale studenților bucareșteni suscită discuții de creație autentică, parcă înfrîmînd calitatea de autenti a autorilor și plasîndu-i pe clișa în categoria artiștilor de maturitate. Ceea ce frapază în această expoziție, totuși de școală, este diversitatea stilurilor care s-a impus prin dezvoltări unora surprinzătoare chiar pentru etapa finală de studiu. Ilustrațiile lui Done Stane la teatrul lui Brecht dovedesc nu numai stăpînirea mijloacelor grafice, ci și o bogată cultură artistică. Trebuie relevat, de altfel, că se conturează în special la grafică, alături de un serios tratativ tehnic, preocuparea pentru o viziune modernă, simplă, de natură rațională, care se situează la nivelul fenomenului artistic actual. În sensul acesta, ilustrațiile lui Done Stane se pot discuta alături de cele ale Gelei Brătescu sau ale lui Harry Guttman, ca o contribuție personală în înțelegerea dificilă a textului brechtian. Sî, fără să exagerăm calitățile tînărului grafician, trebuie să recunoaștem totuși că ele aduc o notă de inedit compozițional, cu o ritmică ușor convențională, care stabilește de la început o bună paralelă de atmosferă cu textul.

Ne surprinde să constatăm că Ion State, care a publicat deja ilustrațiile sale la poeziile lui M. Eeniuc salutate cu mult entuziasm, se prezintă la diplomă într-un necarec regim de concepție și insistă înuși asupra unor detalii tehnice, urînd prețiozitatea naturalistă. Bun desenator, desi foarte influențat de viziunea maestrului său Kazar, Vasile Socolici își propune în ciclul „Anotimpurile muncii” o desăsurare compozițională de concepție murală. Rămase la nivelul studiului de instituit și imprimunul din ilustrația curentă unele șabloane de care grafica de carte e suprasaturată, lucrările Malinei Juravie demonstrează totuși buna prețuire tehnică.

telor de stil personal. O lumină de mare puritate obținută din acordul discret al nuanțelor de alb realizează Ion Cojocaru în „Serbare cîmpenească”, compus pe principiul unui statism de factură primitivă. Filora Iosif, poate cea mai degajată în compoziții, deși puțin superficială în efortul de a subordona toate elementele aceluiași fel de tratare, încearcă o rezolvare volumetrică, egală pe toată suprafața tabloului, individualizînd atitudinile persoanelor într-o înșurire de friză cinematografică.

Foarte interesant în tratare, cu subtilități cromatice și o fluiditate a liniei ce marchează structura organică a persoanelor, compoziția „Șomer” a lui Ion Bănuțescu, dovedește o concepție personală despre reprezentarea omului de maturitate, deși puțin lăvesc, bine conturată.

Despre Henry Mavrodin, unul din cei mai sîrguțoși studenți ai institutului, se poate spune că marea sa dragoste pentru maestrul Baba îl împiedică să mă descopere alte rezolvări plastice. Remarcăm, totuși, factura tehnică de foarte bună calitate care lipsește unor lucrări de aceeași proveniență aparținînd lui Cornel Ionescu și Gh. Petrov.

Clasa de pictură murală a prof. Ștefan Constantinescu prezintă proiecte de decorare în șrafliu pentru Palatul Pionierilor. Simplificate ca formă de prezentare, uzînd mult de simbolul decorativ, unele din ele prezintă șeme de schematic rezultat din insuficiența pregnanță a formei și din uscăciunea liniei care nu reușește să coloreze monocromia tehnicii alese. Proiectul lui Florin Cioboraru se remarcă însă prin fina înțelegere a stilizării, printr-un grafism monumental de bună tradiție decorativă și prin eleganța stilistică deosebită. O rezolvare decorativă, cu bogate resurse de valorificarea elementelor de ornament folcloric, demonstrează Gh. Tlutin (clasa prof. Constantinescu) în panoul de ceramică „Răd bogat” și Ileana Dăscălescu (clasa prof. Maria Buescu) în draperia cu pășari.

Sculptura nu depășește stadiul de atelieri și reprezentările (în de un ilustrativ din care nu lipsește totuși problemele de construcție ale formei și raportul volumului. Mai interesant rezolvat, cu vigoare constructivă, este „Pescarul” lui Dumitru Fasina.

La scenografie predomină interesul pentru decorul simplificat, funcțional. Remarcăm în special schița de decor pentru „Pășăria” a Irinei Borovskii.

În rest decorurile merg pe drumul cam prea acuzat al documentarității de epocă, de bun gust la Borovskii și Făcăianu pentru „Ciocirlia”, dar obositor la E. C. Albany și V. Petre.

În ciuda unor îndăvîntențio stilistice, stîngăciți de exprimate sau rutină scolectică, lucrările de diplomă din anul acesta dovedesc, în ansamblu, un progres evident față de promoțiile ultimilor ani. O bună parte din lucrările absolvenților vor putea figura, credem, în Expoziția tineretului care se va deshidă în toamna acestui an.

În ciuda unor îndăvîntențio stilistice, stîngăciți de exprimate sau rutină scolectică, lucrările de diplomă din anul acesta dovedesc, în ansamblu, un progres evident față de promoțiile ultimilor ani. O bună parte din lucrările absolvenților vor putea figura, credem, în Expoziția tineretului care se va deshidă în toamna acestui an.

Ileana Bratu

O rict de modeste ar plina Incepăturile poetice ale unui tânăr, ele anunță totuși, ceea stăruie numai care se va auzi mai târziu în lirica noastră. Nu trebuie să așteptăm nu știu cât timp ca să ne dăm seama dacă un autor de versuri este sau nu și un artist. De aceea spun că nu ne este indiferent cum începe un poet să se afirme, pe ce drum pornește spre Artă. Sigur că sînt excepții, cînd maturitatea artistică este îngomînată cu primele acorduri, iar debutul rămîne o chestiune de amănunt istorico-literar. Faptul adevărat este, de la început, preocuparea să-și formeze propriul univers, să-și descopere, să-și îmbogățească, pentru a lătmăci cu sensibilitatea specifică impermanentului său artistic cit mai multe idei și sentimente ale contemporanilor săi. Asistăm la premiere poetice demne de tot interesul, ca acelea pe care ni le-au oferit Ion Alexandru și Ion Pop, alăturîndu-se celor mai noi poeți sosiți de curînd în lumea poeziei. De aceea, ne și preocupăm modul în care apare un poet debutant, ce zone ale realității ori ale universului sufleteș preferă, care-i sînt terenurile de explorare în căutarea zăcămintului curat de poezie. A trece cu vederea, sub cuvînt că debutul a debut și nu e scutit de inerențe politice și căuții; înseamnă a tolera, ceea ce nu e tot una cu înțelegerea generoasă. Tocmai pentru că este un fenomen abia apărut, fragil, e nevoie de apărare și de protecție, ajutîndu-i creșterea, ferindu-l de unele pericole care i-ar îngreua sau i-ar deforma dezvoltarea.

Deseriți în discuțiile purtate în jurul poeziei debutanților din colecția *Lucașfărul*, au apărut sugestii cu privire la o mai atentă urmărire a evoluției acestora, pentru a evita anomaliile de creștere și abaterile de la adevăratele cerințe ale epocii noastre, fără a aștepta apariția plachetelor.

Firește, nu e cazul să cerem capodopere unui tânăr entuziast care dovedește talent, cum nu poți pretinde primăverii fructele vîrărice. Acum așteptăm numai florile. În schimb, ne interesează ce anume poezie îl preocupă pe tânărul abia îngredit cu Artă, liniarurile spre care tind cu febrilitatea romantismului caracteristic vîrșei. Căci nu odăși asistăm la apariția unor condeie noi numai pentru redacțiile de poezie, înși cu o pană tocită și cu cerneala uscată, încît cititorii nu și dau bine seama dacă un de-a face într-adevăr cu un tânăr debutant sau cu un poet pînă acum ascuns printre autorii versurilor de notă a versului alb etc. Așteptîm un suflet răscolit, dinamic, un entuziast firesc de frumusețea revoluționară a actualității.

O poezie ca aceea semnată de Mircea Vaida — *Chemare* — reține cu diuimul multe locuri comune, fără nici un efort de a veni

gru" și fîm roșu în care picta „un domn rotund și / o femeie sloz" iar el mîștete în bară și-și bea paharul pînă la fund) nu înseamnă a te achița de sarcina poetică. Nu vrem să se creadă că aceste comentarii echivoc încrederea noastră în posibilitățile sau în realizările viitoare ale poetului. Căci tânărul poet trebuie să aibă o valoare artistică incontestabilă ca atmosferă și intuiție în *Africa*, de pildă, nici ea ferită însă de unele excentricități. Este aici un simț de poezie care trebuie cultivat și dezvoltat de acum înainte. De fapt, în cazul debutului lui Mircea Vaida ca și al altor tineri înzestrați, se manifestă un mod defectuos de a lucra cu debutanții ai redacțiilor, care nu-i ajută suficient să se clarifice, să-și limpezească profilurile. La urma urmei, depinde de redactor ce alege și ce-i recomandă poetului să mai scrie pentru a-și completa ciclul de poezii, ce aruncă la coș și ce ia ca bun.

Este aici o chestiune de maximă importanță pentru formarea și îndrumarea tânărului poet. Pe de o parte, critica intervine lînd atitudine față de manifestările de obscuritate, evazionism, superficialitate, în unele poezii, pe de altă parte, redacțiile deschid generos ușa acestor mostre de poezie. Unii le critică pe drept cuvînt, alții, tacit, le încurajează. Și sîb ce pretext? Al nouății? Dar, încă odată, aceste lucruri nu sînt deloc noi. Sînt manifestări vechi, care perseverînd în activitatea unor tineri, le pot sufoca talentul. Redacția de poezie nu e un oficiu între și între... ci o școală de formare, de orientare spre o poezie cu adevărat realist socialistă, realizată la un nivel artistic superior. Oare tovarășii din redacții, cînd „lansează" un nume nou, nu simt că, uneori, poetul tânăr lansat e lipsit, de fapt, de tinerete, de entuziasm, că improvizează? Din această improvizație iese ceva ce seamănă cu unele versuri ale contraților mai în vîrstă, numite „poezie de idei". Se adaugă unele titluri cu referințe la uzină, schele, gospodărie colectivă etc. și poezia devine „pătrună de frumusețe etică a omului contemporan": „Din pămîntul proza cuceritului, / s-a născut oasă pasăre cu aripi de schele, / în scorbura purtătorilor de-aupra pîdurii de fog, / din călăul cală cu leagăna de copil rugar, / în leagăna tîntului deschis. / Sînt pasăre cu aripi de schele / și stea ghemuită cu gemușchiu leagăna tîntului soziza, / leagăna ochilor de copii. / Sînt pasăre cu rotiri cinematografice de schele." (Ion Antoniu, *Pasărea cu aripi de schele*, Steaua nr. 6).

Un poet care a debutat la *Viața Românească*, Ioanin Romanescu, compune o poezie patetică închinată primăverii agricole, cu toate căsele comune și prozaimile versului alb neinspirat. Ce ne spune Ioanin Romanescu? Că în primăvara aceasta „pămîntul respiră cosmic" (vrea să spună că nu mai e proprietate individuală, ceea ce nu

SCULPTURĂ de C. MEDREA

RĂSPUNDEREA DEBUTULUI

cu o „chemare" nouă adresată contemporanilor: „Veniți tocărăși să-ne-nalțe zidul / pe schelele Prezentului, mai sus! / cu darul soimului în slova dus / Cu aripile ce ni le-a dat / Partidul, / De bolta înălțimilor mi-e sete, / Îmi reazăm fruntea-n nori și-ascult umit / marea chinată în eprubete — / și-atom cu-atom pulsînd în infinit." (Steaua nr. 6).

După ce ascultă materia cum se chină în eprubetă și cum pulsează atom cu atom, poetul îl vede pe „Marx cu barba de fum" și pe Lenin „cu zîmbetului" „veșnic și curat" „incrustat" „în ochii sufletului și în minte". „Chemarea" suferă pe undeva de o anomaliă inferioară și tîntul nu prea are ce să le spună camoanelor, în afara unor lucruri arhiștite cu un patos inec în banalitatea imaginii.

De la această poezie cu un caracter totuși agitaric, tîntul Mircea Vaida trece la o altă „modalitate": proza în poezie; „Luchian, un om suav, / cu fruntea ca o turleă goaică, / cu degete albastre / picta o floare. / Dar mistuindu-se bolnav / de calda ei rușoată, / căzu subită și lung și palid pe podul / cerpoa fierbinte floarea singerie / pe degete albastre de mări / și tegea. (Luchian).

Să discutăm maniera de a concepe într-o imagine poetică figura marelui artist. În afara unor însemnări de proză curată, cam greoaie, în care e evitat parcă ostentativ fiorul poetic, aflăm că Luchian era „suav", avea fruntea „ca o turleă goaică", „degete albastre" și că, mistuindu-se pictînd o floare, cade „subită și lung și lat" „s.a.m.d. Pentru a nu ne depărta de sfera arzelor plastice spre care are preferință poetul debutant, îl cităm și poezia următoare: *Toulouse-Lautrec*. Pictorul Moulou Rouge-ului e un pitic care mizgălește la un mod care te face să te întrebî ce rost mai are să te ocupe de el. Portretul e urîț, asociînd o viziune decriptică. Să ne amintim că poezie exprînda ciclul lui H. De Regnier din *Vestigia Flămăe* dedicat pictorilor impresionisți!

Sigur că a înșira cîteva cunoștințe despre artist (*Lautrec — pictorul, / stătea la masă și mizgălea figuri, într-un local cu „lumina sin-*

te totuna cu dimensiunea cosmică — n.n.), iar noi îl vom răscoli „cu nerăbdarea / cu stea, / cu foamea cunoașterii". Aflăm apoi și de gravitatea răspunderii pe care o avem față de dimensiunea cosmică. Ne spune poetul: „pentru prima oară / toate generațiile / și toate timpurile / vor defila în cadrul solemn / Pămîntul, deci / ca trebuie să fie prezent / prin noi". Urarea pentru campania agricolă de primăvară se pierde într-o întortocheată de vorbe, cu un patetism umflat de prea mult aer: „Va trebui foarte curînd / să zmulgem belșug de bucate / pentru toate generațiile care au murit mîșcînd pămîntul. / La sărbătorirea încierii pămîntului, / la festivitatea înălțării milionelor de frunzi de țărani / vor fi desigur și ele la masă cu noi / Dreptul și cinstea / de a asculta alături de mi de eroi / raportul pe două mii de ani / ne obligă conștiințele / la păstrăm emoțiile lucide." (Marea campanie — martie 1963).

La un alt poet tînar, Gheorghe Antoc, se observă deocamdată o anume debilitate lirică, o respirație lipsită de vigoare. Nu există, cu alte cuvinte, materia necesară cizelării adevăratei poezii, măiestria. Pentru că poezia rămîne plină la urmă o simplă declamație cu rime: „Mi s-au infumusețat obraji / într-un dor cînd arător cînd rece / și, cum trec / topind cu el zăpada, / fulgerul de-o clipă-l pot întrece. (La tîrsta aceasta, Tribuna nr. 24).

Tîntarul nu are încă o suficientă priză la faptul major, deschizînd poarta primelor impresii, fără nici un control critic. Lipsesc conștientizarea și efortul către expresia lirică (cumosă (a nu se confunda cu calofilia), ucenicia în bancă la lecția predată de clasic: „Și se făcea că mi-i un dor de-acasă, / și singele frumos se-ndușea / de taica dus, de maica mea rîmăsu / cu tîma plantată într-o stea. // Nu, stelele nu se vor mai rîni, / există — o stea a tuturor, / prezent-n pașnic zbor și-n vîjșii / și-orîndu ora are-un totdeauna." (Viziune). În unele versuri din *Obsesia la Hiroșima*, ale aceluiași debutant, găsim o emoție lirică autentică.

Nebulos și cu un debit umflat, dar cu momente de lirism care infiorează, este și poemul *Sentimentul mării* de Ion Alexandru, publicat în *Lucașfărul* (nr. 14). Poet cu o cutie proprie de rezonanță a mișcării din jur și cu un coeficient liric obținut de la primele lucrări, Ion Alexandru ne întîmpină de data aceasta cu un poem care, de fapt trebuia să fie o poezie obșnuită. Fraza pe alocuri e forțată ca să sune a cîntec, iar poemul e sincopat de compoziții puerile, alterînd versuri sensibile luate și versificate care se pot confecționa la nesfîrșit: „Port aici, mare, în piept, / În stingul și-n ochiul drept / prima mea iubire, iată / luminos împodobată / Am găsi-o-n umbra mea / se-ndușii și deacina / și lumina stea cu stea." (sic!)

Sentimentul mării, înțelegem din primul fragment, este metafora aspirăției spre necuprins, spre frămîntarea veșnică, e iubire, impli-

nite, orizontul la care sufletul poetului năzuie. Lăsăm la o parte câteva versuri destul de urite ca acestea: „Lăuna cînd își trage umeriți / marea / și umblu-n ea în împănabilitate, / Perfectă din coasta mea te rap, necunoscută iar, / cu stela toate". Imaginea poetică se dispersează: pînă la urmă, sentimentul mării se transformă într-un sentiment nostalgic, de revenire din vis și de cadere pe pămînt. E trecătoare aspirația, ține o clipă? Entuziasmul tineretii este copleșit de răsăritul lumii, iar poetul se reîntoarce cuminte acasă? Neliniștea poetului de a trăi sentimentul mării se împacă oare cu tîna și spovedina fiului rădător întors? După ciclul reușit din *Tribuna*, publicat de Ion Alexandru, poemul de care vorbim e prea puțin fată de ceea ce ne așteptăm de la una din proaspele speranțe ale poeziei.

Ca un post scriptum la cele spuse mai sus, aș adăuga că inițiativa *Lucașfărului*, a *Tribunei* și, cîndva, a *Cezelei literare*, de a publica grupaje din poeții începători trebuie continuată perseverent. E greu să-ți dai seama de profilul unui tînar dintr-o singură poezie sau din două. Pledez pentru o pagină sau un ciclu corespunzător, care să-l caracterizeze cât mai divers, așa cum a procedat *Tribuna*, de curînd, cu Ion Alexandru și *Lucașfărul* cu frumusețea poezii ale studenților clujan Ion Pop, poet cu o matcă proprie, iar, mai înainte, cu Ion Chiric, Ovidiu Genaru, Rodica Iulian etc.

O rubrică periodică obișnuiește pe tinerii începători cu o altă dimensiune a creației, stabilite și oarecare tradiție redacțională și e un stimul. *Lucașfărul* „lansează" numele nou cu o aparatul critică, făcîndu-l bugetul sugeriilor sale ca poet în acel mediu în care-l prezenta publicului. Pentru că, așa cum obișnuiește acum *Lucașfărul* și celelalte reviste, nu se scoate în relief apariția numelui nou, *Lucașfărul* publică în numărul 6 cinci tineri poeți, dintre care cîteva nu mai sînt la primele versuri. Însă, deși poeziile Mariane Costescu sau ale lui Ion Chiric sînt remarcabile, cinci poezii nu te conving că aparțin a cinci tineri talente, pe cînd un singur ciclu al unuia dintre poeți l-ar fi profilat pe oricare dintre ei. Pagina pe care *Gazeta literară* o acordă scriitorilor din generația matură, trebuie să aibă un corespondent în celelalte reviste. Trebuie să fie însă o pagină de poezie autentică, nu de improvizații, de „incercări" de a reînnoi lirica românească la o vîrstă la care motuscul de fapt se învîrtă. Așteptăm această pagină de poezie care să dezvăluie virtuți creatoare ale tinerilor, frumuseți noi aduse pe cele mai fragede aripi. Ion Alexandru, Ion Chiric, Ion Pop, Ana Blandina, Rodica Iulian, Gabriela Melinescu și-au întins plasele de pescare în larg. Alții îi așteaptă din urmă. Redacțiile și critica au datoria să urmărească aceste plecări nu numai cu buchetul de flori în mînă, dar și cu îndemnul critic, generos și sincer.

Marin Bucur

Intre spectaculos și sărbătoreț

O nouă primă cu elogii de critica literară este *Nabucodonosor* din ultimul volum al lui D. R. Popescu. Ea reușește să transmită cititorului senzația de autentic, să înfățișeze veridic, colorat, caracterul personalului principal, surprinzîndu-i evoluția frămîntată, tribulațiile subiective, alți de particulare în manifestarea lor (chiar dacă Paraschivescu este un tip morocmejan). Una din cauzele care au condus la aprecierea de către critică și cititori a acestei nuvele este și noutatea procedeei folosite de autor.

Alteori însă banalitatea, clișeuism oarece intenție artistică și chiar autenticitatea situațiilor apare îndoielnic din cauza folosirii unor clișee arhiîntrebuițate. Această impresie o trezesc cîteva bucăți din recentul volum al lui Ion Istrati *La flintina cu găleată*. Prozator nu lipsit de calități, care știe să gîsească unori un ton personal și autentic, Ion Istrati adoptă de estă dată linia mimiei rezistente, publicînd unele bucăți cu o „intriga neverosimilă, cu o atmosferă exagerat-pitorească și în care pîtrunde prea puțin din vibrația autentică a muncii, din esența transformării conștiinței țărănimii, care e văzută de autor dîbt — un unghi prea sărbătoreț. Mesajul acestor clișee este unori copleșit sub o abundență de bîsmăluțe, armonici, țărani sătoși și sughebi. Uneori, chiar prețutiv, pe care prozatorul brodează întîmplarea este nesemnificativ, ca în schița *Dot la zero*, în care este propus cititorilor sarcă admirare — ca o manifestare a noului — un cîmban care și-a cumpărat un radio cu tranzistori. Oare aceasta să fie expresia saltului revoluționar pe care l-a înfăptuit conștiința țărănilor noștri colectivizăți, că își cumpără aparate de radio, și — culme a civilizației! — ascultă un meci de fotbal? Pe aceeași linie nesatisfăcătoare se plasează și conflictul schiței *În toată campania*, publicată în *Lucașfărul* nr. 1/1963. Un bătrîn sprinten și guraliv vede urcîndu-se în tren, cu muzică și veselie, un grup de tineri colectivizăți și crede că se duc la nună tocmai în timpul muncilor de vară, cînd de fapt ei se duc să ajute la seceriș gospodăriei vecine. Desigur că împlinirea este verosimilă, dar autorul, urmînd să redea nivelul înalt în care colectivizăți își înțeleg sarcinile, se oprește la suprafața faptelor care, istoric în stil și cu mijloacele unui reportaj festiv, nu reușesc să fie convingătoare pentru că nu depășesc nici un moment afirmativ general, nu încearcă să schițeze artistic un personaj, o psihologie, un aspect revelator.

O tendință prezentă la unii autori de schițe și nuvele este aceea de a căuta — mai mult decît este necesar, adică artistic verosimil — psihologii biogari, destine conțonșonate, aflate sub povara unor biografilor ciudate, aspecte de un spectaculos exterior. Căuțind să înfățișeze meandrelle sufletesti ale eroului său, Augustin Buzura creionează un tip viabil în bîrînful Petre Lică: *Lică* din volumul *Capul Bunei Speranțe*. Eroul este însă exagerat de întortocheat, de suclit. El apare complicat în mod inutil, pentru că autorul nu se mulțumește să redea zăbucimul sufletesc al bîrînfului care se cădește pentru greșala comisă, ci caută să-l „facă" mai interesant prin procedee forțate (monologurile sale cu cîinele Frantz Joseph, cearta groasă cu cîmbanul gospodăriei vecine, exprimarea sa încercată de „ilicuri") care dispersează, îngreunînd reprezentarea clară a personajului. De la o temă interesantă pleacă Teofil Buzescu în schița sa cu intriga oarecum polițistă, intitulată *Un buchet de trandafiri* (*Tribuna* nr. 2/1963). Emilia Dragomir, tînar inginer agronom, se întoarce în satul natal pentru a ajuta bunul mers al gospodăriei colective. Întîmpini atîduncea neîncredătoare și chiar dîmănoasă a unora, cîșteră că eminalele gospodăriei erau ziua obosite și nu puteau ține la cîmp; pe corpul lor se văd urme de transpirație, pe copile e noroi, în căruțe — praț de cătămîid. Emilia deduce că, noaptea, caili sînt întrebuițati în ascuns la munci în afara gospodăriei. În noaptea următoare, Emilia vede cu ochii ei cum se înfăptuiesc lucrurile și, galopînd voinicește, se duce să anunțe organizația de partid. Ședinta se programează repede și vinovații sînt sancționați. Schița nu ne arată destul de convîngătoare, autorul punînd accentul pe competiția dintre Emilia și grăjdarii necinstiți și, reamînd să creioneze personaje cîl de cîl individualizate, introduce în schimb, o firavă intrigă romantică între tîna inginer și doctorul din comună, fără nici o legătură cu firul acțiunii principale. Așa cum prezintă prozatorul situația, s-ar părea că era la mîntea cocorului ca erolina să descopere matrapazicurile cu caili, care erau foarte evidente și împiedicau fătîb buna desfășurare a muncii gospodăriei, nimeni nu vede însă nimic pînă cînd nu vine ea, care demască ticăloșia la fel de firesc și de simplu cum n-au descoperit-o ceilalți pînă atunci.

Exemplele s-ar putea înmulți și mai ales cele pozitive; er fi însă inutil. Înțelegem de metoda folosită în abordarea temei pe care și-a ales-o, se cere autorului nu numai enunțarea unui conflict interesant, ci și urmărirea acestuia în profunzime, respectînd rigoriile logicii și ale verosimilului. Menținerea la suprafața faptelor descrise ca și exagerările psihologizante duc în ultimă instanță la același rezultat: ocolirea, a ceea ce este caracteristic actualității satului,

SIMPLIFICAREA SAU COMPLICAREA IMAGINII

Procesul de maturizare a prozei noi a înrînit profund lucrările tinerilor care s-au dedicat acestui domeniu. Formînd la investigația realității, acestia sînt avuți de bună seamă în vedere experiențele pozitive ale prozatorilor vîrstnici, ale căror lucrări au constituit pentru ei un îndreptar fecund. Tinerii prozatori au putut astfel evita experiențele sterile, proprii unei faze de căuțiri. Pentru că, în fond, unui tînar prozator îi se cere de la început multă putere de discernămint. Ne referim nu numai la experiența de viață strict necesară, ci și la simplul fapt că observarea vieții și aprecierea ei implică un punct de vedere matur, detașat intruciva. Cele două laturi ale aceluiași proces — analiză-sinteză, — se vor bine cum-pămite pentru a se ajunge la o reflectare adecvată a vieții în opera de artă.

Important e ca, potînd la analiză, scriitorul să nu se rătăcească în hătșul de aspecte ale obiectului, complicîndu-se inutil, sau, pîndu-l prea mult cu „neîndurătorul" aluziilor, să nu piardă substanța înefăuțită, simplificîndu-l. Tot atît de mare însemnătate are pentru procesul creației și sinteza, care în opera de artă se concretizează în imaginea globală. Ea angajează poate și mai mult viziunea scriitorului, care în primul act rîmnește oarecum ascuns. Scriitorul cu acur liber să organizeze rezultatele observației sale în acord cu ceea pe care vrea s-o reliefeze, cu înclinațiile sale specifice. Organizarea și interpretarea datelor realității sînt intruciva labile, înși numai alt cît să se păstreze în limitele adevărului istoric și psihologic. Interpretînd faptele, scriitorul le va nuanța cu adevărat dacă nu le va forța să intre în tipare dinainte construite sau dacă nu le va împovăra cu idei și teorii care le depășesc. Mai ales ultima tendință se resimte încă, deși tinerii prozatori fac eforturi remarcabile pentru a nu se lăsa atrăși de ei. În asemenea cazuri, se observă ușor că scriitorul vrea să proiecteze faptele la alte dimensiuni, corectîndu-le cu idei generale care i se par mai pline de însemnătate. Neexistînd însă o legătură organică între acestea și faptul de viață evocat, impresia nu poate fi decît de complicare, de adăus superficial, care în cele din urmă se reduce la simplificarea, din moment ce procesul vieții n-a fost înțeles în complexitatea lui reală.

De cele mai multe ori însă, încercările tinerilor prozatori care dovedă unei cunoașterii complete a realității, zugrăvind-o în tablouri substantiale, împlîndu-le înfățișate în lucrări ca „Batista" de Teofil Buzescu (*Tribuna*, 1 mai 1963), „Noaptea de gardă" de Sofia Arcan (*Scrisul bînăntean*, mai 1963), „Depărțiri" de Olimpia Mareu (*Scrisul bînăntean*, aprilie 1963), sau în o parte din povestirile cuprinse în volumele „Anii adolescenței" de Ion Arșeșanu, „Capul Bunei Speranțe" de Augustin Buzura, „Ochi adînci" de Grigore Beuran, „Cercul are aproape" de Manole Aneanu, au o desfășurare naturală. În acord cu logica pe care o impune o anumită evoluție psihologică, conținutul astfel personajelor vîi, convîngătoare, cu drept de a reține pentru mai multă vreme atenția cititorului.

Ne vom ocupa totuși mai puțin de asemenea imagini, fiind nevoiți să ne referim la altele. Nu pentru că acestea din urmă ar reprezenta esența prozei tinerilor, ci datorită faptului că ele sînt grăitoare pentru un anumit pericol care mai dănuie în acest domeniu. Este vorba de o înclinație spre simplificarea, vizibilă atît în analiza stărilor sufletesti ale personajelor, cît și în construcția sau stilul lucrărilor. Drame care ar necesita o dezbaterie amplă, o urmărirea în detaliu a reflexelor care le-ar adînci semnificațiile, a întorsăturilor pe care le iau destinele oamenilor în împrejurările complexe ale vieții sînt descrise superficial.

Așa, în schița „Reîntîlnirea" de Nicolae Buznic („Scrisul bînăntean", aprilie 1963) problema abordată a fi a tras după sine o tratare mai nuanțată. Judecîndu-l Boldureanu îl recunoaște la lucrările Conferinței regionale de partid pe Chercizi, luptător din ilegalitate, acum secretar al Comitetului raional. Revederea declanșează imediat amintiri, eroii fiind lăsați pentru moment în gol. Boldureanu îl eliberase pe vremuri pe Chercizi și atrăsese astfel asupra sa suspiciunile aparatului de justiție hurbize. Autorul dorește să indice prin cîteva cuvinte esențialul personalității, dar termenii caracterizării sînt atît de vagi, de generali, încît aduc a proces verbal: „Gesturile, concepțiile, promisiile se transformau după meseria în care intrase printr-un simplu ordin scurt. Apreciat de superiori, se străduia să echilibreze necesitățile serviciului cu structura sa sufletească. Nu putea suporta brutalitățile. Ura schingiurile." La modul acesta liric și teoretic se continuă întreaga analiză care, în loc să realizeze imaginea apropienii unui om la ideologia comunistă în condiții de oprimare a unor astfel de simpatii, o schițează numai la suprafață, neîntrezărînd mobilurile sufletesti intime care determină o altă evoluție morală.

Poate că și mai schematică este imaginea în schița „Lupta" din volumul — care în ansamblu e deosebit de valoros — „Noaptea cu dragoste" de Ion Băieșu. Tîntarul medic Simicicu, venit de la țară într-o clinică renumită din București pentru a se pregăti în vederea examenului de specialist, ajunge pe mîna unui mustru ipochondric, care nu-i devaluaie nimic din secretele meseriei. Exasperat, tîntarul îi voi să se reîntoarce la țară și murtărise intenția sa directorului, care întîmplător, era chiar fratele „maestrului". Acesta, cunoscînd firea fratelui său, îl îndeamnă să rămîna, ceea ce tîntarul și fa face. Autorul ține neapărat ca eroul să destăinuie directorului că e oltean, probabil pentru a motiva reacțiile sale directe și impulsive. Numai că impulsivitatea dovedită e a autorului, care se substituie personajului, îmbătîndu-se de cuvinte. Pentru că impulsivitatea acestuia din urmă n-are nimic din dezordine gesturilor spontane, ci e construită după niște criterii foarte „sigure". Cine are se confesează dintr-odată cultiva cu altă emfază: „Fără să cadă în oare se confesează dintr-odată cultiva cu altă emfază: „Fără să cadă în să fiu dat pe mîna unei ființe care stă înaintea mea ca un baraj de beton... Am să rămîn un simplu medic de țară. E o misiune foarte nobilă, n-am să regret dacă o să rămîn la țară pînă la sfîrșitul vieții". Sau cine își potolește maestrul cu o avalanșă de fraze atît de abstracte ca următoarele, zugrăvindu-se pe sine cu o inocență aberantă? „...Am fost chiar acum la minister ca să vă „torn". Știți, mă gîndindu-mă să plec la țară. Eu sînt un tînar cîntist și curat, nu-mi plac asemenea murtării și-am vrut să fug de dumneavoastră definitiv. Dar acum nu mai plec, M-am hotărît să mă transform, să mă ajut să vă vîndeați, să deveniți om. (Nu mă îndoișce că vă fac o impresie foarte ciudată, de tînar obraznic din cale afară, care ar trebui pus serios la punct, ca să se-vențe minte). Pe urmă, n-am mai plecat și dintr-un alt motiv. Mi-e milă de dumneavoastră. Sînteți un om capabil și folostor societății, neapărat e necesar să fiți îndreptat. Și trebuie să înceapă cineva treaba asta, nu?" Făcînd din eroul său un om atotîntelegător, autorul n-a reușit decît să atribuie niște idei de largă circulație unei fantome căreia l-a dat un nume.

Și mai accentuată este tendința spre simplificarea în schițele-

reportaj. Nuditatea faptelor reportericești este rebarbativă teoretizărilor fastidioase, așa încît prozatorul e obligat să procedeze cu și mai mult tact. Cu alte cuvinte, generalizările au tot atîtă nevoie de o scoporie în plan sensibil, în așa fel încît să pară că izvorăsc din miezul întîmplărilor. Alfel sînt departe de a căpata înscendența unei trăiri autentice, raminînd în sfera preocupărilor anodine. În schița-reportaj „Omul cu evidența", („Gazeta literară" 6 iunie 1963), Constantin Toiu intenționează să schimbe o impresie: să arate că președintele gospodăriei din Hărman, Gheorghe Ion, e numai aparent ursuz; că el e, în fond, capabil de o mare înțuire sufletească. Dar să vedem cum demonstrează acest lucru: „Contactul cu hîrtia al celui pe care colectivizății din Hărman și l-au ales conducător trădează un raport strict și inteligent între idee și realitate (condiția cunoașterii și a progresului) adică opusul birocrației, care leneșă, îngîmfată, pune de obicei mai mult din prima, și pe a doua — realitatea — nici n-o mai vede. Combătînd birocratismul, sîntem unori înclinați să cădem în extrema cealaltă, să nesocotim munca de birou, de conducere, supraveghere și îndrumare — spiritul organizației. Președintele Gheorghe Ion are această însușire tipic socialistă. E tovarășul care știe că de hotărîrile lui depînd o mulțime de lucruri și de ceea vorbeste puțin și nu se pripește".

Și după asemenea reflecții, autorul recurge la alte lucruri reportericești: se scuză că n-a aflat nimic despre viața personală a președintelui, că fi e astfel reportajul incomplet, lîndu-se se înțelegă că a realizat totuși ceva. Improvizează apoi un interviu pe cîmp, pentru a-l vedea pe președinte „la lucru". În timpul răspunsurilor imperturbabile ale acestuia, se produce o mică dramă: armăsarul de la șaretă lui e atras năvalnic de iapa brigadierului Găetan Vasile și o rupe la fugă. Episodul ar fi rămas însă incomplet fără încheierea apoteotică: fiindcă președintele a fost mai înainte vreme cavier (și cum reportajul ține să amintosească peisajul cu structura personalajului), cerul îi sugerează „ideea unei uriașe case de bani, străvezie, de sticlă albastră, incassabilă, cu ciocirni înăuntru, tractoare, camioane gonind iuți pe șosele asfaltate".

Și în reportajele lui Lucian Zatti întîlnim unori stăruiri prea generale, cu dialoguri înscenate ad-hoc, cu oameni care ramin la stadiul cifrelor de doar, cu comentarii plate, arhicunoscute: „Lupta dintre vechi și nou este înverșunată la tot pasul" („De la Gorj te duci și vii", Steaua, februarie 1963) în „Zîmbetul omului" („Steaua", aprilie 1963), aspectele evocate au mai mult relief, dar sînt înecate în descripții vagi și digresivii nave: „Ești martor la efortul pe care oamenii îl fac pentru a da țării acest prețios minereu. Iar cînd îi vezi cu etă grîi string la sfîrșitul schimbului fiecare fir de grafit rădăcit prin unghere, tresări. Mina creionului tău e tot din grafit. Oare nu risipești grafitul pe care acești oameni îl strîng fir cu fir, ca pe o comoră?" Dacă ajungi la concluzia că nu faci risipă, atunci e bine". Din păcate, unii autori ajung prea repede la această concluzie.

Se înțeleg că manifestările simplismului în proză sînt multiple după cum multiple sînt și cauzele lui. Pe noi ne-au interesat numai două dintre acestea: mai întîi simplificarea abuzivă a imaginii prin reducerea ei la o înregistrare stereotipă de fapte, ceea ce duce la rareferea și sărăcirea ei; în al doilea rînd, complicarea ei cu idei parazitare, care creează numai apăsătoare impresia de complexitate, lînd-o în fond la fel de lineară.

Vasile Sandu

Mircea Anghelescu

MEDALION

Cu jumătate de veac în urmă, la 1 august (stil vechi: 19 iulie) 1913, în orașul Surami din Georgia a înțecat să mai bată inima uneia dintre cele mai mari poete ale lumii: Lesea Ukrainka.

Necrologul publicat de gazeta „Rabecesia pravda” sublinia importanța operii sale în astfel de termeni: „Lesea Ukrainka a fost apropiată de mișcarea de eliberare socială în general, iar de mișcarea proletariului în special; acestora le-a dăruit toată forța sa creatoare. Ea a semănat printre noi înțelepciune, hărnicie și opere veșnice...”

Lesea Ukrainka (Larisa Petrovna Kosaci), s-a născut la 25 februarie 1871, în tirgușorul ucrainian Novograd — Volinsky. Tatăl ei, Petros Kosaci, era un propagandist înfățișat al idealilor progresiste. (În găsiri în dicționarul bibliografic „Reprezentanți ai mișcării revoluționare în Rusia”) În familia Kosaci existau, de asemenea, și tradiții literare: ea a dat nume cunoscute în literatura ucraineană, de la Olena Peilka, Mihaila Obacini (Kosaci), Olesia Zirka, până la dramaturgul și criticul literar Iuri Kosaci, contemporan cu noi.

Din fragedă copilărie, Lesea Ukrainka cade pradă unei boli necrutătoare: tuberculoză osoasă. Colindă diferite țări pentru tratament (Germania, Italia, Egipt). În timpul acesta, învață mai multe limbi străine (germana, franceza, engleza, italiana, greaca, polona, hungara), în contact cu literatura țărilor respective și cu principalele tratate de istorie universală ale vremii. Ea însuși va scrie, la vârsta de 19 ani, o „Istorie antică a popoarelor orientale”. Dar ceea ce s-a decis orientarea poetică a fost, în primul rând, literatura marxistă, care i se revelează prin „Capitalul”, „Manifestul Partidului Comunist”,

„Mărgărită”, semnată cu pseudonimul Lesea Ukrainka. Din acest moment literatura ucraineană se îmbogățește cu un nume nou care îi va duce faima până departe.

Opera de început a Lesei Ukrainka evoluează în două direcții. Pe de o parte, poezia lirică plină de femininitate și gingașie, iar pe de alta poemul adnc, greu de sensuri, dominat de accentele sociale. Fiecare constituie un model de concentrare poetică, de „adresă exactă”, lovind drept în țintă: exploatarea și nedreptatea socială a vremii. Cele două genuri se iruresc intim, izvorind din același filon: optimismul, credința în valorile de frumos și umanism ale vieții, în libertate și ferice.

În ciclul „Lacrimi-perle”, Lesea Ukrainka înalță un cântec pământului și poporului său, cîntec în care tristetea, plînsul smălțuit ca o perla, capătă treptat intensități de revoltă încununată cu chemarea la luptă.

„Răscăla-mi va fi inima și va zbura departe / Și nu va adormi în cloacul de sînge. / O, da! ea va lupta pînă la moarte, — / Ori ca pier-n cîltori, ori ca învinge!”

De la versurile lui Taras Șevcenko, Ucraina nu mai ascultase niciodată un atît de puternic și fierbinte apel la luptă.

Poezile de mai tîrziu vor ridica acest apel la o și mai înaltă incandescență, dîndu-i noi valori emotive. În ciclul „Cîntec de luptă”, poeta, slăvind revoluția anilor 1905—1907, nu ezită să-i prefacă verbul în satiră, arzînd cu fierul roșu demagogia falșilor „revoluționari” liberali, discursurile stăruitoare prin care se încerca abaterea maselor populare de la lupta revoluționară. Poema ca „Po-

Stelian Gruia

Cînd „Le Figaro Littéraire” recunoaște...

„TREI MII DE SATE AMENINȚATE DE MOARTE”

„Titlul e pesimist, ca și supratitlul: „Institutorii lansează un strigăt de alarmă”. Iar pe simisimele lui „Le Figaro Littéraire” cu privire la realitățile social-culturale din Franța sînt, totuși, rare... Faptele, însă, sînt prea evidente alarmante — și prea cunoscute opiniei publice — pentru ca titlul să încerce educarea.”

Articolul — amplitudinos publicat în „Le Figaro Littéraire” nr. 889 poartă semnătura unui specialist: Roger Quillot, profesor-asistent la Facultatea de litere din Clermont-Ferrand. Reflecțiile d-sale — reflecțiile unui „sociolog, în același timp moralist”, cum îl definește „Le Figaro” — sînt inspirate de un eveniment care a mișcat, nu de mult, toate straturile intelectuale franceze, revellnd „prin explozie” condiția dramatică a învățătorului, a culturii în genere, de-a lungul celor „trei mii de sate sortite morții”: greva din 25 iunie, declanșată de două sute cincizeci de mii de institutori francezi în favoarea a trei mii dintre ei, responsabili „clasele unice” de la sate, condamnați la neagră sărăcie și prin condiția locului, și prin înșeși măsurile impuse de stat.

Despre ce este vorba? „Despre indemnizația prevăzută pentru învățătorii de țară titulari ai unei clase unice” — ne avertizează, de la început, profesorul-asistent R. Quillot; și întîind, poate, decizia celor neavizati: „Un lucru mic în aparență, dar care clatină, după cum vom vedea, echilibrul demografic al țării.”

Unele fapte „Mi s-a înîmplat, în mai multe rînduri, să fiu așezat la școlile de țară din Maine-et-Loire în majoritatea cazurilor, am înținat aici fete tinere (învățătoarele locului n.n.), de obicei „importante” din Var sau din Tarn-et-Garonne, depeșate, însingurate, departate de populație.”

Și cîteva pricini: „După 1945, satele, în numeroase regiuni, au sărăcit și s-au depopulat; „zonele de salariu” l-au defavorizat pe învățătorii de țară, în raport cu colegii săi din oraș; lipsa de institutori a provocat o rotație accelerată a personalului (...). Această degradare a învățămîntului a contribuit, la rîndul său, la depopularea satelor; țărăniile au trăit, prin ea, sentimentul acut că sînt părăsiți; copiii lor, încredințați învățătorilor cuasi-sezonieri, și-au văzut studiile prost dirijate sau sărăcite.” De și aici, concluzia —

fervenți în astfel de sate — că trebuie părăsit de urgență „pămîntul îngrat”, satul care nu oferă nici măcar elementara instrucție a abecedarului.

Cele relatate nu constituie „cazuri”, excepții generate de o condiție geografică singulară; stările acestea nu sînt caracteristice numai satelor sărace de munte, blocate deseori de zăpezii; cîmosec un sat în Lot-et-Garonne, așezat pe un pămînt bogat, dar care, totuși, moare; și aici, învățătorii se succed an de an — cei mai adesea nefiind decît supleanți.

Fenomene prea alarmante, desigur, ca să rămînă fără replici oficiale, fiind vorba de o problemă care afectează înșăși răspunderea statului. Dar guvernul — precizează cu amărăciune d-l Roger Quillot — n-a dovedit decît o „conștiință relativă” (formula e elegantă!) a acestui probleme: „el a decis, la propunerea sindicatelor, să acorde institutorilor școlilor unice o primă — pe care am putea-o numi „de soliditate” sau de „dificultate pedagogică”. Dar același guvern a refuzat-o — și aici e originea litigiului — în cazul claselor cu mai puțin de zece elevi. Iată și motivul acestui refuz, pertinent la prima vedere: sînt mai puțin obositori zece elevi, decît treizeci...”

„Dar s-au gîndit oare la consecințele sociologice ale unei astfel de decizii?” — se întrebă d-l Quillot. „Ce institutor va prinde rădăcini într-un sat pierdut, dacă i se refuză indemnizația ce i se acordă colegului său — mai împovărat cu elevi, ce o dregă dar în același timp mai puțin izolat?”

felul acesta, trei mii de comune se văd sortite caruselului pedagogic și depopulării accelerate”. Mișcare ce s-ar putea frîna — arată d-l Quillot — prin alocarea unei sume de un milion opt sute de mii de franci. (Dar — ceea ce nu arată d-l Quillot — fondurile visteriei franceze capătă, de la o vreme, destinații tot mai fătîș opuse: vezi, printre altele, tratatul franco-vest german, perfectat chiar în ajutorul grevii institutorilor!). D-l Quillot nu dezbate argumentele sociologice-morale care-l susțin (refuzul oficialității franceze, ci se întrebă, simplu, dacă

„oare de dorit ca în centrul și sudul Franței să se dezvolte veritabile deșerturi?”... „E oare bine ca dificultățile provocate de randamentul scăzut al pămîntului, de locuințele defectare, de condițiile vitrege ale satelor izolate, să le adăugăm și sub-dezvoltarea culturală?”

LESEA UKRAINKA

numeroase opere de Lenin; cărți pe care le va studia cu pasiune, iar pe unele le va traduce în ucraineană.

Prima sa poezie, „Nădejdea”, a fost scrisă la vârsta de 9 ani, în 1880: „Soarta și viața m-au lăsat pe drum, / Numai ea, nădejdea, mi-a rămas acum. / Nădejdea-nîntîrii cu-a mea Ukraină, / Să-i privesc cîmpia, scumpă mea grădină, / În Nirgul zbucnuit cu apa de cleștar, / Fie-mi viața zîmbet sau suris amar! / Să mă uit la stepă, cu-ale ei curgare, / Să aud de lupte, lupte uragane... / Soarta și viața m-au lăsat pe drum, / Numai ea, nădejdea, mi-a rămas acum...”

Patru ani mai tîrziu, îi apare într-un ziar poezia

veste de demul” sau „Robert Brus, regele Scoției” definesc atît rolul maselor populare, ca fărîtoare ale istoriei, cît și forța și misiunea cuvîntului, a literaturii și artei în genere, în această nobilă luptă.

Un loc deosebit în creația Lesei Ukrainka îl ocupă opera dramatică. Lesea Ukrainka e autoarea unui număr considerabil de piese („Trandafirul albastru”, „Povește de toamnă”, „În catacombe”, „Cîntecul pădurilor”, „Săgețim de plătă”, „Orgia”), care înviesc din trecut îndepărtat al unor țări ca Egiptul, Babilonul, Iudeia; piese care iau drept motiv de inspirație perioada înfiripării creștinismului, perioada Revoluției franceze, istoria medievală a Spaniei, etc. Dar aceste opere nu sînt, de fapt, decît niște

alegorii, niște „fabule dramatice” al căror înțeles devine repede străveziu; și aici, ca în toată opera sa, poeta surprinde contradicțiile de clasă specifice Ucrainei pre-revoluționare, ridicîndu-se împotriva tarismului, exploatării capitaliste, ca și împotriva naționalismului burghez ucrainean.

Prin înțelega sa operă — încununată de o faimă universală — Lesea Ukrainka a înfrunșipat — după cum scrie „Fravda” — unele mai frumoase simțămînte ale poporului ucrainean: hărțuții, lupta înflăcărată pentru libertate și adevăr, semeția forțelor sale, Lesea Ukrainka e nemuritoare ca și poporul...”

PREZENȚE ROMÎNEȘTI

Un studiu despre Eminescu la Roma

Nu e mult de cînd a fost publicat în limba italiană volumul intitulat „Eminescu sau despre absolut”, conținînd un masiv studiu închinat poeziei lui Eminescu de Rosetta del Conte, conferențiar la Universitatea din Roma. Apariția acestei cărți trebuie socotită un eveniment vrednic de reținut în cadrul legăturilor culturale romîno-italiene în momentul de față. Este pentru prima oară cînd figura marelui nostru poet face obiectul unui studiu critic de proporții deosebite, apărut în Italia. Interesul intelectualilor și publicului Italian pentru literatura romînă a sporit considerabil în ultimii ani, fapt arătat de numeroasele traduceri care s-au publicat ori sînt pe punctul de a apare în Italia. Numeroși scriitori și oameni de cultură italieni ne-au vizitat țara, au cunoscut ritmul nou de viață și creațiile noastre artistice. Întorși în țara lor, ei au continuat să urmărească viața noastră culturală și să o facă cunoscută compatrioților lor. Era necesar, și totodată firesc, ca din siml acestor preocupări să se concretizeze o lucrare despre Eminescu, figura cea mai de seamă a literaturii noastre.

Vem menționa că în studiul Rosetei del Conte sînt incluse și numeroase traduceri de bucați complete din opera poetică a lui Eminescu, și în primul rînd traducerea „Lucaferului”, într-o versiune metrică (dar fără rimă), cu adevărat remarcabilă. Situaarea figurii poetului în tabloul istoric-social, deși putea fi mai completă, este urmîrită

totuși de oarecui cu multă atenție. Printre criticii romîni pe care Rosetta del Conte îi menționează ca surse pentru unele interpretări și comentarii importante, se află G. Călinescu, Tudor Vianu, Perpessiciu. Poeziile eminesciene sînt cercetate în aspectul lor genetic, făcînd un bogat uz de variantele lor, pînă la elaborarea definitivă, fapt care dă studiului o perspectivă critică nouă. „O astfel de cercetare — spune autoarea — arădînd bogăția substanței care clocește în impulsul creației, și pe care disciplina artei o va plămăsi print-o tehnică din ce în ce mai exigentă, ne îndăduie să parcărgem itinerariul și peisajii variate ale acestei complexe lumi literare, de a asista la nasterea și dezvoltarea temelor, la definirea și clarificarea simbolurilor și temelor”. Fără îndoială, cercetarea poeziei lui Eminescu sub unghiul evoluției genetice, pînă la formele preferate și reținute definitiv de poet, aruncă o lumină interesantă asupra operii lui Eminescu. Autoarea se sprijină în această tratare pe unele poziții cistigate de critica literară italiană în ultima vreme, în ce privește cercetarea variantelor de manuscris ale marilor poezi.

„Lupeni 29” la Moscova

Distins cu „Medalia de argint” — pentru înalta calitate a scenelor de masă și pentru cercetările întreprinse în domeniul stereofoniei — și cu „Diploma Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S.” — pentru calitatea scenariului — filmul „Lupeni 29”, prezentat în cadrul celui de al III-lea Festival internațio-

nal al filmului de la Moscova, a cucerit, o dată cu adăzimea caldă a publicului larg moscovit, elogiile specialiștilor, exprimate într-o seamă de interviuri, declarații și articole de presă. Desprijind din acestea, cîteva cîntec — luate în întîmplare — dar definitorii pentru curentul de opinie sînt în jurul filmului nostru: „De la primele cadre — scrie „Literaturnaia Gazeta”, sub semnătura lui V. Kadulin — este vădită intenția autorilor de a reda cit mai veridic una din cele mai mărețe pagini ale luptei clasei muncitoare din România. Nu te paraseste nici o clipă impresia de autenticitate, de adevăr istoric, de surprindere a unui crîmpei viu de realitate. Toate cîte se petrec în „Valea Pîlîngerei” — noi, spectatorii, le vedem și le auzim asemenea unor martori oculari”. Și mai departe: „Eroul principal al filmului sînt sutele de mîneri (...). Jocul reținut al interpretelor principali corespunde într-un talul stilului de muncă al regizorului și operatorului. Succesul filmului „Lupeni 29” se datorează raportului direct și permanent între cele ce se petrec pe scenă și adevărul istoric”.

Dar, bineînțeles, filmul „Lupeni 29” — după cum subliniază revista „Sovetskaiia Kultura” — nu este o transcriere fotografică a realității, ci o transfigurare cu elevate calități de expresie emoțională, artistică: „Autorii au folosit un bogat material documentar, dar nu au creat o cronică, ci o tragedie de factură populară, o operă de larg răsune emoțional (...). Ana Goldea, femeia tăcută și mîndră, modestă și tăbătoare ca toate femeile aceluia orășel, trăiește toate vicisitudinile vieții de mîner. Soarta ei e soarta multora. Artistul Lica Gheorghiu interpretează rolul cu

multă profunzime și cu o simplitate plină de înțelepciune (...). În film sînt deosebit de veridice figurile conducătorilor grevi, comuniștii curajoși, oameni cu un fel împede și cu o voință de fier”. Varga, interpretat de Stelian Ciubotărașu, și Lesea interpretat de Colea Răutu, cunoscuți publicului sovietic din multe alte filme (...). Încă de la primul său film, „Setea”, regizorul Mircea Drăgan ne-a încîntat prin știința și păpinii scenelor de masă. Aceasta lădăsluă distinctă a talentului său s-a îmbogățit, permițîndu-i să realizeze o și mai amplă imagine a vieții de ieri a poporului”.

În aceeași zi (19 iulie) ziarul „Jzvestia”, sub semnătura criticului G. Heltaru, elocvent filmul nostru în astfel de termeni: „Se poate spune că „Lupeni 29” este un film despre o grevă a mînerilor. S-ar mai putea spune, de asemenea, că este un film despre destinația unei țări. De și just, și neapăsător, lătrînd: destinația acestei țări se identifică cu cea a grevii. În asta constă principala regișă a cîineștilor romîni Mircea Drăgan, Nicolae Jic și Eugen Mandric”. De aici — subliniază criticul — „provine și poetismul filmului, forța imaginilor sale”.

Printre cei care au apreciat în mod deosebit producția studioului „București” înfîlîm numele unor cunoscuți personalități, reprezentanți de frunte ai vieții artistice mondiale: Vera Morărețko, artistă a poporului din U.R.S.S., regizorul sovietic Grigori Ciuhrai, criticul A. Vartanov, actorul francez Jean Marais, criticul François Maurin, cronicarul italian Ageo Savolini, regizorul american Stanley Kramer și mulți alții.

Rep.

MICHELANGELO BUONARROTI (1475-1564) „SIBILĂ LIBIANĂ” (detaliu)

DIN „BUCATARIA” POLITICA VEST-EUROPEANA

ORIZONT DRUMUL

„INOCENȚILOR”

Este cu neputință pentru scriitorul de astăzi din orice parte a lumii, ca fiu al epocii sale, să nu intre la un moment dat, sau o formă sau alta, în cîmpul magnetic al problemelor clasei muncitoare. Romanierul italian Carlo Cassola definește undeva, cu o mină fericită, sensul acestei atracții. Clasa muncitoare reprezintă — spune el — pe „purătorii noilor valori”. Aceștia trebuie să devină „obiect al descrierii literare”.

Unghiurile sub care sînt priviți „purătorii noilor valori” în creația literară italiană apar, desigur, variate. Formațiunile muncitorești partizane din timpul Rezistenței și acțiunile lor eroice continuă să rămîna obiectul interesului romanierilor și al publicului cititor. Faptul este dovedit de succesul de care s-a bucurat romanul „Il clandestino” („Clandestinită”) de Mario Tobino, apărut la Mondadori în 1962. Autorul reia tema Rezistenței, cu același entuziasm de atunci, ca și cum evenimentele următoare nu ar fi atîns iluziile noastre, acele speranțe, acele sentimente, cum spune Carlo Salinari („Il Contemporaneo”, nr. 49). La ordinea zilei este, de asemenea, tematica „moralei noi care trebuie să înlocuiească pe cea catolico-burgheză și care să sustragă pe muncitorii tezei reacționare a „înstrăinării de sine” și presiunilor ideologicei clasei dominante, prefigurînd astfel comportarea muncitorului italian într-o societate cu adevărat liberă, cum spune același critic (idem). Printre romanele mai de curînd apărute, dedicate acestei tematici, sînt de reținut îndeosebi „Una nuvola di ira” („Un nor de minie”) de Giovanni Arpino și „Memoriale” („Memorialul”) de Volponi. Ele arată condițiile aspre — uneori dramatice — în care continuă să se afirme valorile morale noi ale muncitorimii italiene. În sfîrșit, avînd romanele care pun pe planul principal, ca sursă a formării unei etici noi a muncitorului, acțiunea de luptă ideologică și politică. Printre acestea semnalăm „Gli Innocenti” („Inocenții”) de Guido Seborga, roman apărut în editura Ceschina din Milano în 1962.

Eroi romanului „Inocenții” sînt patru tineri muncitori metalurgişti de la cunoscutele furnale din Vado, de lângă Savona, în preajma orașului Genova. Ei compun o brigadă de muncă. Soarta acestor personaje — am putea spune, a acestei brigăzi, care poate fi socotită ea înșăși eroul principal al cărții — definește o situație dintre cele mai caracteristice în care se află tinerii muncitori italieni. Pe bună dreptate, editorul prezintă pe manșeta romanului lui Seborga drept „o poveste tipic italiană”.

Seborga reia tema dramatică a „cleștelui”, în dinții căruia continuă a se vedea strîns fără milă muncitorul italian — a alternativă „grevă-gomaj”, a necesității imperioase a grevei, ca mijloc de apărare al muncitorului și drepturilor sale. Dialectica strînsă a acestei situații, a acestui „clește”, Seborga nu o slăbește nici o clipă, urmîrînd-o în ascuțirea ei crescîndă, pînă la deznoadămint și dincolo de deznoadămint. Brigada de muncă pe care o pune în centrul romanului său este, în cele din urmă, sfîrșimată. Nimicirea ei afectează destinul fiecăruia din componenți. Dar din această experiență „fără fricțiuni”, cum spune Seborga, oamenii sînt împinși „la rădăcina motivelor vieții și istoriei”, fapt care

dă acestor „inocenți” acele baze noi de existență ce rezultă „din situațiile omenești extreme”.

Mateo, Giovanni, Flico, Milano sînt cei patru tineri eroi ai lui Seborga. De la primele pagini apare consistentă morala a brigăzii lor: „Ceva mare, ceva uman emanau acele corpuri, cu chipurile săpate de dungi, o cîntec necunoscut, pierdută de mulți, dar de o valoare incalculabilă... Curînd însă, un cuvînt apăsător, solemn și nevinovat, un cuvînt abstract, „redimensionare”, care începe să circule mai întîi vag, apoi cu o insistență din ce în ce mai nelîngîștoare, pînă la urmă dezvoltînd înțelesul lui crud și sinistru de licențiere masivă. Brigada lui Mateo se opuse mai întîi ordinului de încetare a lucrului, venit de la conducerea fabricii. Iși procurase de la depozite, din proprie inițiativă, materia primă necesară. Tentativa fusese eroică. Se produce apoi greva, încetarea generală a lucrului. Politiia ocupă fabricile, dînd termenul abstract de „redimensionare” un înțeles foarte concret, mai ales pentru Mateo: un glont, polifist și argumentat din partea sa. Astfel începe jumătatea a doua a acestei povestiri, care ni-i arată pe tinerii, pe foștii metalurgiști, intranși pe linia apei destine.

Ei se mai revăd — dar din ce în ce mai rar. Ca într-o buimăcă, nu se mai recunosc în propriile lor case, în sinul familiilor lor. Se agăță de primul fir care-i poate scoate momentan dintr-o „blocaj” psihologic, revin la unele vechi legături amoroase, alternează singurătatea urșuză cu vagabondarea apăsătoare, simt din ce în ce mai aproape cercul de foc al mizeriei totale. Milano găsește un loc de vînzător de lămi, Giovanni începe să repare prin case cîte ceva, Flico devine chelner pe un vapor... Vremea cînd brigada lucrea, le apare ca într-o aureolă eroică. Sînt acum ca niște umbre, gata de a fi spulberate și ele. Gîndul lor e, totuși, într-una, la Mateo. Îi vizitează la spital, își arîmtește de el la toate colturile amare ale situației lor. Din aceste ape tulburi, ce o dîngă de agare roșu care începe să apară la orizont, se ridică, însă, conștiința calmă și certă a lui Mateo. În perspectiva ei, tot ce se înfăpșurează, în roman, aspectul unui incident ciudat de trecător și neînsemnat, în toată tragedia lui pe planul individualităților.

Dezvoltarea personalității de luptător al lui Mateo de pe poziția pur morală pe acea ideologică, apare ca un proces pe cit de discret, pe atît, am putea spune, de grandios, fiindcă este reprezentat cu o forță de tipizare generalizată la maximum, dar sustrasă, după părerea noastră, oricăruia schematism.

Romanul lui Guido Seborga este limpede, concis (are 180 de pagini), acut. El posedă o „monumentalitate a simplului”, pusă în slujba denunțării aspectului durerii, inuman, al condițiilor de viață actuale ale muncitorimii italiene. Tineretul muncitor — care este eroul acestor cărți — apare aici confundat în apele amare ale exploatării capitaliste, dar atîngînd apoi — în primul rînd prin figura lui Mateo — fărîmul de lumină al luptei conștiente, organizate.

Dragoș Vrinceanu

COMITETUL DE REDACȚIE :

Eugen BARBU (redactor șef), I. D. BALAN (redactor șef-adjunct), Marin BUCUR, Gica IUTEȘ, Al. OPREA (redactor șef-adjunct), Dumitru SOLOMON, Nicolae ȘTOIAN, Petru VINIȚĂ, Romulus ZAHARIA (secretar general de redacție).

Desen de BENEDICT GANESCU